

MAGYAR FIATALOK 2024

Kérdések és válaszok – fiatalokról, fiataloktól

© Századvég Kiadó, 2025

Felelős kiadó: Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány
Olvasószerkesztő: Bobály Ilona
Tördelés: Fodor Gábor
Adatvizualizáció: P. Kovács Kitti, Axmann Livia

ISBN 978-615-6436-66-5

Gyorgyovich Miklós – Kiss-Kozma Georgina –
Kolozsvári Krisztina – Pillók Péter –
Székely Levente – Vas Éva

IFJÚSÁG 2024 KUTATÁS GYORSJELENTÉS

[DOI: 10.65295/IFJGY.2024](https://doi.org/10.65295/IFJGY.2024)

1. BEVEZETŐ	3	7. ÉLETMÓD	25
2. A KUTATÁS LEGFŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI	4	7.1. Szabadidős tevékenységek	25
3. OKTATÁSI HELYZETKÉP	5	7.2. Kultúra	26
3.1. Továbbtanulás	6	7.3. Sportolás és egészség	26
3.2. Nyelvismeret	7	7.4. Kockázati magatartások	29
3.3. Az oktatás munkavállalással kapcsolatos attitűdjei	7	8. MENTÁLIS EGÉSZSÉG	31
4. MUNKAVÁLLALÁS ÉS JÖVŐTERVEZÉS	10	9. DIGITÁLIS KULTÚRA ÉS MÉDIA	34
4.1. A munkavégzés és körülményei	10	9.1. Infokommunikációs eszközök	34
4.2. A munkahely biztonsága és a munkanélküliség	11	9.2. Közösségi oldalak	34
4.3. Munkába állásra és elhelyezkedésre vonatkozó tervek	13	9.3. Mesterséges intelligencia	37
4.4. Külföldi tanulási és munkavégzési tervek	14	10. KÖZÖSSÉG ÉS POLITIKA	38
5. DEMOGRÁFIA ÉS ÖNÁLLÓSODÁSI FOLYAMATOK	17	10.1. Társadalmi közérzet	38
5.1. Demográfia	17	10.2. Ideológiai karakter	38
5.2. Családalapítás	17	10.3. A diktatúra és a demokrácia megítélése	40
5.3. Gyermekvállalás	19	10.4. Politikai érdeklődés	41
6. ÉLETKÖRÜLMÉNYEK	21	10.5. Szülői minták elfogadottsága	43
6.1. Lakáshelyzet	21	10.6. Magyar identitás	44
6.2. Anyagi javak	22	10.7. Önkéntesség	45
6.3. Pénzügyi helyzettel kapcsolatos attitűdök	22	10.8. Vallásosság	47
		11. HATÁRON TÚLI MAGYAROKKAL VALÓ KAPCSOLAT	50
		12. PROBLÉMATÉRKÉP	51
		13. MÓDSZERTANI HÁTTÉR	53
		14. A SZERZŐKRŐL	54

A magyarországi fiatalok társadalmi helyzetének, attitűdjeinek és életkilátásainak állandó ismerete fontos alapot képez a jövő generációit érintő társadalmpolitikai döntések meghozatalához. A Magyar Fiatalok, a nagymintás ifjúságkutatás hetedik hulláma ismét e komplex problémakör feltárására vállalkozik, részletesen elemezve – immár a korcsoport életkorát kitolva – a 15–34 évesek demográfiai jellemzőit, életmódbeli sajátosságait, munkaerőpiaci pozícióit, oktatási lehetőségeit, mentális és anyagi helyzetét, kiegészítve mindezt közéleti és politikai attitűdjeik vizsgálatával és még számos tématerülettel. Kutatásunk empirikus alapját egy ötezer fős, a célpopuláció társadalmi sokszínűségét reprezentatívan tükröző minta képezi.

Jelen gyorsjelentés a fiatalok élethelyzetének egymással szorosan összefüggő dimenzióit veszi górcső alá. A demográfiai folyamatokat bemutató első fejezet nem csupán a korosztály alapvető jellemzőit tárja fel, hanem rávilágít a fiatalok önállósodásának, családalapításának és gyermekvállalási szándékainak tendenciáira is. Az oktatási helyzetkép szervesen kapcsolódik a demográfiai trendekhez, hiszen a továbbtanulási stratégiák,

az iskolaelhagyás okai, valamint a tanulmányi mobilitás és a nyelvtudás kérdéskörei alapvetően befolyásolják a fiatalok későbbi társadalmi-gazdasági pozícióit. Az oktatás és a munkavállalás kapcsolatának elemzése pedig átvezet a harmadik nagy témakörhöz. A munkavállalás és jövőtervezés aspektusait ismertető fejezet a munkahelyi biztonság, a munkanélküliségi tapasztalatok és a nemzetközi munkaerőpiaci mobilitási szándékok felderítésén keresztül enged betekintést a fiatalok karrierstratégiáiba. Ezek közvetlen összefüggésben állnak a fiatalok életkörülményeivel, amely témakör a lakhatási feltételek, az anyagi javakkal való ellátottság és a pénzügyi attitűdök vizsgálatával gazdagítja az összetett helyzetképet. A gyorsjelentés szerves részét képezi továbbá a szabadidő-eltöltési formákat, sportolási szokásokat és egészségtudatosságot feltáró életmódelemzés, figyelmet fordítva a kockázati magatartásokra is. Szintén szorosan kapcsolódik ide a mentális egészség kérdésköre, amely önálló fejezetben kap helyet, tükrözve a terület kiemelt társadalmi jelentőségét. A *Digitális kultúra és média* című fejezet az infokommunikációs eszközök és a közösségi média használatának mintá-

zait tekintve át, idén már külön kitérve az MI-alapú technológiák adaptációjára. A közéleti és politikai attitűdök felmérése során feltárjuk a társadalmi közérzet, az ideológiai orientációk, a demokraciafelfogás és a politikai érdeklődés összefüggésrendszerét, valamint a szülői minták és a nemzeti identitás szerepét. Végül e tematikus egység integráns részét képezi az önkéntesség és a vallásosság vizsgálata. A határon túli magyar fiatalokkal való kapcsolattartás elemzése a közösségi, kulturális kötődések feltérképezésével járul hozzá a magyar identitás határokon átvívelő dimenzióinak megértéséhez. A kutatás zárófejezetében felvázolt problématerkép pedig azonosítja azokat a társadalmi kihívásokat, amelyeket maguk a fiatalok tartanak legégetőbbnek, így közvetlen visszacsatolást nyújtva a szakpolitikai döntéshozók számára.

Kutatásunk eredményeit azzal a tudományos elköteleződéssel bocsátjuk rendelkezésre, hogy adataink konstruktívan járulnak hozzá a téma iránt érdeklődő szakemberek kutatásaihoz, valamint értékes referenciaként szolgálnak a felsőoktatásban tevékenykedő kollégák tudományos-pedagógiai munkájához.

A szerzők

A 2024-ben megvalósult Ifjúságkutatás legfrissebb, hetedik hulláma átfogó képet nyújt a 15–34 éves korosztály élethelyzetéről, attitűdjeiről és preferencia-rendszeréről. Az adatfelvétel nem pusztán aktualitásokat közöl olyan kérdésekről, mint a közösségi kötődés, az értékválasztás és a jövőtervezés, hanem lehetőséget is kínál arra, hogy két évtizedes tendenciák mentén értelmezzük a hazai ifjúság világának átalakulását. Eredményeink felrajzolják azokat a strukturális és mentális változásokat, amelyek mentén a fiatal generációk igényei, törekvései és világlátása formálódik. Az alábbiakban röviden összefoglaljuk a 2024-es adatfelvétel legfontosabb eredményeit.

- A jelenleg szakmát tanuló fiatalok tizede már tanulmányai alatt elhelyezkedett területén, további harmaduk pedig úgy érzi, egy hónapon belül el tudna helyezkedni, ha erre szüksége volna, ami 12 százalékpontos növekedés 2020-hoz képest.
- Az idegennyelv-tudással rendelkezők aránya 78 százalék – 2000-ben ez 50 százaléknál kevesebb volt.
- Egyre gyakoribb a fiatalok körében a munkavállalás: 2024-ben a 15–34 évesek 67 százalékanak főtevékenysége a munka.
- A fiatalok 34 százaléka ítéli kedvezőnek a munkaerőpiaci lehetőségeit, amely a 2020-as eredményekhez képest 8, 2016-hoz képest pedig 14 százalékpontos növekedést jelent.
- A 15–29 évesek körében a házasságok aránya 1, a nőtlenek/hajadonok hányada 3 százalékpontot növekedett, éppen annyival, ahány ponttal az élettársi kapcsolatban élők aránya csökkent.
- A jelenleg nem házasok 58 százaléka szeretne a jövőben házasságot kötni. A diplomás fiatalok körében még nagyobb (63 százalék) a házasságkötésben gondolkodók aránya.
- A gyermekvállalást a megkérdezettek összesen 79 százaléka tartja fontos értéknek.
- A 15–29 évesek 14, a 15–34 évesek 15 százalékanak született már gyermeke.
- A fiataloknak immár 60 százaléka tesz félre rendszeresen vagy esetenként, szemben a 2012-es mélyponttal (32 százalék).
- A barátokkal töltött szabadidő jobban jellemzi a fiatalabb korcsoportba tartozókat, míg az életkor emelkedésével a család szerepe nő a szabadidős tevékenységszerkezetben.
- A nélkülözések között élő háztartásokban élő fiatalok aránya 2004 óta folyamatosan csökken, 2024-ben már csak a megkérdezettek 1 százaléka tartozott ebbe a csoportba.
- A 15–34 évesek főként könnyed szórakozást kínáló és fogyasztáshoz kötődő helyeket keresnek: 40 százaléuk jár rendszeresen étterembe, kávézóba vagy kocsmába, harmaduk multiplexbe, ötödük könyvesboltba vagy koncertre. Konditerembe 25 százaléuk jár legalább két-három havonta, míg a többség (70 százalék) soha. Az artmozik, a komolyzenei hangversenyek és az opera a legkevésbé látogatott helyszínek.
- A fiataloknak összességében 82 százaléka elégedett az egészségével.
- Tízből kilenc fiatalnak van olyan barátja, családtagja vagy legalább egy olyan fontos személy a környezetében, akivel megoszthatja az örömét és bánatát.
- A megkérdezettek 96 százalékanak van internet-hozzáférése, streamingszolgáltatással pedig 62 százaléuk rendelkezik, ami 38 százalékpontos emelkedés a 2020-as adatokhoz viszonyítva.
- 55 százalék naponta többször használja a Facebookot, 31 a Tik Tokot, 29 az Instagramot, és 25 százalék a Youtube-ot.
- A felmérésig bezárólag a 15–34 évesek mindössze harmada próbálta ki valamelyik mestersége-sintelligencia-alkalmazást.
- A magyarságtudat továbbra is erős a 15–34 évesek körében: a vonatkozó kérdéskörben a „magyarnak érzem magam”, a „szeretem a magyar nyelvet” és a „szeretem Magyarországot” állításokkal tudtak leginkább azonosulni a megkérdezettek.
- A fiatalok politikai érdeklődése 2012 óta folyamatosan nő. A 15–29 éveseknél 2024-ben 2,46-os, a 15–34 éveseknél 2,54-es átlagértéket mértünk.
- 2020-hoz képest csökkent a közösségek hiányát kiemelt problémaként azonosítók aránya. A magyar fiatalok a céltalanságot, a bizonytalanságot, a kiszámíthatatlan jövőt és az anyagi nehézségeket nevezték legégetőbbnek.

Az elmúlt negyed évszázad adataiból egy emelkedő, majd csökkenő tendencia volt megfigyelhető az oktatásban részt vevő fiatalok táborában. A 2008-as csúcspontot követően a részvételi arány ingadozott, de összességében stabilizálódás figyelhető meg. A 15–29 évesek körében a tanulók aránya nem tér el számottevően a 2010-es évek közepén mérttől. Ezzel együtt a harmincas éveik elején járók értelem szerűen egyre kisebb hányada folytat iskolarendszerű tanulmányokat.

Az életkor előrehaladtával természetes csökkenés mutatkozik: a 15–19 éves korosztály bő négyötöde tanul még, a 20–24 éveseknek harmada, a 25–29 éveseknél pedig a képzésben való részvétel 7 százalék, míg a harmincas éveik elején járók gyakorlatilag befejezték formális tanulmányaikat (3 százalék), és a munkavállalás kerül előtérbe.

A még tanuló 15–34 évesek körében a legnagyobb arányt a községekben élők teszik ki (31 százalék), míg a városokban élők aránya valamivel alacsonyabb (29 százalék). Megyei jogú városokban és megyeszékhelyeken a tanulók 24, Budapesten pedig 16 százaléka él.

A 15–34 évesek között a középfokú befejezett végzettség dominál; a legnagyobb csoportot az érettségivel rendelkezők alkotják (40 százalék). A szakmát adó, de érettségi nélküli szakképző iskolát vég-

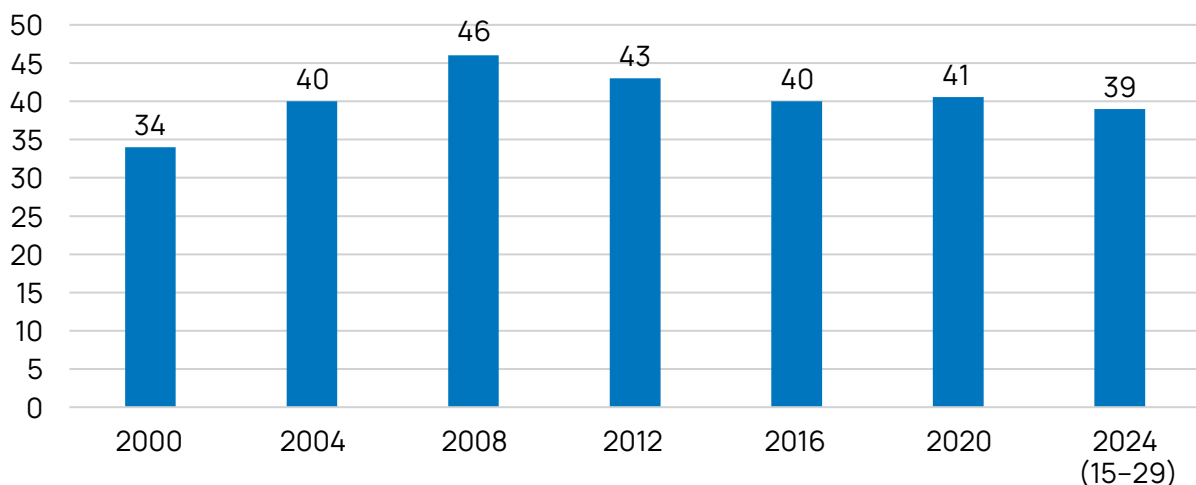
zettek aránya szintén jelentős: 22 százalék. Az alafokú végzettségűek 20 százalékot képviselnek, ami nem meglepő, hiszen egy részük még a középfokú tanulmányait végzi, így a legmagasabb befejezett iskolai végzettségük nem lehet magasabb nyolc osztálynál. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 19 százalék. Öröndetes, hogy a tanulmányokat már nem folytatók mindössze 0,3 százaléka nem végezte csak el a nyolc általánost. Fontos kiemelni, hogy az

1. táblázat | Iskolarendszerben tanulók aránya (%)

Korcsoportok	2000	2004	2008	2012	2016	2020	2024
15–19 éves	81	81	88	88	86	86	82
20–24 éves	24	38	40	38	34	36	34
25–29 éves	4	12	13	9	9	8	7
30–34 éves	–	–	–	–	–	–	3

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

1. ábra | Jelenleg tanulók: Ön jelenleg főtevékenységét tekintve tanul (részt vesz valamilyen szervezett, iskolarendszerű képzésben)? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

2. táblázat | Mi az Ön legmagasabb befejezett iskolai végzettsége? (%)

Végzettségek	2000	2004	2008	2012	2016	2020	2024 (15–29)	2024 (15–34)
Legfeljebb 8 általános	31	31	34	33	31	29	29	20
Szaktudás-képző, szakiskola	28	27	17	16	19	18	18	22
Érettségít adó szakközépiskola vagy szakgimnázium	16	16	17	19	15	15	15	13
Gimnáziumi érettségi	14	16	15	16	17	23	23	23
Érettségi utáni vagy felsőfokú szakképzés	–	–	5	5	7	9	9	4
Főiskola	5	7	7	7	5	4	4	11
Egyetem	2	3	3	4	6	4	4	8
Tudományos fokozat	0	0	0	0	0	0	0	0

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

alapfokú végzettségű fiatalok 14 százaléka a felmérés idején nem tanult és nem is dolgozott – egy részük gyermekével volt otthon, vagy éppen munkát keresett.

3.1. Továbbtanulás

A tanulmányaikat jelenleg még folytatók körében az általános iskolások aránya 3, a szakmát adó, de érettségi nélküli képzésben részt vevőké 8 százalék. Ezt egy jelentős ugrás követi: a különböző, érettségít adó képzésekben részt vevők 43 százalékot tesznek ki a mintában, az érettségire épülő szak- és felsőfokú képzésekben 9 százalék tanul. Végül felsőfokú képesítés előtt a tanulók 34 százaléka áll (főiskolaitól a mesterképzésig). Doktori és posztgraduális képzést pedig mindössze 1 százalékuk véggez jelenleg. A mintába kerültek válaszaik szerint túlnyomó többségük, 91 százalékuk állami fenntartású intézménybe jár, 3 százalék tanul egyházi, 5 százalék magánfenntartású iskolában, 1 százalékuk pedig egyéb keretek között.

Figyelemre méltó emellett, hogy a már nem tanulók 8 százaléka legfeljebb általános iskolát végzett, és ezen kicsoport fele tanulmányait véglegesen befejezettnek is tekinti. További szűk negyedük pedig megkezdte középfokú tanulmányait, ám félbehagyta és nem tervezi folytatni. Mindezzel együtt az összes nem tanuló fiatal 24 szá-

zaléka kíván visszatérni még élete során az iskolapadba valamilyen (nem definiált) jellegű képzés keretében, ami tetemesebb létszámot, megközelítőleg 375 ezer főt jelent. Érdekesség azonban, hogy ezek relatív többsége, 36 százaléka már diplomával rendelkező fiatal, az érettségizett vagy szakközepet sikeresen elvégzett, már nem

tanulók között ezek aránya mindössze 22 és 14 százalék, ám az almintabeli arányuk miatt számosságuk magasabb.

3.2. Nyelvismeret

A nyelvtudás terjedésének longitudinális vizsgálata figyelemre méltó fejlődési ívet mutat. Az ezredforduló óta pozitív tendencia rajzolódik ki: míg 2000-ben a fiatal populáció kevesebb mint 50 százaléka rendelkezett (bevallott) idegennyelv-ismerettel, ez az arány 2020-ra jelentős emelkedéssel szinte elérte a 80 százalékot, ami a legfrissebb felmérés szerint konszolidálódni látszik. A 15–29 éves korcsoportban továbbra is 79 százalékos az idegen nyelvet beszélők aránya, míg a kibővített korcsop-

portban hibahatáron belül, de némileg alacsonyabb értéket regisztráltunk. Ugyanakkor a teljes vizsgált populáció 22 százaléka egyáltalán nem rendelkezik idegennyelv-ismerettel, 61 százaléka egy nyelven kommunikál, megközelítőleg 15 százalék pedig két idegen nyelven képes saját megítélése szerint kifejezni magát.

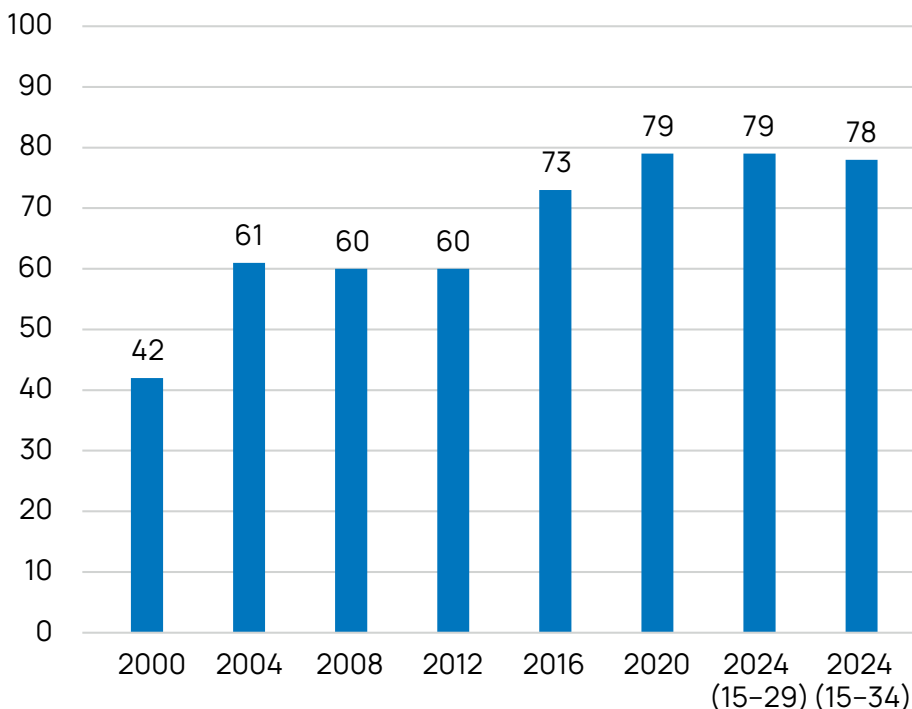
Az idegen nyelvek hierarchiájában egyértelmű dominanciát mutat az angol (66 százalék). Jelentős lemaradással, mégis számottevő arányban (21 százalék) következik a német. A további idegen nyelvek ismertsége azonban marginális: a spanyol, a francia, az olasz, valamint a magyar mint idegen nyelv egyaránt 2–2 százalékos reprezentációt mutat.

A nyelvtudás önbevalláson alapuló vizsgálata mellett a nyelvvizsgák aránya is érzékelteti, hogy mennyire jól beszélnek az adott nyelvet a magyar 15–34 évesek. Az angolul tudó fiatalok 59 százaléka szerzett nyelvvizsgát, a németül beszélőknek pedig a fele (51 százalék). A megkérdezettek körében e két legnépszerűbb nyelven jellemzően minden második személy nyelvvizsgát is tesz. Spanyolul, olaszul és franciául kevesebb fiatal beszél, ugyanakkor érdemes megemlíteni, hogy közöttük is viszonylag nagy (37 és 56 százalék közötti) a nyelvvizsga-bizonyítvánnyal rendelkezők aránya.

3.3. Az oktatás munkavállalással kapcsolatos attitűdjei

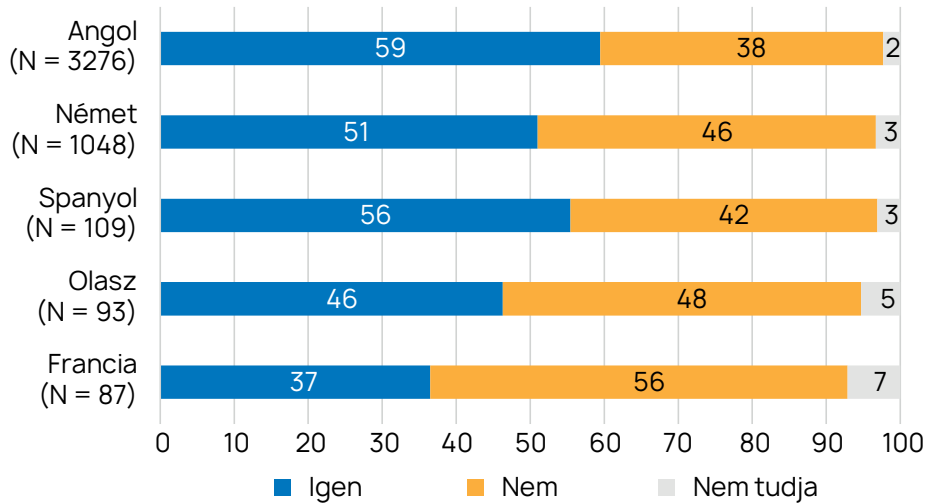
A szakképzésben és a felsőoktatásban részt vevő fiatalok munkaerőpiaci kilátásainak megítélésében számottevő változás következett be 2020 és 2024 között. Az azonnali elhelyezkedési kilátásokban jelentős a javulás: míg 2020-ban a megkérdezettek mindössze 19 százaléka vélekedett úgy, hogy egy hónapon belül el tud helyezkedni tanult szakterületén, addig 2024-re ez az arány számottevően emelkedett; a 15–29 éves korcsoportban 31, míg a 15–34 éves kohorszban 30 százalékra. A középtávú elhelyezkedési várakozások terén ellentétes irányú tendenciák rajzolódni látnak ki. A néhány hónapos időtávon belüli elhelyezkedést feltételezők hányada stagnált, ugyanakkor a féléves időhorizonttal kalkulálók részaránya szignifikáns csökkenést mutat: a 2020-ban mért 20-ról 2024-re 10 százalék alá süllyedt. Figyelemre méltó fej-

2. ábra | Az idegennyelv-tudás aránya (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

3. ábra | Rendelkezik-e nyelvvizsgával? (adott nyelvet beszélők körében, %)

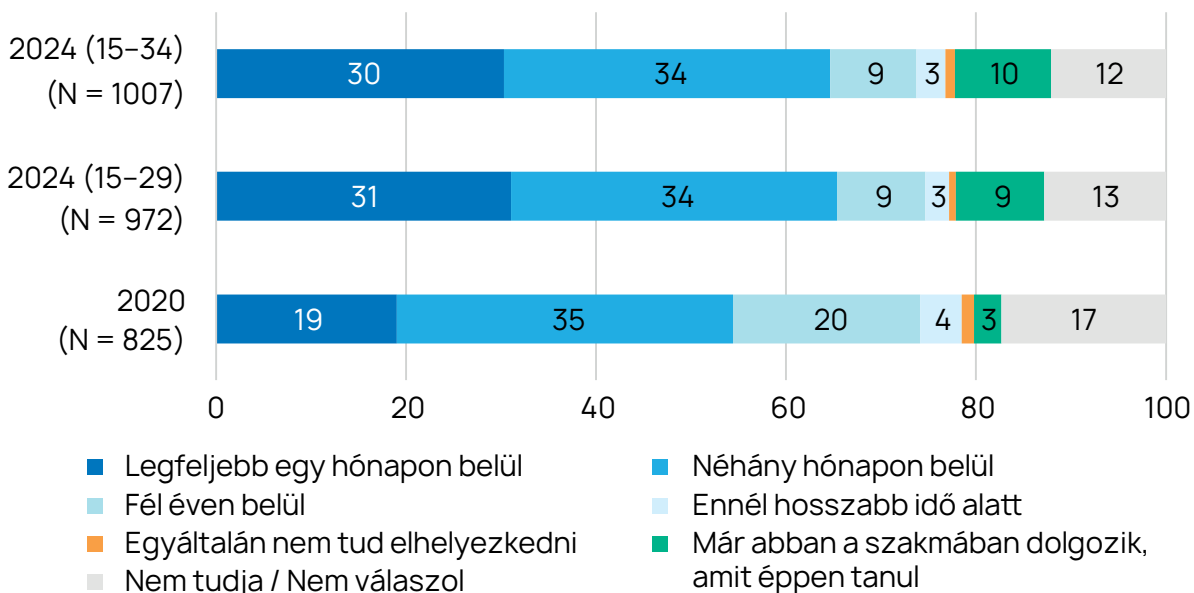
Forrás: Századvég – saját szerkesztés

lemény a tanulmányok mellett már szakirányban dolgozók arányának emelkedése is: 2020-ban csupán 3 százalék jelentette, hogy választott szakterületén dolgozik tanulmányai mellett, 2024-re viszont

a 15–29 éves korcsoportban 9 százalékra, a teljes vizsgált populációban pedig 10 százalékra emelkedett ez az arány. **A fiatalok munkaerőpiaci várakozásai tehát optimistábbá váltak, kiváltképp a gyors elhelyezkedés iránt, továbbá egyre jellemzőbb a tanulmányok és a szakirányú munkavégzés párhuzamossága.**

A fiatalok pályaválasztási attitűdjében és munkaerőpiaci pozicionálásában figyelemre méltó elmozdulás, hogy egyre többen találják meg relatíve korai életszakaszban a szakmai preferenciáiknak megfelelő foglalkozást, illetve kevésbé halogatják a karrierdöntések meghozatalát. A vágyott munkakör elérésének percepcióiban 2020-hoz viszonyítva jelentős strukturális átrendeződés figyelhető meg, különösen azon kohorszban,

4. ábra | Mit gondol, a tanulmányai befejezése után mennyi időn belül tudna elhelyezkedni azon a területen, amelyet tanul? (aki szakmát tanul vagy diplomát adó képzésben vesz részt, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

amelynek tagjai már jelenleg is a vágyott tevékenységet folytatják. Míg 2020-ban mindössze 3 százalékuk végzett a felmérés időpontjában olyan tevékenységet, amelyet szeretett volna, addig 2024-re ez az érték számottevően emelkedett: a 15–29 éves populációban 18, a teljes vizsgálati mintában 21 százalékra. A vágyott helyen dolgozók számának markáns növekedése következtében azonban értelemszerűen csökkent azok hányada, akik inkább vagy egészen biztosak benne, hogy e vágyuk teljesülni fog. Emellett a bizonytalan, 3-as értéket választók csoportja viszonylag stabil maradt, és a pesszimistán fogalmazók alacsony mintabeli aránya sem módosult szignifikánsan.

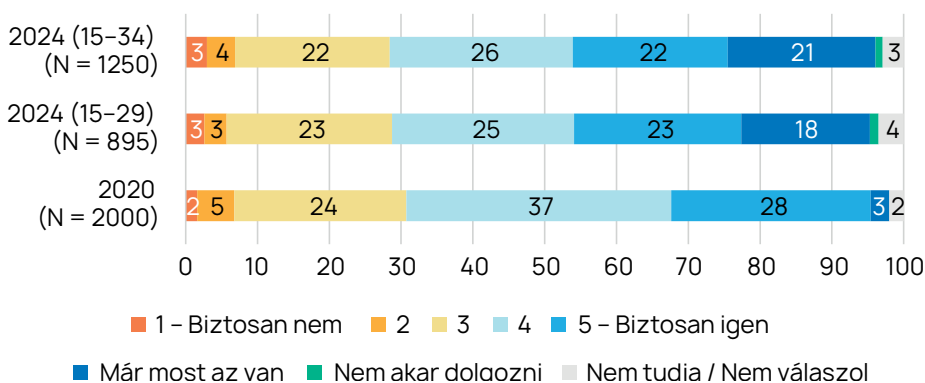
A fiatalok többdimenziós megközelítést alkalmaznak a munkaerőpiaci érvényesülés feltételeinek megítélésében. Nem kizárólag a formális képesítésre vagy egyetlen domináns tényezőre építik elhelyezkedési aspirációikat, hanem komplex tényezőrendszerben gondolkodnak. A kérdezettek 88 szá-

zaléka három kulcstényezőnek is jelentőséget tulajdonít: a megfelelő kapcsolati tőkének, a szaktudásnak, valamint a gyakorlati tapasztalatnak. Ezt követi 81, illetve 80 százalékos említési gyakorisággal a folyamatos önfejlesztés és a különböző szakképzések szerepe, valamint a dokumentált vég-

zettség jelentősége. Azaz a folyamatos fejlődés mellett továbbra is meghatározónak vélik a hagyományos végzettségeket. A válaszadók több háromnegyede emelte ki a támogató családi háttér fontosságát, további háromnegyedük hangsúlyozta az idegennyelv-ismeret szükségességét. Az oktatási intézmény reputációja ugyan a rangsor végén helyezkedik el, azonban 61 százalékos említettsége számottevő.

5. ábra | Véleménye szerint lesz-e valaha olyan munkája, amelyenre vágyik? (%)

Forrás: Századvég - saját szerkesztés

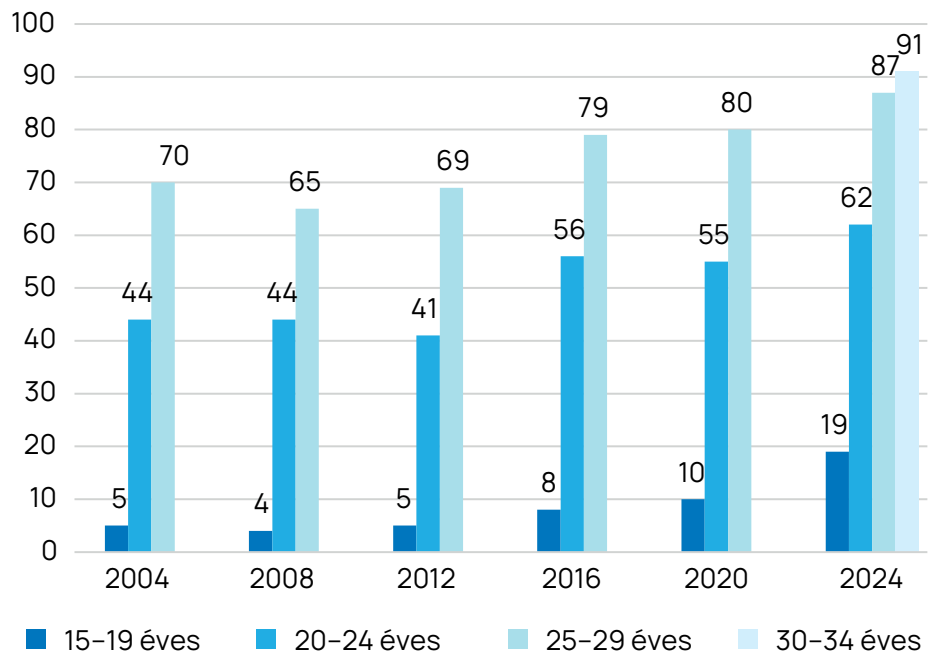
4.1. A munkavégzés és körülményei

Amikor a fiatalok munkavállalását vizsgáljuk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy az elmúlt években számos, őket közvetlenül érintő kihívás jelent meg. Ezek a válságok – mint például a Covid19, a háború, az infláció – nemcsak a világról alkotott képüket formálják, hanem a gazdaság és a munkaerőpiac változásain keresztül befolyásolják munkavállalási lehetőségeiket, motivációjukat és hosszú távú kilátásaikat is. Az állandóan változó környezet hatására vagy ettől függetlenül azt tapasztalhatjuk, hogy a fiatalok egyre aktívabbá válnak a munkaerőpiacon. 2004-ben a 15–29 évesek 43 százaléka, 2016-ban már 50, 2024-ben pedig 58 százaléka vallotta azt, hogy főtevékenységét tekintve dolgozik. Ha mindent a 15–34 éves korosztály körében vizsgáljuk, valamivel nagyobb arányban (67 százalék) találunk dolgozó fiatalokat.

Munkakultúra szempontjából is lényeges, hogy a fiatalok vállaltak-e már olyan munkát, amiért pénzt kaptak, hiszen ez jelentős tapasztalatot és alapvető készségeket biztosíthat a munka világában való érvényesüléshez. 2016-ban a 15–29 évesek 64 százaléka, 2024-ben pedig 68 százaléka végzett már olyan munkát életében, amiért pénzt kapott. A szélesebb csoportban – tehát a 15–34 éves korosztályban – még ennél is nagyobb, 76 százalék az arány.

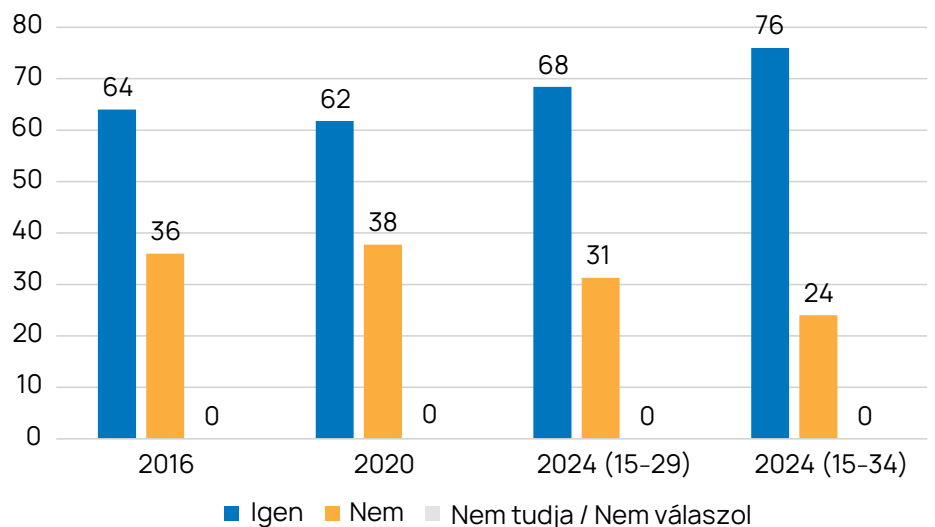
A dolgozó fiatalok döntő többsége – a 15–29 évesek 86, a 15–34 évesek 89 százaléka – jellemzően teljes munkaidőben dolgozik, ugyanakkor hozzávetőlegesen min-

6. ábra | Főtevékenységként dolgozók (%)

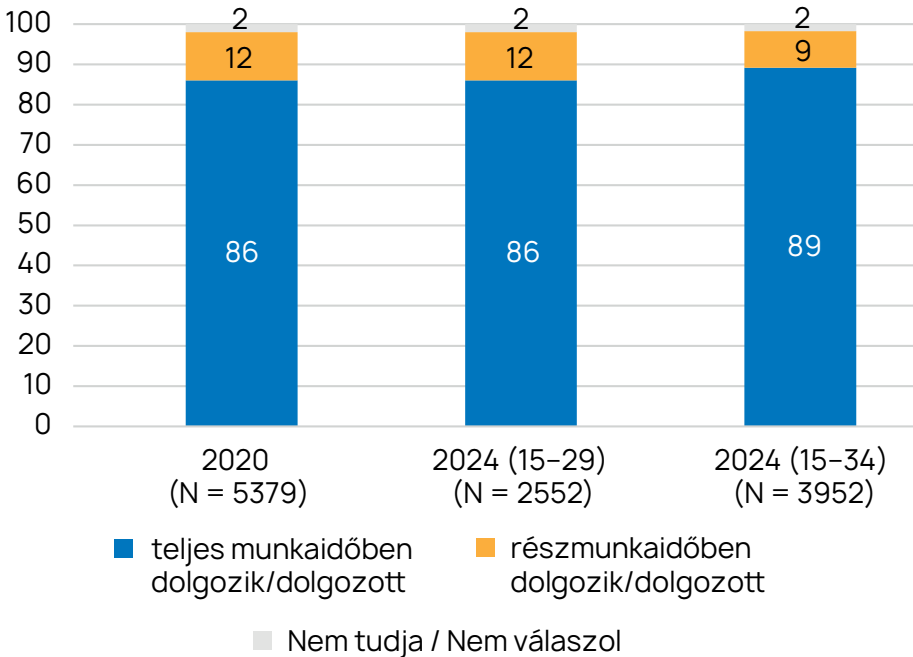
Forrás: Századvég – saját szerkesztés

7. ábra | Eddigi élete során végzett-e olyan munkát, amiért pénzt kapott? (%)

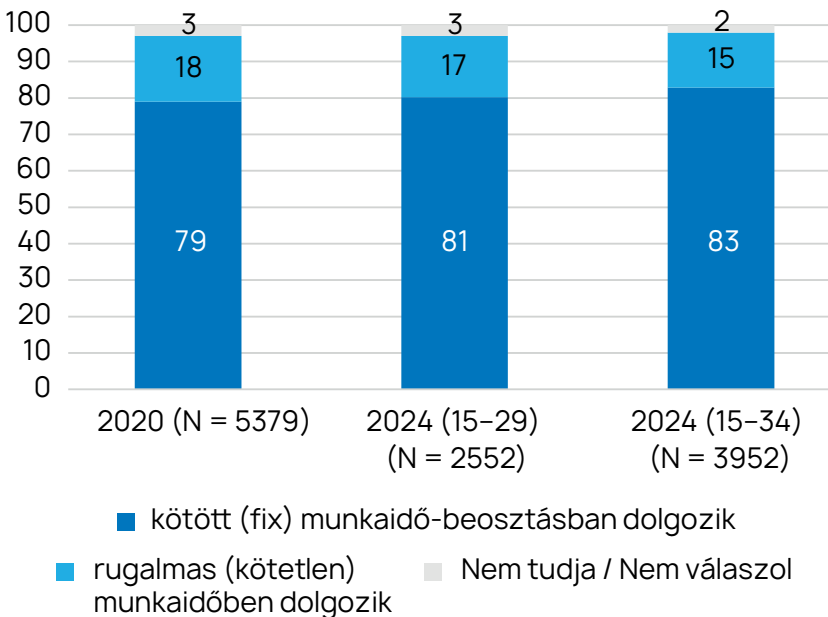
Forrás: Századvég – saját szerkesztés

8. ábra | Ön...? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

9. ábra | Kérem, jelölje, amelyik leginkább igaz Önre. Ön jelenleg... (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

den nyolcadik (12 százalék) részmunkaidős állást vállalt/vállal. A fiatalok körében továbbra is a kötött (nem rugalmas) munkarend az általános: a 15–29 évesek körében 81, a 15–34 éveseknél 83 százalék.

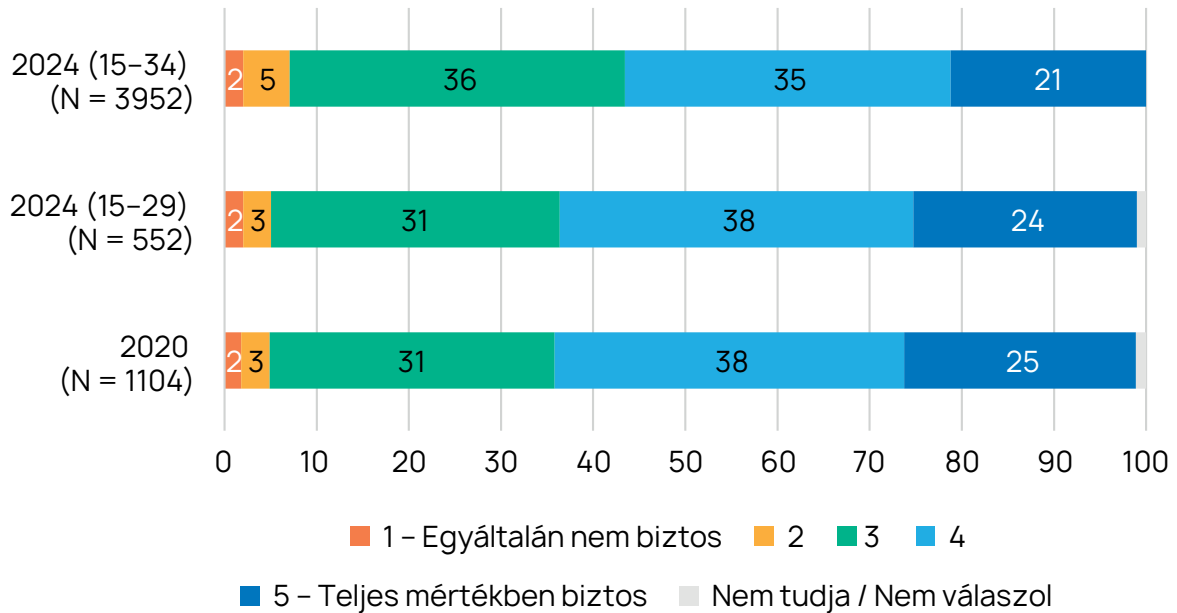
4.2. A munkahely biztonsága és a munkanélküliség

Az elmúlt évek gazdasági és társadalmi bizonytalanságai ellenére a fiatalok inkább úgy érzik, hogy munkájuk stabil. A dolgozók többsége (a 15–29 évesek 62, a 15–34 évesek 56 százaléka) biztosnak érzi jelenlegi munkáját. Mindössze 5 százalék (a 15–34 éveseknek 7 százaléka) ítéli ki-mondottan bizonytalannak munkahelyét.

Munkahelyváltást a 15–29 évesek között relatíve kevesen, 8 százaléknál fontolgatnak. Az elmúlt években ez az arány viszonylag stabil maradt, sőt, ha a vizsgálatot kiterjesztjük a 15–34 évesekre, akkor még erősebb munkahelyi kötődést tapasztalunk.

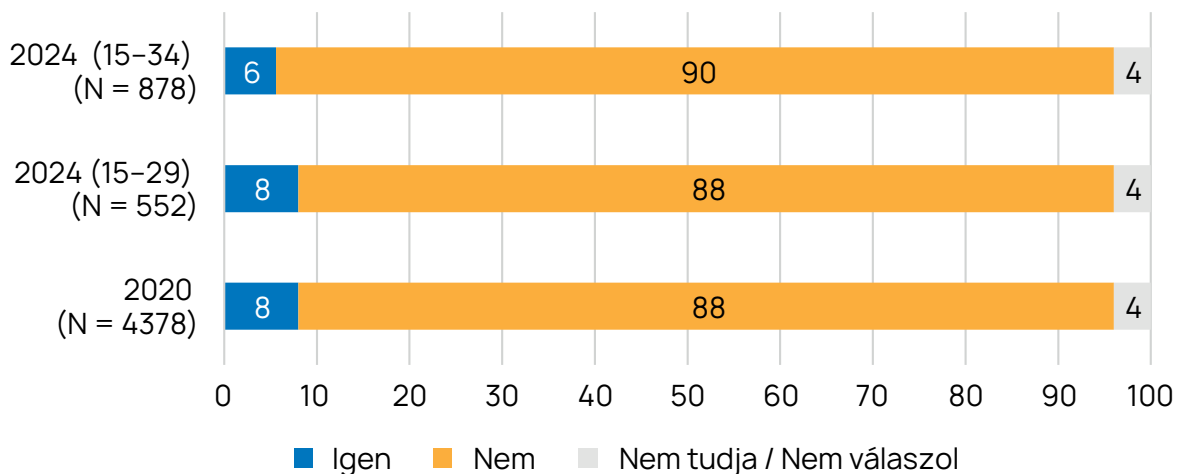
Azok a fiatalok, akik mégis munkahelyváltást fontolgatnak, elsősorban anyagi okokra hivatkoznak: a leggyakoribb indok a fizetéssel és juttatásokkal való elégedetlenség (27 százalék), amely leginkább a 25–29 évesek körében jelenik meg. A külföldi munkavállalás iránti érdeklődés is jelentős tényező (23 százalék), ezt indokként leginkább a 20–24 éves korosztály említette. További érvként neveztek meg az előrelépés hiányát (13 százalék), valamint a tanulási vagy fejlődési lehetőségek hiányát (14 százalék). Az anyagi biztonság és a szakmai

10. ábra | Mennyire érzi biztosnak jelenlegi munkáját, állását? (aki dolgozik, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

11. ábra | Tervezi-e, hogy otthagyja a jelenlegi munkahelyét a következő két évben? (aki dolgozik, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

előrelépés kulcsfontosságú tényező a fiatalok munkahelyi elégedettsége szempontjából.

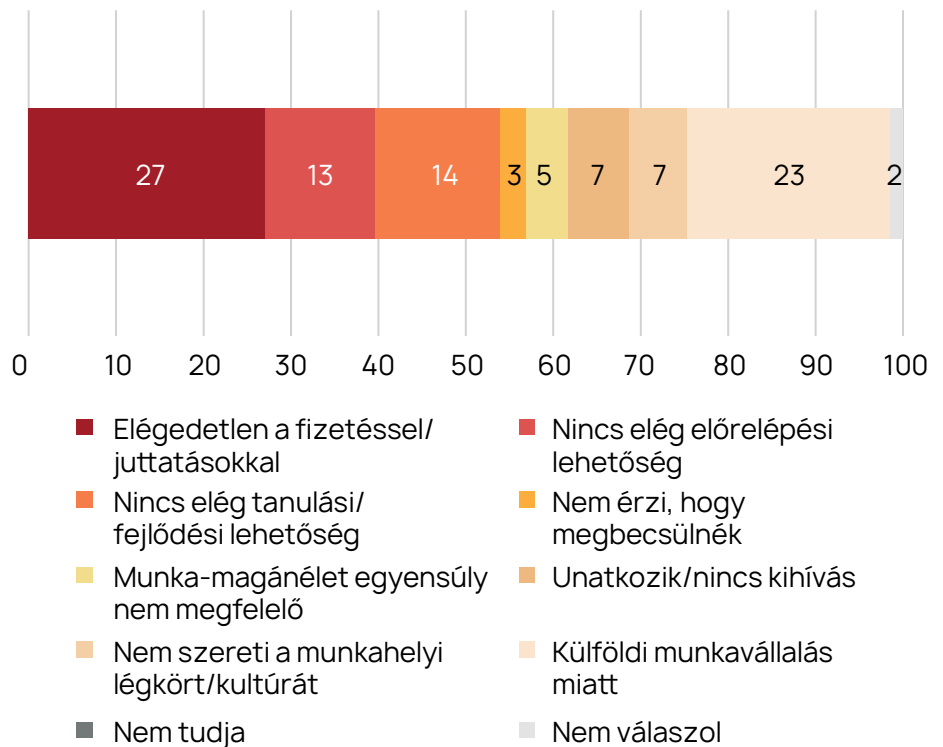
4.3. Munkába állásra és elhelyezkedésre vonatkozó tervek

A magyar 15–34 évesek jövőbeli munkaerőpiaci lehetőségeinek megítélése meghatározó a karrierépítés szempontjából: a fiatalok jóval optimistábbak, mint négy vagy nyolc évvel ezelőtt. 2024-ben a 15–29 évesek 34 százaléka ítélte kedvezőnek vagy nagyon kedvezőnek a munkaerőpiaci lehetőségeit, ami a 2020-as eredményekhez viszonyítva 8, a 2016-os eredményekhez képest pedig 14 százalékos növekedést mutat. Eközben a kedvezőtlen percepciók aránya 42-ről 22 százalékra csökkent 2016 és 2024 között.

Ha azt a kérdést tesszük fel, hogy könnyen vagy nehezen találnának most hasonló pozícióban állást, akkor azt látjuk, hogy a 15–29 évesek 36, a 15–34 évesek 39 százaléka könnyűnek találná az elhelyezkedést, a 15–29 évesek körében azonban minden hatodik fiatal nehezsnek.

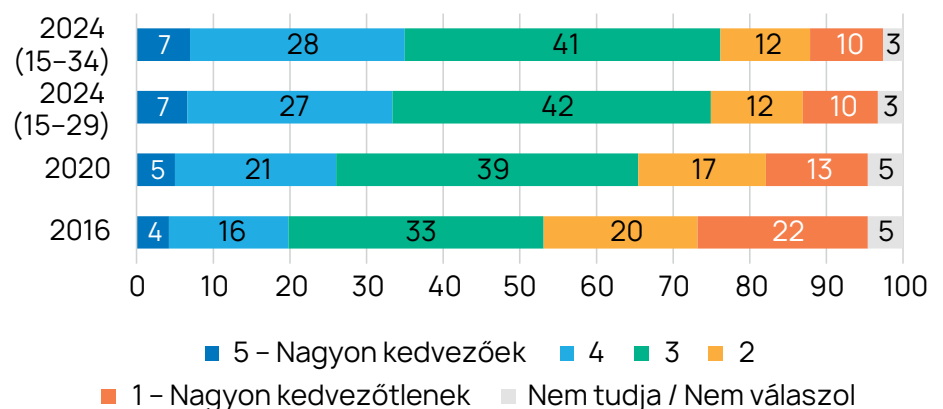
A fiatalok rövid távú terveiben az elmúlt évek során jelentős változások figyelhetők meg. Míg 2020-ban 76 százalékuk gondolta úgy, hogy a közeljövőben alkalmazottként fog dolgozni, addig 2024-re ez az arány a 15–29 évesek körében 66, a 15–34 évesek körében pedig 67 százalékra csökkent. Hasonló visszaesést látunk azoknál, akik a piaci szférában képzelik el jövőjüket: a 15–29 éveseknél 53-ról 38 százalékra tehető a visszaesés mértéke. Ezzel szinkronban egyre

12. ábra | Ha igen, elsősorban miért? (aki két éven belül tervezi otthagyni a munkahelyét, N = 50, %)

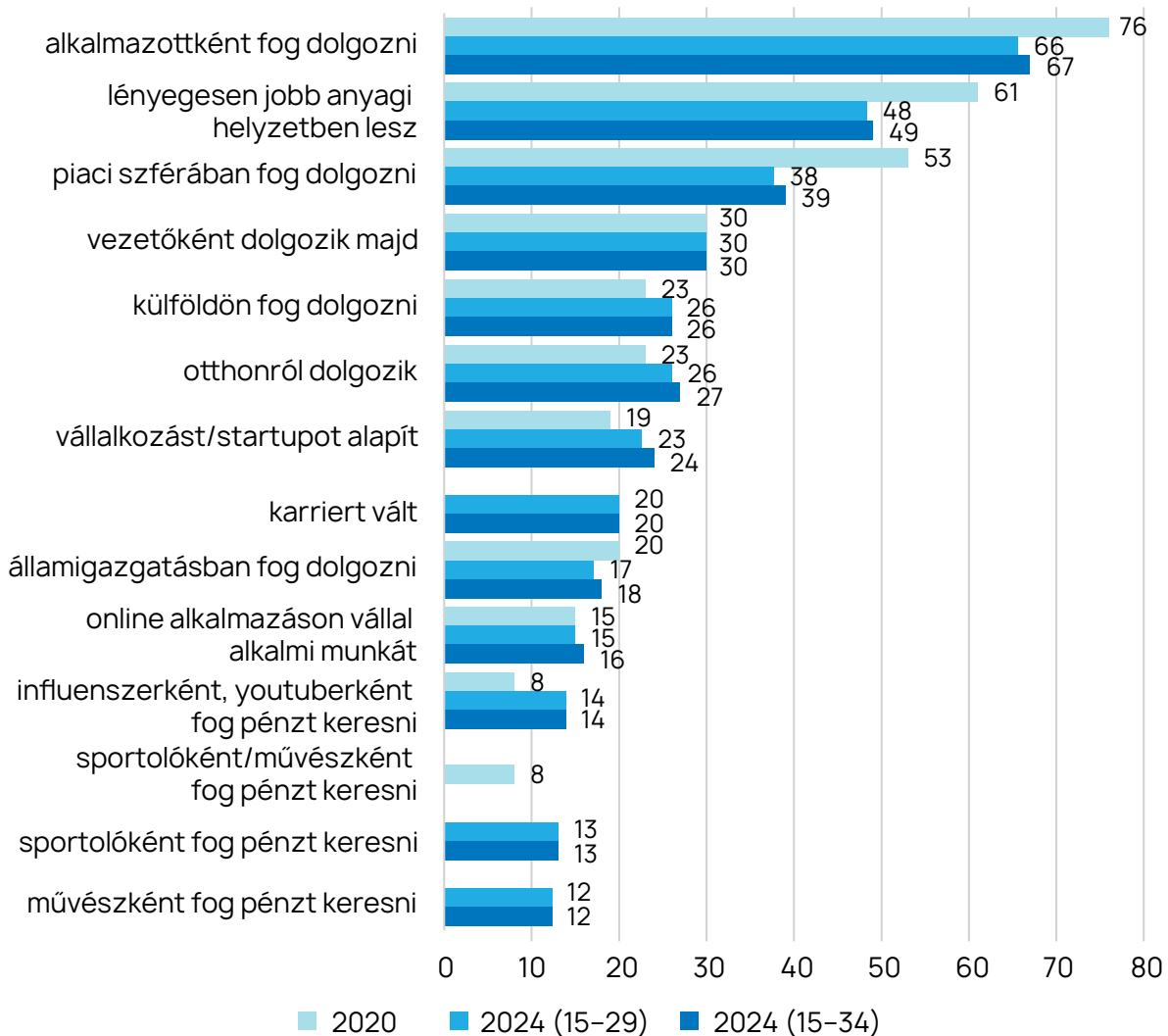
Forrás: Századvég – saját szerkesztés

13. ábra | Tapasztalatai szerint milyenek most az elhelyezkedési lehetőségek az Ön lakóhelyén és a környékén azzal a végzettséggel vagy szakképzettséggel, amellyel Ön rendelkezik / amilyen végzettséggel Ön iskolai befejezése után rendelkezni fog? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

14. ábra | Hogyan látja Ön, inkább valószínű vagy inkább nem valószínű, hogy öt éven belül...? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

többen keresnek új lehetőségeket vagy alternatív munkavégzési formákat. Ennek egyik példája a vállalkozás/startup alapításának egyre nagyobb népszerűsége (24 százalék) a fiatalok körében. Az influenzerként vagy youtuberként való pénzkereset 8-ról 14 százalékra nőtt 2020 és 2024 között.

Az anyagi helyzetre vonatkozó percepciók mérsékeltebb optimizmust mutatnak: 2020-ban még a megkérdezettek 61 százaléka gondolta, hogy lényegesen jobb anyagi helyzetben lesz öt éven belül, 2024-re ez az arány a 15–29 évesek körében 48, a 15–34 évesek között pedig 49 százalékra esett vissza.

4.4. Külföldi tanulási és munkavégzési tervek

A külföldi tapasztalatok megszerzése és a külföldi munkavállalás jelentős hatással lehet a fiatalok szakmai fejlődésére, anyagi helyzetére és életkilátásaira. Éppen ezért 2024-ben is kulcsfontosságú kérdés, hogy mennyire meghatá-

rozó a külföldi tanulás és munkavállalás iránti érdeklődésük.

A 2024-es felmérés eredményei azt mutatják, hogy a rövid és a hosszú távú külföldi tanulási és munkavállalási tervek aránya is csökkent, tehát az országhatáron túli élet lehetősége még kevésbé vonzó 2024-ben, mint korábban. A rövid távú külföldi tanulási tervek aránya 2020-ban még 8 százalék volt a 15–29 évesek körében, 2024-re viszont 6 százalékra csökkent. A külföldre költözést tervezők aránya szintén valamivel csökkent (10 százalék). A hosszabb távú – néhány éves – külföldi munkavállalási tervekben drámai csökkenés figyelhető meg: 2016-ban a 15–29

éves korosztálynak még 27 százaléka tervezett hosszú távú külföldi munkavállalást, 2020-ban már csak 21, 2024-ben pedig 13 százalék (a 15–34 évesek körében 12). Rövid távú munkavállalást jellemzően a vármegyeszékhelyen és városban élők, a felsőfokú végzettségűek és a 15–19 évesek terveznek. Hosszabb távra – néhány évre – hasonlóképpen a vármegyeszékhelyen élők és a 15–19 évesek terveznek inkább.

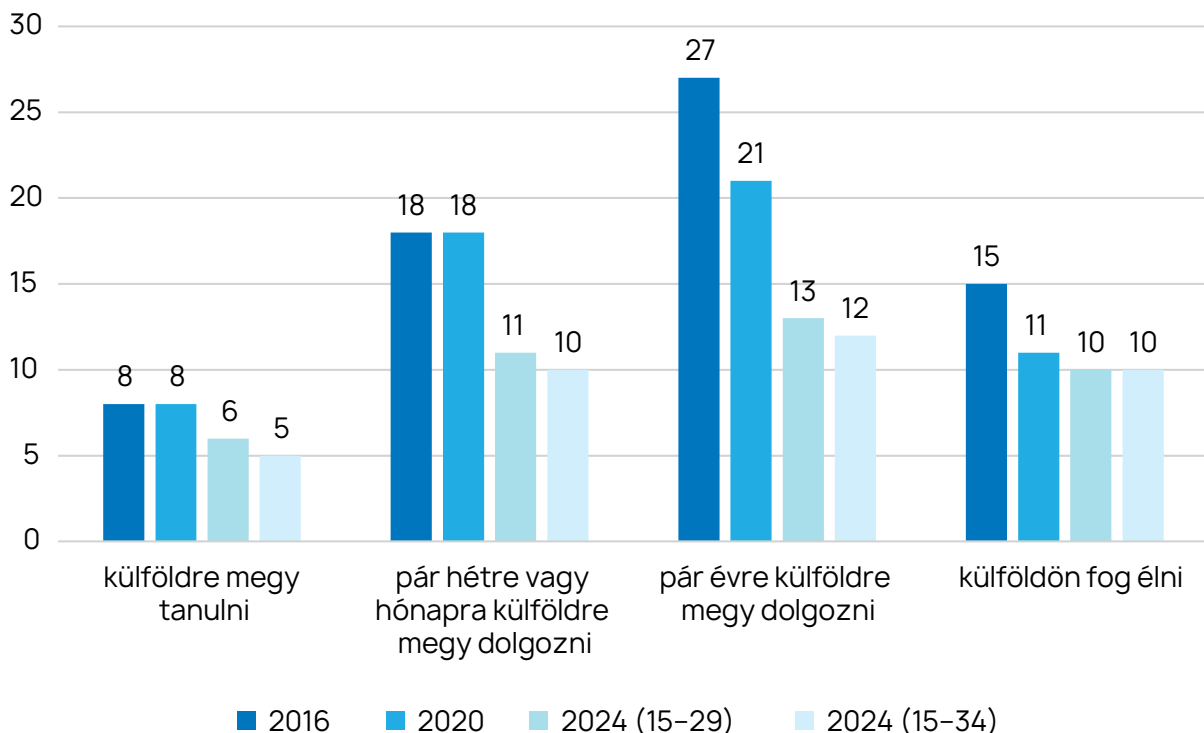
Pozitívum, hogy külföldi letelepedést kevesebben terveznek, mint négy vagy nyolc évvel korábban. 2016-ban még a fiatalok 15 százaléka tervezett külföldre költözni, 2020-ban ez 11, 2024-ben

pedig 10 százalékra csökkent. A külföldi letelepedés iránt leginkább a 15–19 évesek és a vármegyeszékhelyen élők nyitottak.

Ha arra vagyunk kíváncsiak, hogy a tervekből valódi cselekvés formálódik-e, akkor azt látjuk, hogy a fiatalok 55 százalékának ugyan megfordult a fejében a külföldre költözés gondolata, és további 31 százalékuk komolyan foglalkozik a kérdéssel, valódi cselekvés azonban keveseknél jelenik meg: a válaszadók mindössze 7 százaléka hozott konkrét döntést, és további 4 százalékuk lépett is az ügy érdekében.

Azok, akik a külföldi tanulást és munkavállalást fontolgatják, leg-

15. ábra | Tervezi-e, hogy...? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

gyakrabban a jobb megélhetést (17,8 százalék) nevezik meg indokként. Emellett a kalandvágy és a tapasztalatszerzés iránti igény fontos motiváció. Természetesen azt is megkérdeztük, hogy azoknak, akik nem tervezik elhagyni az országot, mik a legfőbb motivációs

tényezői. Viszonylag erős visszatartó erő a családhoz (17 százalék), a barátokhoz (9 százalék), valamint a hazához (9 százalék) való ragaszkodás. Ezenkívül a fiatalok egy része úgy érzi, hogy Magyarországon is boldogul (10 százalék), és nem szeretné feladni itthoni életét,

karrierjét (10 százalék). Továbbá az idegen környezettől való félelem (8 százalék), a sikertelenségtől való félelem (7 százalék) és az anyagi lehetőségek hiánya (7 százalék) is jelentős szerepet játszik a döntésben.

5.1. Demográfia

2024-ben a 15–34 évesek létszáma 2 181 333 fő volt a Központi Statisztikai Hivatal népszámlálásból továbbvezetett adatai szerint. A magyarországi 15–34 éveseket reprezentáló ötezer fős minta nemek szerinti megoszlásában a fiúk/férfiak 3 százalékpontos többletet mutatnak. Az előregedő társadalom jellegre mutat rá, hogy a 15–34 évesek legnagyobb részét az ötéves korcsoportok szerinti bontásban a legidősebbek, vagyis a 30–34 évesek teszik ki (28 százalék). Befejezett iskolai végzettség tekintetében a legnagyobb csoportot az alapfokú végzettségűek adják (42 százalék); a vizsgált korosztály egyötöde (19 százaléka) diplomás. A vizsgált populáció egyötöde (19 százalék) él a fővárosban, míg 30 százaléukuk községben. A többség a köztes városokban él (51 százalék).

Az ifjúsági életszakaszban végbement változások következtében

az ifjúság meghatározása kihívás elé állít. A magyarországi fiatalok önreflexiója szerint **a fiatalság alsó korhatára a 13–18 év** (75 százalék van ezen az állásponton), míg felső korhatárt közel felük (47 százalék) a 25–30 évnél húzná meg.

5.2. Családalapítás

A magyarországi fiatalok családalapítási, valamint párkapcsolati stratégiai jelentős változásokon mentek keresztül az elmúlt évtizedekben, amelynek eredményeképpen az egyedül, valamint az élettársi kapcsolatban élők aránya növekedett, s ezzel párhuzamosan a házasságban élők aránya csökkent, hasonlóan Európa más országaihoz. A 2000-es évek elejétől a fiatalok élethelyzetének jellemző trendje továbbra is meghatározó. A négy évvel ezelőtti adatokhoz képest **3 százalékponttal növekedett az egyedül élő 15–29 évesek aránya**, míg az élettársi kapcsolatban lévők ugyanilyen mértékben csökkent. **A házások aránya 1 százalékponttal növekedett** ebben a korcsoportban.

A harmadik évezred elejétől szintén meghatározó trend a családalapítás idejének folyamatos kitoldása. Míg korábban a fiatalok jellemzően a húszas éveik elején

3. táblázat | Szociodemográfiai jellemzők (N = 5000, %)

		N	%
Nem	Férfi	2573	52
	Nő	2427	49
Életkor	15–19 éves	1115	22
	20–24 éves	1167	23
	25–29 éves	1298	26
	30–34 éves	1420	28
Legmagasabb befejezett iskolai végzettség	8 általános vagy kevesebb	994	20
	Szakközépiskola érettségi nélkül	1090	22
	Érettségi	1980	40
	Diploma, doktori	937	19
Lakóhely	Budapest	944	19
	Megyei jogú város, megyeszékhely	1017	20
	Város	1545	31
	Község	1494	30

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

kötöttek házasságot, ma már egyre inkább a harmincas éveikre halasztják ezt az életeseeményt: 2023-ban az átlagos életkor az első házasságkötéskor férfiak körében 33,5, a nőknél pedig 30,9 év volt. Ez tükröződik vissza a 2024-es adatokban: a kibővített korcsoportban az egyedül élők aránya 63, a házasságban élők 20, az élettársi kapcsolatban lévők pedig 15 százalék.

A magyarországi 15–29 évesek házassági terveiben eltérő mintázatok rajzolódnak ki. A jelenleg nem házas fiatalok 58 százaléka a jövőben biztosan vagy inkább szeretne házasságot kötni, és mindössze 13 százalékuk utasítja el ezt az együttélési formát. A kibővített, 15–34 éves korosztályban lényeges különbséget a házasodási kedvben nem látunk. A korábbi eredményekhez hasonlóan a fiatal nők

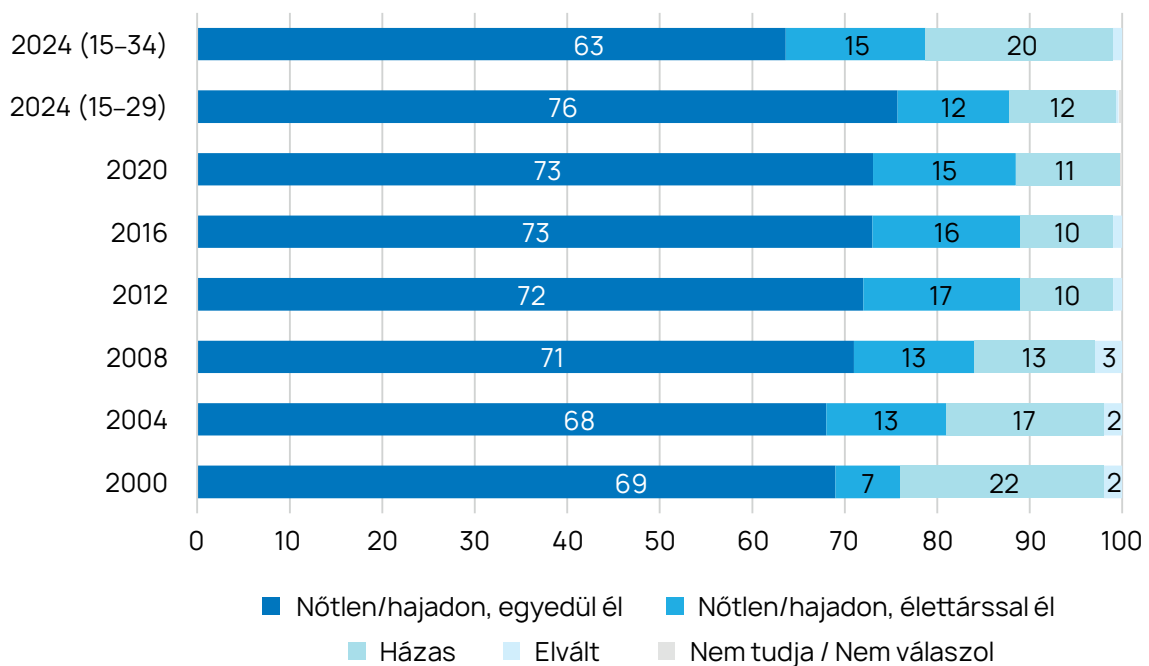

nagyobb arányban szeretnének házasságban élni (59 százalék), mint a férfiak (54 százalék). A 20–24 évesek körében a legnagyobb a házasodni tervezők aránya (60

százalék), míg a diplomás fiatalok (63 százalék) terveznek nagyobb arányban házasságot kötni.

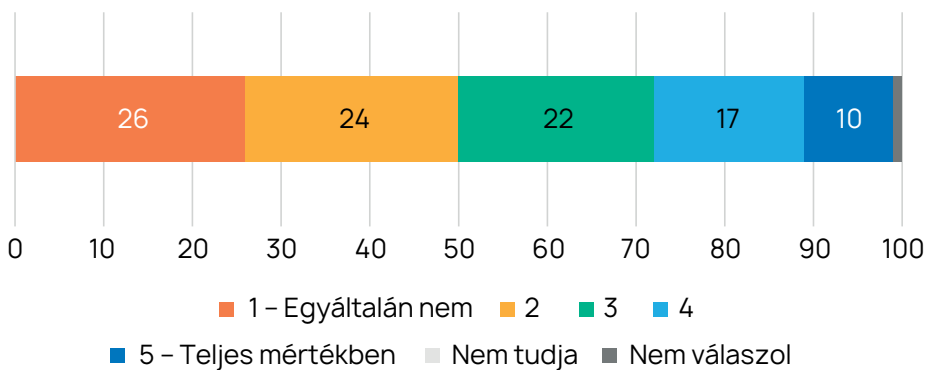
A fiatalok életében bizonyos életeseemények meghatározó jelentő-

16. ábra | Mi az Ön jelenlegi családi állapota? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

17. ábra | Kérem, mondja meg, mennyire ért egyet az alábbi állítással? Manapság könnyű párt találni. (N = 1250, %)

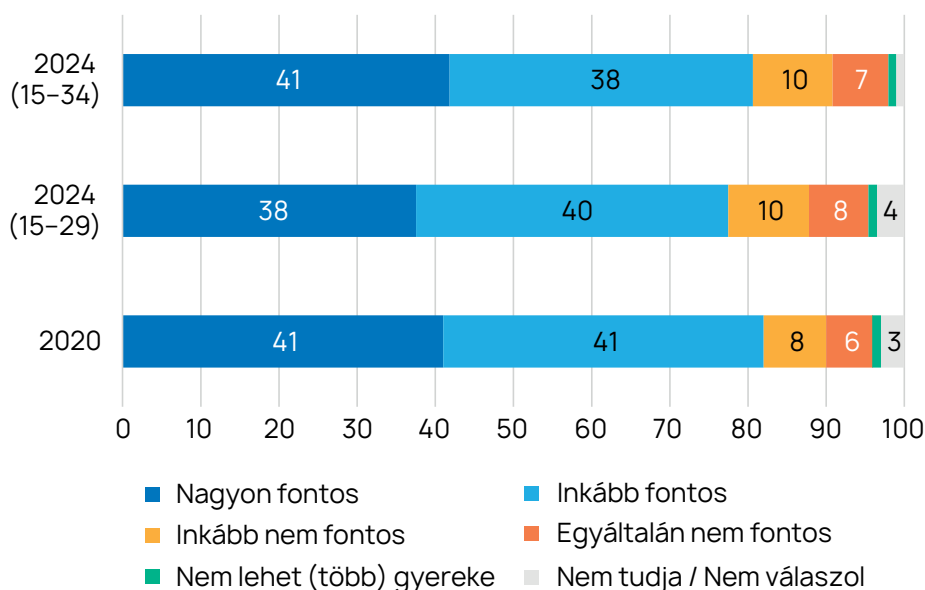

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

ségűek. Ezeknél a mérföldkövek-nél fontos az is, hogy hány éves korban élük át először őket. A magyarországi 15–34 évesek többsége (38 százalék) 16 és 18 év között élte meg az első komolyabb párkapcsolat létrejöttét, míg egy-

negyedük (24 százalék) még vár ennek a fontos pillanatnak a megvalósulására. Azonban sok fiatal számára nehézséget jelent a párkeresés; ezen az állásponton van minden második megkérdezett. 27 százalékuk szerint azonban ma-

18. ábra | Mennyire tartja fontosnak, hogy gyermeke(i) legyen(ek)? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

napság könnyű párt találni. Ha sikerül párkapcsolatot kialakítaniuk, számos kihívással szembe-sülhetnek. A leggyakrabban említett párkapcsolati problémák között a csalódástól való félelmet, továbbá az elköteleződés és felelősségvállalás hiányát, valamint az anyagi nehézségeket találjuk. De megnehezíti a fiatalok párkapcsolatait az is, hogy inkább a munkára és a karrierre koncentrálnak, továbbá hogy az iskolai végzettség megszerzését követően különböz-nek jövőbeli terveik.

5.3. Gyermekvállalás

A 15–29 évesek 14, a 15–34 évesek 15 százalékának született már gyermeke, tehát nincs változás a négy évvel ezelőtti adatokhoz képest. Az első gyermekvállalás időpontja folyamatosan kitolódik, és ez tükröződik vissza az adatokban is, ugyanis a 30–34 évesek közel felének (48 százalék) van már gyermeke.

A 15–29 évesek 38 százaléka szerint nagyon fontos, további 40 százaléka szerint inkább fontos, hogy gyermekei legyenek. A 15–34 éves kibővített korcsoportnál jelentős különbséget nem láthatunk. Mindössze a fiatalok 7 százaléka nyilatkozott teljesen elutasítóan: a férfiaknak 9, a nőknek 5 százaléka érez úgy, hogy számára egyáltalán nem fontos ez a kérdés. A legkevésbé a 15–19 évesek (9 százalék) számára fontos a gyermekvállalás kérdése.

A 15–29 évesek átlagosan valamivel kevesebb mint két gyermeket terveznek (1,75). Ebben benne vannak azok is, akik egy gyermeket sem szeretnének. Ez a 15–29

évesek körében lényegében meg-
egyezik a négy évvel korábbi átlag-
laggal (1,78), s némileg alacsony-
abb a 2016-os adatoknál (2,0).
A 15–34 éves korosztályban a ter-
vezett gyermekek száma némileg
magasabb (1,79). Ezzel szemben,
amennyiben csak a gyermekvál-
lálási szándékot kifejező 15–29
éveseket nézzük, akkor átlagosan
2,01 gyermeket terveznek a meg-
kérdezettek, és a 15–34 éves kor-
osztályban szintén ez a terv (2,03)
jelenik meg.

A magyarországi 15–34 évesek
közel hattizede (55 százalék) teljes
mértékben vagy inkább egyetért
azzal, hogy gyerek nélkül nem él-

het az ember igazán boldog, teljes
életet. Ezzel az állítással inkább
a nők (34 százalék), mint a férfiak
(25 százalék) értenek egyet, a leg-
kevésbé pedig a budapestiek (20
százalék).

**A fiatalok alapvetően továbbra
is a hagyományos munkamegosz-
tásban hisznek:** 55 százalékuk
szerint a családban elsősorban
a férfinak kell a kenyérkeresőnek
lennie, míg csupán 19 százalékuk
nem ért egyet ezzel a szereposz-
tással. A nők ezzel az állítással
kevésbé értenek egyet (11 száza-
lék), mint a férfiak (9 százalék), és
a legkevésbé a 30–34 évesek (13
százalék), valamint a diplomások

(14 százalék). Azzal viszont a fia-
talok relatív többsége, 44 százalé-
ka egyetért, hogy a nőknek dön-
teniük kell, hogy karriert építenek
vagy gyermeket vállalnak; közel
kétszer annyian gondolják így, mint
ahányan nem (24 százalék). A 2020-
as kérdőívben nőkre és férfiakra
kiterjesztve szerepelt a karrier és
a gyermekvállalás közötti döntés
kérdése. Ekkor a 15–29 évesek 45
százaléka értett egyet azzal, hogy
az emberek vagy karriert építenek,
vagy gyermeket vállalnak, míg 18
százalék gondolta összeegyeztet-
hetőnek a kettőt, 2024-re tehát már
nőtt az arány.

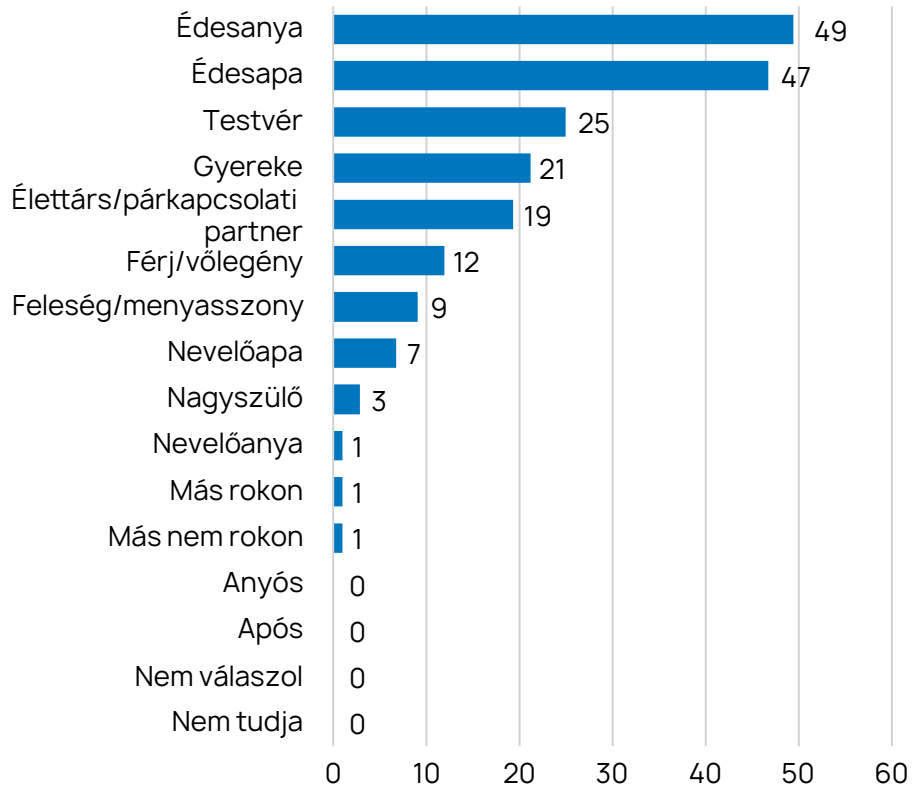
6.1. Lakáshelyzet

A hazai 15–34 évesek legnagyobb része a vér szerinti szülőjével/szüleivel él egy háztartásban, negyedikkel pedig egy vagy több testvér is egy fedél alatt él. A magyar fiatalok körében – az életkori sajátosságukból adódóan – még a származási családdal való együttélés a jellemző, ugyanakkor egyötödös arányban megjelennek olyanok is, akik a saját gyermekeikkel vagy pedig az élettársukkal / párkapcsolati partnerükkel (19 százalék), férjükkal/vőlegényükkel (12 százalék), feleségükkel/menyasszonyukkal (9 százalék) élnek egy háztartásban. Különbség mutatkozik azonban abban, hogy milyen arányban élnek a fiatalok férfi vagy női nevelőszülőkkel. A megkérdezettek 7 százaléka nevelőapával, 3 százaléka pedig nevelőanyával él, ami a gyermekek vér szerinti édesanyjával való nagyobb arányú együtt maradására utal, mivel a nevelőapák jelenléte a nagyobb a mintában.

A lakáskörülmények mindig is fontos szerepet töltek be a fiatalok életében, hiszen közvetlenül kapcsolódnak az önállóodás folyamatához. 2024-re a figyelem középpontjába kerültek a lakáshoz jutás nehézségei. Sok fiatal számára kihívás az önálló lakáshoz jutás, így az otthonteremtés továbbra is bizonytalanságot rejtő szempont.

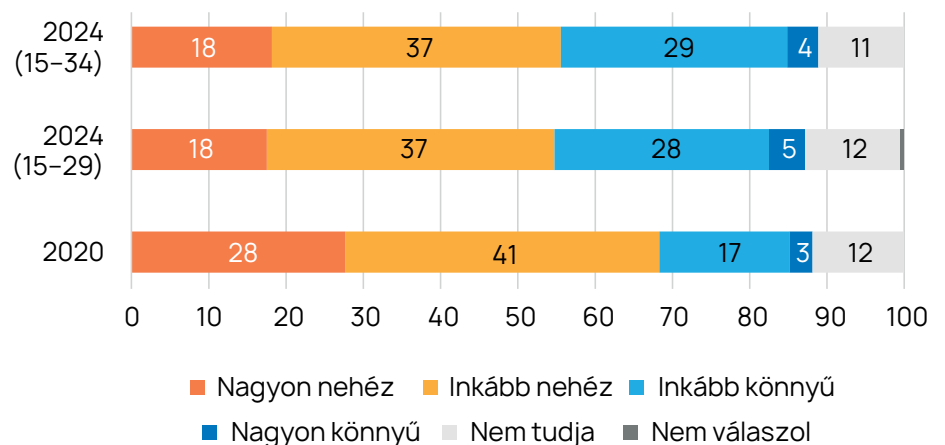
Az albérlet kérdése szorosan kapcsolódik a fiatalok életkörülményeihez, hiszen a lakhatás minősége mellett annak elérhetősége is meghatározó tényező. A megélhetési költségek emelkedése ellenére az albérlethez jutásban

19. ábra | Kikkel él Ön egy háztartásban? (több válasz lehetséges, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

20. ábra | Azon a településen, ahol Ön életvitelszerűen él (dolgozik vagy tanulmányait folytatja), könnyű vagy nehéz szabad albérletet találni? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

javulást tapasztalnak a fiatalok. Míg 2020-ban ötödük (20 százalékuk) vélte úgy, hogy könnyen talál albérletet lakóhelyén, addig 2024-re ez az arány 33 százalékra emelkedett. Ezzel párhuzamosan csökkent (69-ről 55 százalékra) azok aránya, akik nehéznek találják az albérlethez jutást. A javuló megítélés tényezőit csak feltételezni tudjuk, ám egyrészt figyelembe vehetjük a bérlakás piac bővülését (többek közt a koronavírus miatt a turisztikai célú lakások visszatérését az albérletpiacra), más-

részt a fiatalok alkalmazkodhattak a megélhetési kihívásokhoz azzal is, hogy a főváros vagy nagyobb városok helyett helyben keresnek megfizethetőbb megoldást.

6.2. Anyagi javak

A fiatalokat érő gazdasági és társadalmi hatások jelentős mértékben formálják pénzügyi döntéseiket, és befolyásolják anyagi biztonságérzetüket. Az ifjúság anyagi helyzete, valamint a rendelkezésre álló anyagi javak nemcsak életkörülményeikre, hanem jövőbeli lehető-

ségeikre is hatnak. Ebben a fejezetben a fiatalok pénzügyi helyzetének különböző dimenziót vizsgáljuk meg, kiemelve az anyagi javak, a megtakarítási szokások és a pénzügyi kihívások alakulását.

Az elmúlt évekhez képest az anyagi javak terén jelentős növekedés tapasztalható, ami azt mutatja, hogy a fiatalok pénzügyi tudatossága erősödik. A bankszámlával és bankkártyával rendelkezők aránya kimagasló: a 15–29 évesek körében 86, a 15–34 évesek körében 88 és 89 százalék. A hitelkártyabirtoklás szintén enyhe növekedést mutat, ami további bizonyítéka a pénzügyi eszközök iránti tudatosság növekedésének.

A megkérdezett fiatalok közel harmada (a 15–29 évesek 27, a 15–34 évesek 31 százaléka) saját bevallása szerint rendelkezik pénzügyi megtakarítással. Ez az arány az elmúlt nyolc évben 3–7 százalékos növekedést mutat. Emellett a pénzügyi befektetéssel, valamint a baleset-biztosítással rendelkezők aránya is növekedett. A fiatalok viszonylagos stabil pénzügyi helyzetét támasztja alá, hogy a diákhitellel rendelkezők aránya mindössze 4 százalék, míg más típusú adóssággal küzdők aránya 9 százalék (a 15–34 évesek körében vizsgálva 13 százalék). A fiatalok szubjektív anyagi helyzetének megítélése összességében kedvező képet mutat.

6.3. Pénzügyi helyzettel kapcsolatos attitűdök

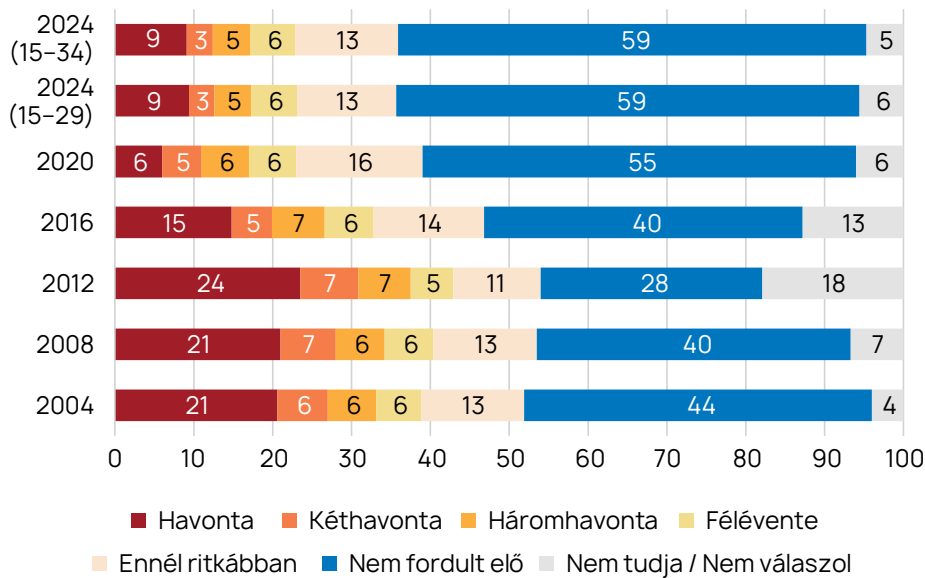
A fiatalok többsége (59 százaléka) arról számolt be, hogy a felmérést megelőző 12 hónapban nem fordult elő, hogy a hónap végére elfogyott

4. táblázat | Van-e Önnek saját...? (%)

	2016	2020	2024 [15–29]	2024 [15–34]
bankszámlája	68	74	86	88
bankkártyája	69	73	86	89
hitelkártyája	–	10	14	17
megtakarított pénze	24	29	27	31
pénzügyi befektetése	–	4	6	7
diákhitel, amit Önnek kell törlesztenie	4	3	4	4
más hitele, adóssága, amit Önnek kell törlesztenie	7	10	9	13

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

21. ábra | Milyen gyakran fordult elő az Önök háztartásában (ahol él) az elmúlt 12 hónapban, hogy a hónap végére elfogyott a pénzük? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

22. ábra | Abban a háztartásban, ahol él, a napi megélhetésen túl tudnak-e félretenni pénzt rendszeresen vagy esetenként? (%)

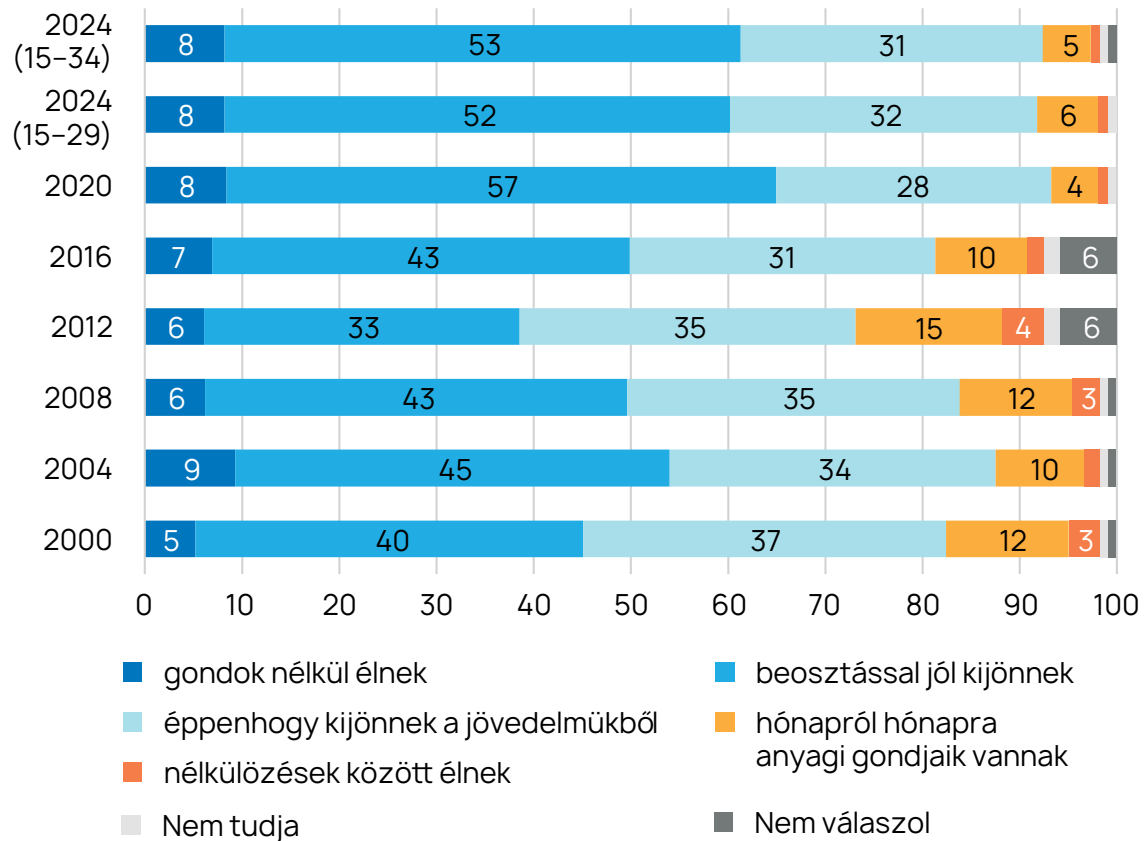
Forrás: Századvég – saját szerkesztés

volna a pénze, míg a megkérdezettek 9 százaléka havonta szembeesett ilyen problémával. Ez jelentős javulás a korábbi évekhez képest: 2012-ben még a válaszadók 24 százaléka, 2016-ban pedig 15 százaléka tapasztalt havi szinten jelentkező anyagi nehézségeket.

A megtakarítási hajlandóságot önálló kérdésként is vizsgáltuk. 2024-ben a 15–29 évesek 14 százaléka rendszeresen, további 44 százaléka alkalmasszerűen tett félre. A válaszadók közel harmada (31 százaléka) bevallása szerint nem tud félretenni, míg további 2 százaléka tudna, de nem akar. Az idősoros adatokból jól látható, hogy a 2012-es év mélypont volt tekintetben a fiatalok számára, ugyanis a rendszeresen vagy időközönként megtakarítók aránya 16 százalékos csökkenést az előző méréshez képest. Ezt követően fokozatosan növekedni kezdett a megtakarítást kezdeményező fiatalok aránya, és egészen 2024-ig láthatóan egyre többen törekednek megtakarítások létrehozására.

A szubjektív anyagi helyzet megítélése a 2000-es évekhez képest javuló tendenciát mutat. 2024-ben nőtt azok aránya, akik azt érzik, hogy beosztással jól kijönnek (52–53 százalék), míg a gond nélkül élők aránya stabil maradt (8 százalék). **A nélkülözések között élő háztartások hányada 2004 óta folyamatosan csökken, 2024-ben már csak 1 százalékos** tett ki. Fontos megemlíteni, hogy a tendenciózus csökkenés nem volt ennyire lineáris. 2012-ben a hónapról hónapra anyagi gondokkal küzdők kiugróan nagy (15 százalékos) arányt képviseltek, ami a gazda-

23. ábra | Összességében hogy érzi? Önök anyagilag... (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

sági válság utóhatásaira utalhat. Ebben az évben láthatóan nagyobb (4 százalék) a nélkülözők aránya is. Itt tehát egyértelműen egy nehezebb időszakot éltek meg a fia-

talok. 2020-ban ezzel szemben sokkal stabilabb anyagi helyzetet éreztettek az akkori fiatalok: a beosztással jól kijövők aránya az előzőeknél jóval magasabb (57 szá-

zalékos) értéket vett fel, az anyagi gondokkal küzdők és a nélkülöző háztartások aránya pedig jelentősen visszaesett.

7.1. Szabadidős tevékenységek

A 2024-es nagymintás ifjúságkutatás adatai szerint **hétköznapokon** a munka, tanulás, háztartási és ház körüli munkák elvégzése után **a 15–29 évesek átlagosan négy óra szabadidővel rendelkeznek**, hasonlóan a négy évvel korábban látottakhoz. A 30–34 éveseknek nagyjából fél órával kevesebb szabadidő jut egy átlagos hétköznapon. Négy évvel korábban a hétközi napokra vonatkoztatva átlagosan hat óra szabadidőről számoltak be a fiatalok, ami 2024-ben közel hét és fél órára növekedett. **A hétközi szabadidő minden korcsoportban emelkedett**, és a 30–34 évesek számára is hét óra

marad a kötelességeik elvégzését követően.

Hasonlóan a négy évvel korábbi helyzethez **a szabadidő eltöltése elsősorban a családhoz és barátokhoz kötődik**, majdnem minden második megkérdezett fiatal említette, hogy a szabadidejében családjával, barátaival van együtt. A fiatalok szabadidő-eltöltésében meghatározó szerepet kapnak a „képernyős” (tévét, számítógép, okostelefon) tevékenységek, a barátságok ápolása online is jelentős. A hétköznapok és a hétvégek szabadidős tevékenységsszerkezete némileg különböző, **a hétközi nap szabadidő jobban kötődik a képernyőkhöz**; a fiatalok gyakrab-

ban fogyasztanak médiatartalmakat vagy kommunikálnak barátaikkal online, míg hétvégén a személyes kapcsolódások kerülnek előtérbe.

A baráttal töltött szabadidő jobban jellemzi a fiatalabb korcsoportba tartozókat, míg **az életkor emelkedésével a család szerepe nő** a szabadidős tevékenységsszerkezetben. A képernyős tartalomfogyasztásban nincs szignifikáns különbség a 15–34 éves korcsoportban: a számítógépes játékok azonban közel kétszer akkora arányban vonzzák a 15–19 éveseket, mint a 29–34 éveseket. Hasonló különbséget figyelhetünk meg a nemek között: a férfiak kétszer

24. ábra | A leggyakoribb választott szabadidős tevékenységek hétköznap és hétvégén (N = 1250, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

akkora arányban említették, hogy szabadidejükben számítógépes játékokkal, játékkonzollal játszanak. Hasonló különbségeket figyelhetünk meg a sportolásnál, amelyet a nők 6 százaléka, míg a férfiak 10 százaléka említett jellemző szabadidős tevékenységként. Ezzel szemben **a nők gyakrabban olvasnak** hétköznaponként szabadidejükben: míg a 15–34 éves férfiak 10 százaléka, addig a nők 22 százaléka említette, hogy olvas (hétvégén 11 vs. 20 százalék). A nemek közötti preferenciák különbségére utal, hogy **míg a nők gyakrabban vannak családi környezetben, addig a férfiak barátaik között szabadidejükben.**

7.2. Kultúra

Az előző nagymintás ifjúságkutatás adatfelvétele a koronavírus-járvány második hullámára esett, amely a hagyományos kulturális színterek számára ugyancsak kedvezőtlen időszak volt. A tevékenységszerkezetben a hagyományos terek és ezeken belül **a kultúrafogyasztás tereinek visszaszorulása azonban nemcsak a járválynak tudható be,** hanem a digitális világ térhódításának és a fiatalok preferenciái megváltozásának is, aminek következtében a 2020-as adatok illeszkednek ahhoz a trendhez, amely a korábbi éveket jellemezte és a 2024-es adatokon is visszatükröződik. 2020-ban és 2024-ben a 15–29 évesek körében legnépszerűbb helyszínek a vendéglátó egységek (éttermek, kávézók, kocsmák), illetve a mozi és a könnyűzenei koncertek voltak. A 2024-es eredmények szerint a 15–29 évesek 42 százaléka járt legalább

két-három havonta étterembe, ami szinte megegyezik a négy évvel korábbi adatokkal, amikor 43,5 százalék látogatott ilyen rendszerességgel éttermeket. Sörözőbe, borozóba, kocsmába mindkét adatfelvételi évben a megkérdezettek körülbelül 40 százaléka járt legalább két-három havonta, míg a kávézók, teázók látogatottsága 4,5 százalékponttal csökkent 2024-re. A könnyűzenei koncertek választása viszont 5 százalékponttal növekedett, a moziba járás pedig 1,3 százalékponttal emelkedett 2020-hoz képest.

Összességében tehát a fiatalok a könnyed, befogadható szórakozást kínáló helyszíneket látogatják gyakrabban (mozi, könnyűzenei koncertek), illetve kifejezetten kedvelik a fogyasztáshoz kötődő helyeket, ahol a barátaikkal vagy ismerőseikkel tölthetnek időt (mint az éttermek, kávézók, borozók). Az összes megkérdezett körülbelül 40 százaléka látogat két-három

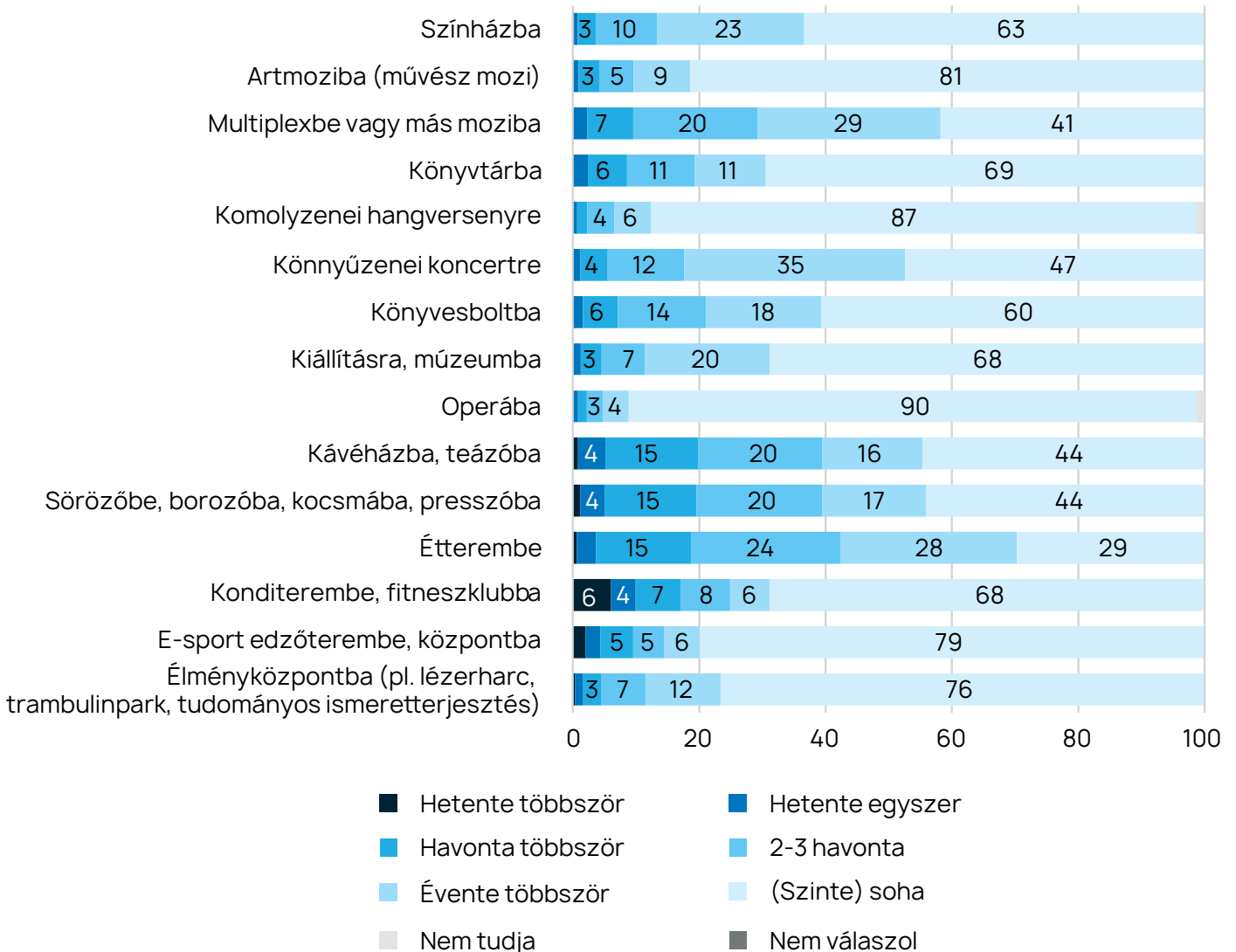
havonta vagy annál gyakrabban éttermet, kávézót vagy teázót, illetve sörözőt, borozót vagy kocsmát. Harmaduk jár ugyanilyen rendszerességgel multiplexbe, ötödük pedig könyvesboltba vagy könnyűzenei hangversenyre. Érdemes még kiemelni a konditermek látogatottságát, hiszen a 15–34 évesek 25 százaléka legalább két-három havi rendszerességgel jár, ugyanakkor a megkérdezettek körülbelül 70 százaléka sohasem, vagyis ez kifejezetten egy kisebb csoportra jellemző. Az artmozik, a komolyzenei hangversenyek és az opera látogatottsága a legkevésbé jellemző a 15–34 éves korosztályra.

7.3. Sportolás és egészség

A korábbiakban láthattuk, hogy a szabadidős sportolás a 15–34 évesek kevesebb mint tizedét (8–8 százalék) jellemzi. A heti átlagos mozgásról megállapíthatjuk, hogy **tízből négyen egyáltalán nem vé-**

25. ábra | Milyen gyakran jár Ön a következő helyekre? (N = 1250, %)

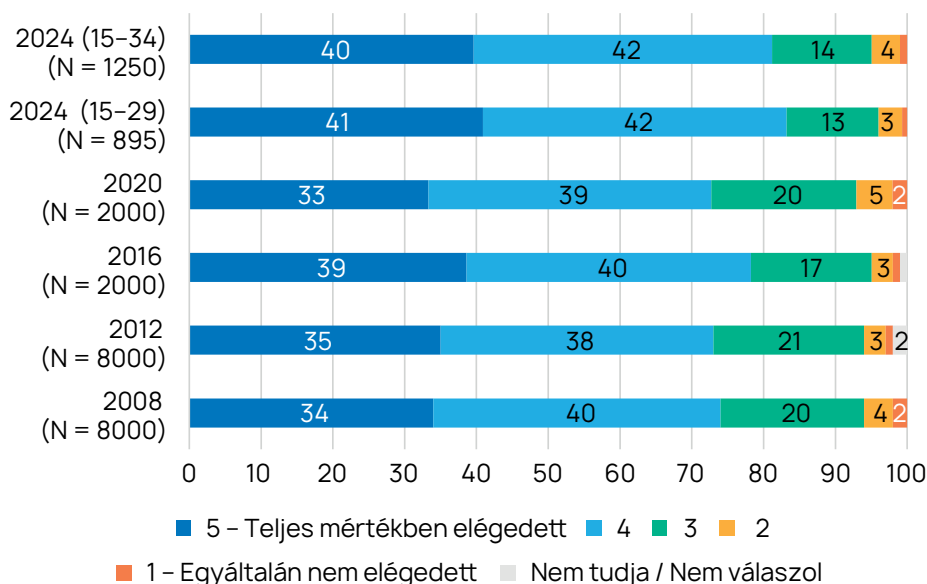
Forrás: Századvég – saját szerkesztés

geznek intenzív testmozgást. Legfeljebb egyszer-kétszer minden ötödik és legalább hét alkalommal minden tizedik fiatal sportol. A fiatalabbak jellemzően többet sportolnak, átlagosan csak a 30–34 évesek mozognak két alkalomnál kevesebbet egy héten. A sportolás nemek és iskolai végzettség szem-

pontjából is különböző: a férfiak és a magasabb iskolai végzettségűek gyakrabban mozognak. A területi különbségek is figyelemre méltóak, mivel a budapesti megkérdezettek átlagosan alig másfélszer mozognak egy héten, míg a többi településtípuson az átlagos intenzív mozgás legalább heti két alkalom.

A visszafogott sportolási gyakoriság az edzettségi szinttel, a külső megjelenéssel és az egészségérzettel való nagyobb elégedettséggel függ össze. A friss adatok illeszkednek az elégedettség növekvő trendjébe, amely szerint a megkérdezett 15–29 évesek kétharmada inkább vagy teljes mér-

26. ábra | Mennyire elégedett Ön az egészségével, közérzetével? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

tékben elégedett a fizikai megjelenésével, edzettségi szintjével. 2024-ben a 15–29 évesek 83 százaléka inkább vagy teljes mértékben elégedett az egészségével, ami 11 százalékpontos különbség a 2020-as adathoz képest, de magasabb a 2016-os adatnál is. Az egészséggel való elégedettség nem függ a korcsoporttól (a 30–34 évesek elégedettsége nem különbözik érdemben a fiatalabbaktól). Az iskolai végzettség és a településtípus szerinti bontások ugyanakkor mutatnak különbségeket: a fővárosban élők a legkevésbé elégedettek az egészségükkel, hasonlóan a középfokú végzettségűekhez.

5. táblázat | Milyen gyakran fogyasztja Ön a következő termékeket: min. naponta, hetente többször, hetente, havonta többször, havonta egyszer, vagy ritkábban, esetleg soha? (N = 1250, %)

Étel/Ital	2012. min. naponta	2012. soha	2016. min. naponta	2016. soha	2020. min. naponta	2020. soha	2024. min. naponta (15-29 évesek)	2024. soha (15-29 évesek)	2024. min. naponta (15-34 évesek)	2024. soha (15-34 évesek)
Csapvíz	58	10	63	10	64	9	66	14	67	14
Ásványvíz	46	7	60	6	63	5	56	7	58	8
Kávé	41	27	58	22	59	19	65	18	69	15
Tej	23	9	43	4	44	5	38	6	39	6
Cukrozott üdítőital	9	11	23	11	26	8	24	17	23	19
Energiaital	3	43	10	33	13	32	18	34	17	36
Nyers zöldség vagy gyümölcs	-	-	38	2	38	4	39	6	40	6
Bármilyen gyógyszer	-	-	9	37	9	35	8	41	8	42
Hús	-	-	41	2	51	2	47	5	49	5
Főtt étel	-	-	77	1	79	2	80	3	81	2
Gyorséttermi étel	-	-	4	12	7	8	6	12	5	13
Vitaminkészítmény	-	-	19	34	28	25	26	38	26	38
Táplálékkiegészítő	-	-	7	64	10	54	12	62	11	63
Cukormentes üdítőital	-	-	-	-	-	-	15	31	15	34
Altató, nyugtató, szorongáscsökkentő	-	-	-	-	-	-	2	83	2	84
Vegán hús (húspótló készítmény)	-	-	-	-	-	-	3	78	3	80

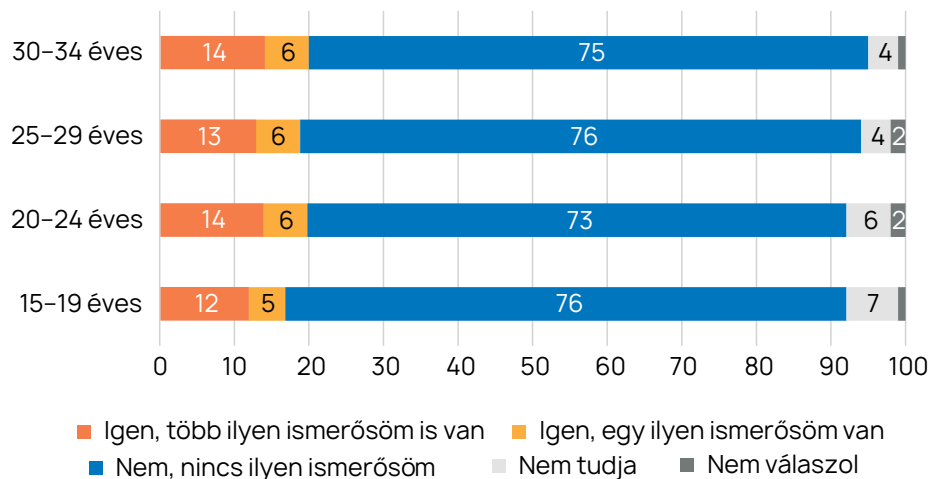
Forrás: Századvég – saját szerkesztés

A nagymintás ifjúságkutatás 2012 óta foglalkozik az egyes élelmiszerek és táplálékkiegészítők, gyógyszerek fogyasztási gyakoriságának vizsgálatával. A 2020-as adatokhoz képest látványos **viszsaesést** könyvelhetünk el a **vitamin-kiegészítők, táplálékkiegészítők, gyógyszerek és cukrozott üdítőitalok fogyasztásában. A kávé és az energiatalok fogyasztása azonban növekedett** az elmúlt négy évben a 15–29 évesek között. Habár az energiatalokat sohasem fogyasztók tábora 2016 óta stagnál, a napi fogyasztók aránya folyamatosan növekedett az elmúlt bő évtizedben; a 2012-es 3 százalékos arány mára meghatszorosodott, jelenleg 18 százalékos. Az energiatal-fogyasztás gyakoribb a férfiak, a községekben élők és a legfeljebb szakmunkásképzőt végzettek esetében.

7.4. Kockázati magatartások

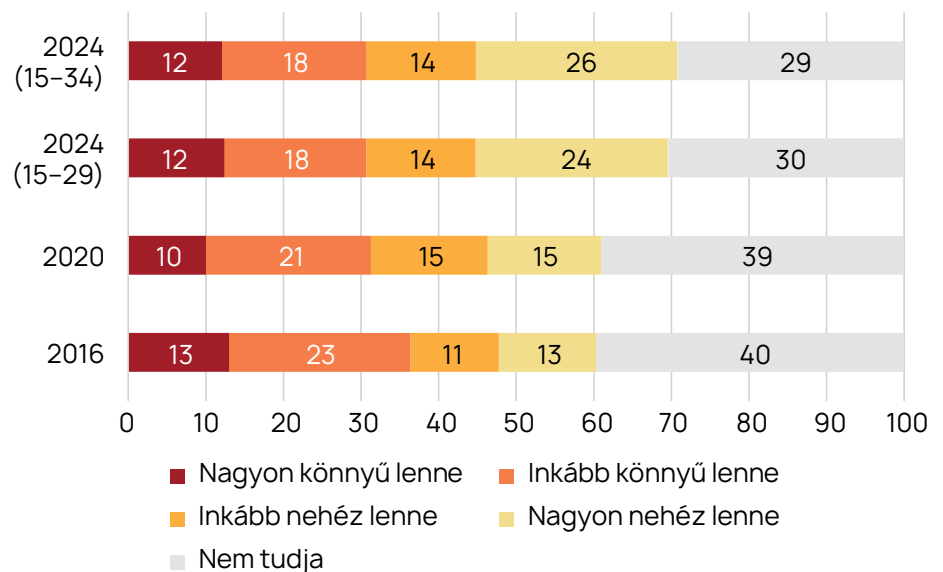
A kockázati magatartások között a dohányzást, az alkoholfogyasztást és a kábítószerhez való hozzáférést is vizsgáltuk. Megállapíthatjuk, hogy **megállt a napi dohányzók 2004 óta tartó csökkenése: 2020-ban a 15–29 évesek 17 százaléka, 2024-ben 19 százaléka tekinthető napi dohányzónak** (a 30–34 évesek 25 százaléka). Minden tizedik 15–34 éves legalább hetente fogyaszt valamilyen elektromos cigarettát, de mérhetőek már a snüsszt, ELF Bart fogyasztók is, bár arányuk alacsony. A hetente legalább egyszer alkoholt fogyasztók aránya hasonlóan alakul a korábbi adatokhoz: **a 15–29 évesek tizedére jellemző. 2020-ban a 15–29 évesek harmada, 2024-ben**

27. ábra | A barátaid, ismerőseid között van-e olyan, aki használt már valamilyen kábítószerrel? (korcsoportonként bontásban, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

28. ábra | Ha akarná, mennyire lenne könnyű vagy nehéz hozzájutnia valamilyen kábítószerhez? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

kevesebb mint ötöde állította, hogy van olyan barátja, ismerőse, aki használt már valamilyen kábítószer.

A kábítószerkezhöz való hozzájárás esélyét is kisebbnek látták 2024-ben a fiatalok, mint a koráb-

bi években. Könnyebben férnének hozzá saját megítélésük szerint kábítószerhez azok a fiatalok, akik egy vagy több kábítószerrel már használt barátról számoltak be. Nagyon nehéz feladatnak vélte a kábítószer beszerzését a fo-

gyasztó ismerőssel nem rendelkezők harmada, míg inkább könnyűnek gondolták azok, akik egy vagy több ilyen barátról számoltak be (41 százalék, akinek egy, és 42 százalék, akinek több ilyen ismerőse van).

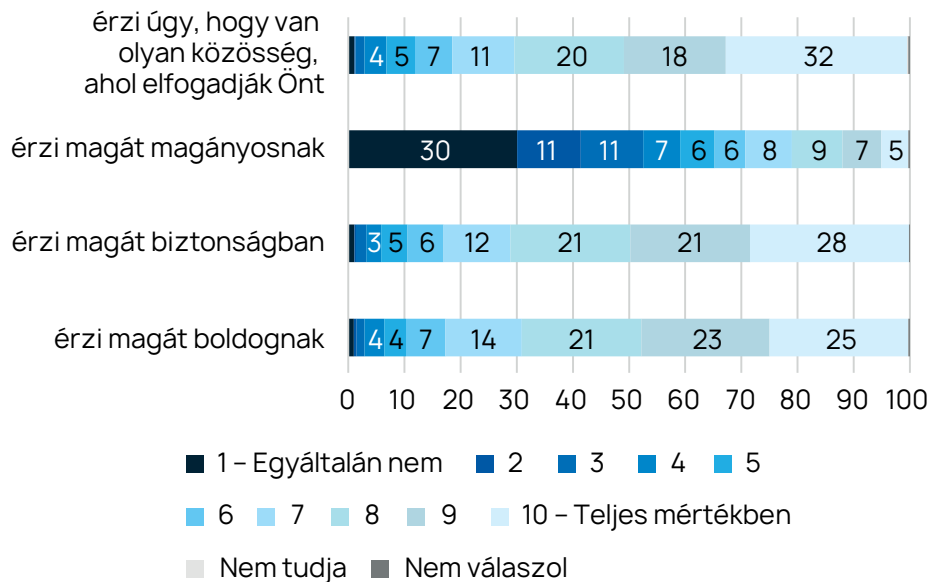

A modern információs társadalom, a közösségi média mindennaposága jelentős hatással van a fiatalok mentális egészségére, önképére és társas kapcsolataira. A Covid19-járvány következtében kialakult elszigeteltség, a bizonytalanság és a korlátozások okozta stressz pedig növelte a mentálhigiénés kihívásokat, ami indokoltá tette a mentális egészség helyzetének feltérképezését a magyar fiatalok körében.

Az első vonatkozó kérdésünkre kapott válaszokból látszik, hogy a 15–34 éves résztvevők többsége rendelkezik olyan közösséggel, ahol elfogadják őket, ez a stabil társas kapcsolatok jelenlétét feltételezi az életükben. Ugyanígy a fiatalok túlnyomó többsége boldogságot és biztonságot él meg a mindennapjaiban, és csak a megkérdezettek körülbelül tizede fejezte ki boldogtalanságot vagy egyfajta biztonság nélkülséget az életében. Magányosságot a fiatalok 30 százaléka egyáltalán nem él át, ám bő harmaduk számolt be arról, hogy a magány valamilyen mértékben jelen van az életében, és küzd vele, így (a felsoroltak közül) ez tekinthető a korosztály legégetőbb mentális problémájának. A magyar fiatalok összességében tehát erős közösségi kapcsolatokról és a mentális egészséget megalapozó pozitív érzelmekről (boldogság, biztonság) számoltak be, azonban látni kell, hogy egy szűkebb, de markáns csoportjuk magánnyal küzd, akik veszélyeztetettnek tekinthetők a mentális betegségek vagy az öngyilkossági krízis szempontjából.

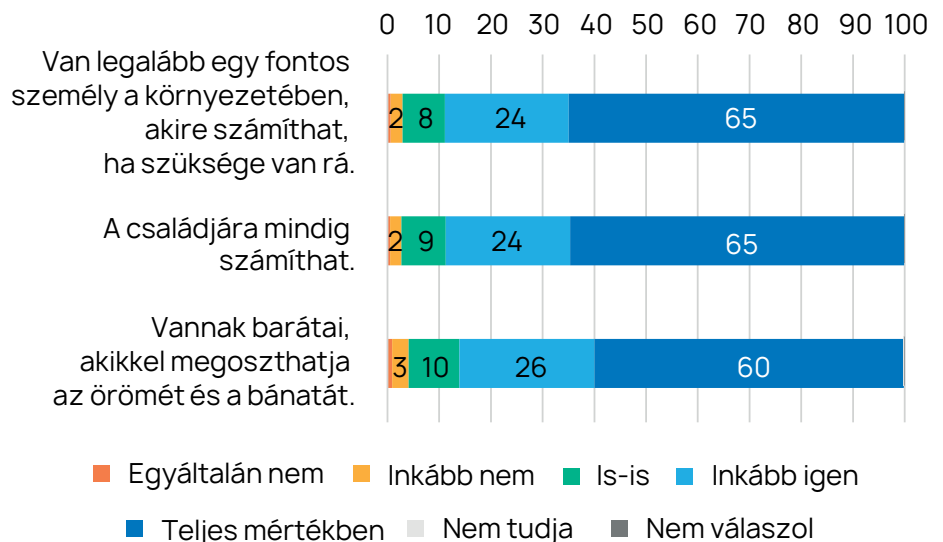
A mentális egészség fenntartásának fontos alkotóeleme a társas

29. ábra | Ön mennyire...? (N = 1250, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

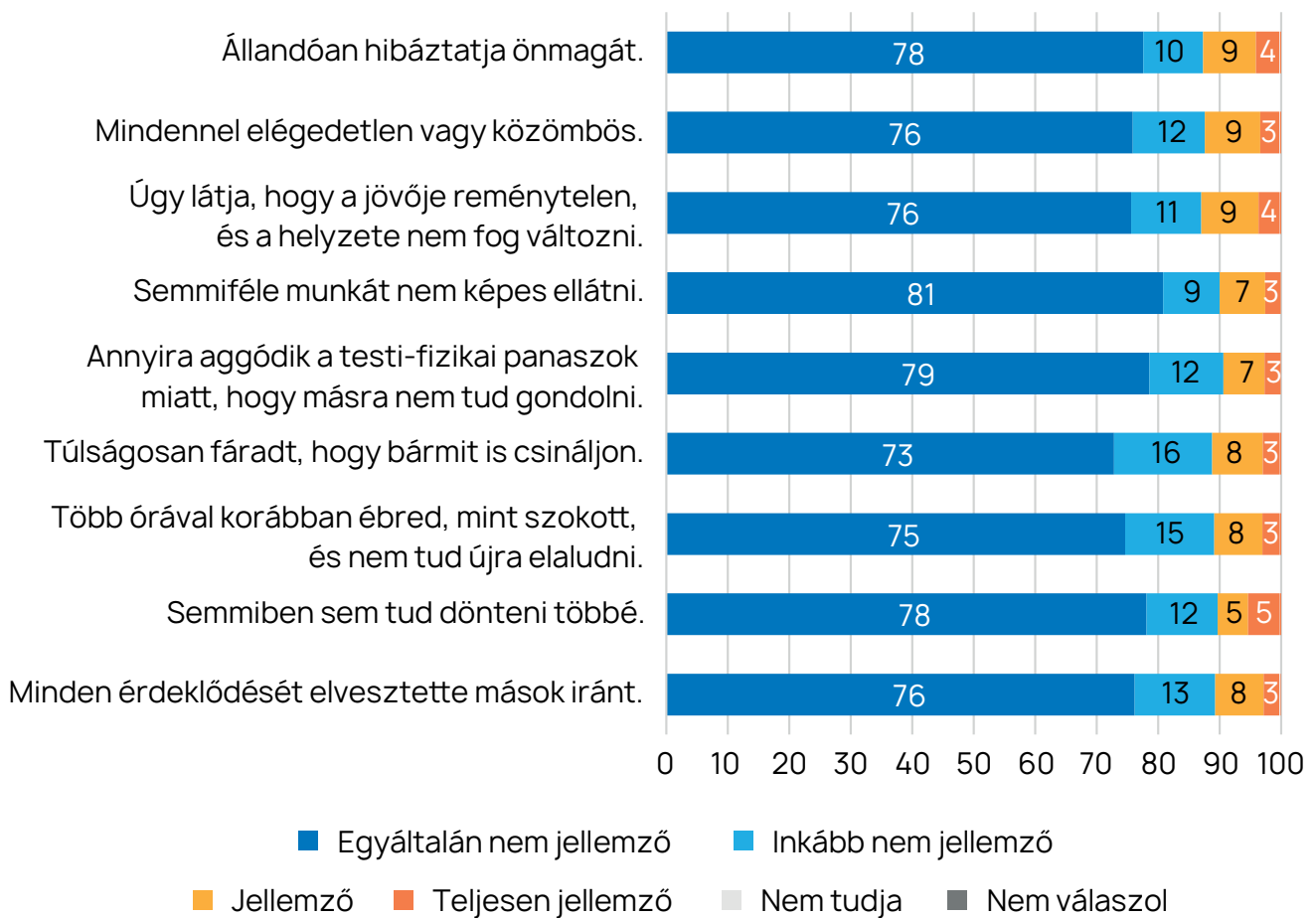
30. ábra | Kérjük, mondja meg, mennyire igazak Önre az alábbi állítások! (N = 1250, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

kapcsolatok jelenléte. **Tízből kilenc fiatalnak van olyan barátja, családtagja vagy legalább egy olyan fontos személlyel kapcsolatban áll, akivel megoszthatja örömét és bánatát.** Az általunk felsorolt kap-

31. ábra | Most ismét felsorolok néhány állítást. Kérem, mindegyikről mondja meg, hogy mennyire jellemzőek mostanában Önre az állításban megfogalmazott érzések és gondolatok. (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

csolatokkal nem rendelkezők elenyésző, mindössze 3-4 százalékkal képviseltetik magukat a mintában.

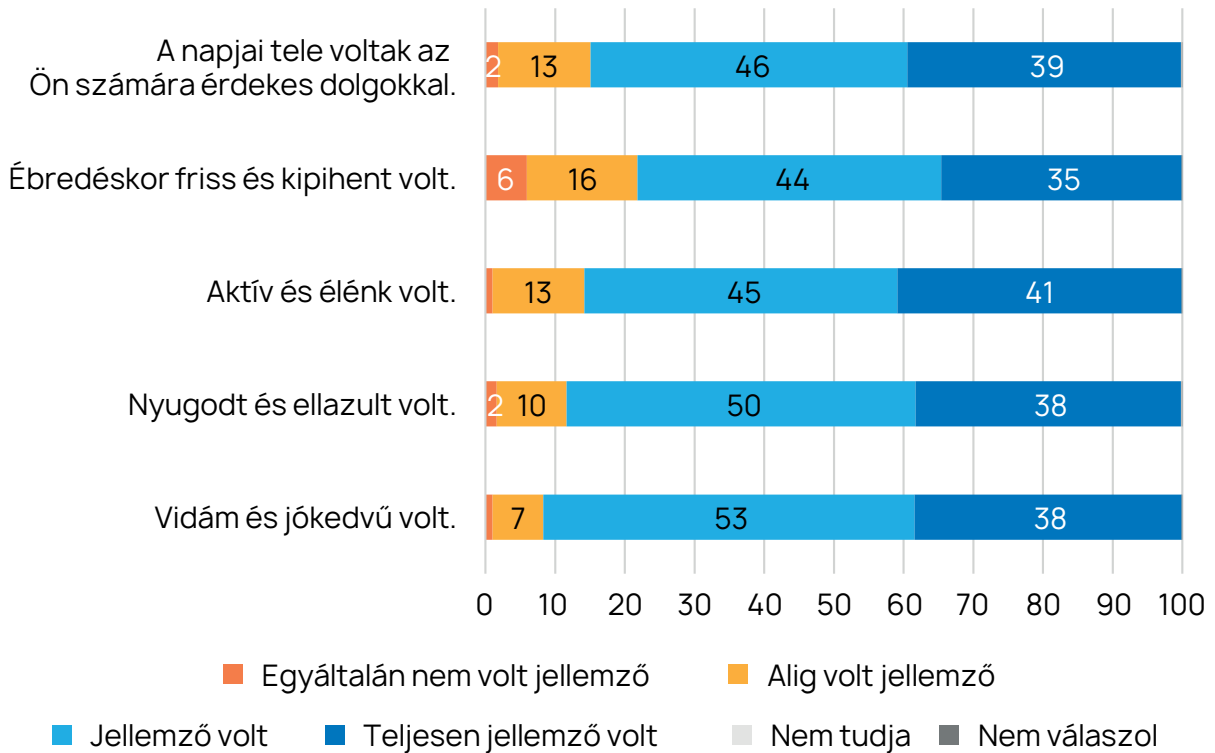
A mentális egészségi állapot bevett mérési módszere, hogy különböző érzéseket, gondolatokat tár a fiatalok elé, amelyekről meg kell mondaniuk, mennyire jellemző rájuk. Először is fontos látni, hogy a kilenc negatív állításunkat figyelembe véve a megkérdezett 15–34 évesek 73–81 százalékánál egyáltalán nem jelennek meg ezek

a gondolatok. Leginkább az „Állandóan hibáztatja önmagát”, a „Mindennel elégedetlen és közömbös”, az „Úgy látja, hogy a jövője reménytelen, és a helyzete nem fog változni” érzésekkel azonosultak, ám ezek is csak a fiatalok 12–13 százalékát érintették. Demográfiai összevetésben pedig inkább a felsőfokú végzettséggel rendelkezőkre (10–13 százalék között) és a Budapesten élőkre (9–22 százalék között) jellemzőbb vala-

mivel nagyobb arányban a felsorolt érzések és gondolatok jelenléte, aminek értelemszerűen az előbbieknél oka lehet az erősebb társadalmi összehasonlító képesség és az önreflexióra való nagyobb hajlam is, utóbbiak körében pedig a nagyvárosi élet sajátos kihívásai.

A fiatalok körülbelül fele érdekes tevékenységekkel töltötte ki napjait, megfelelően kipihente magát, aktív és élénk volt, miközben el tudott lazulni és nyugodt maradni,

32. ábra | Mennyire voltak jellemzőek Önre az elmúlt két hétben a következők? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

továbbá vidámságot és jókedvet is átélt. A 15–34 éves korosztály további 35–40 százaléka valamennyi állításra kiemelkedően pozitív visszajelzést adott. Az eredményekben minden szempontnál megjelent a fiatalok egy szűkebb csoportja negatív tapasztalatokkal, közülük jelentősebb eltérést egyedül az

„Ébredéskor friss és kipihent volt” állításnál figyelhetünk meg, amelyet a válaszadók mindössze negyede érzékelt. A megkérdezettek 15 százaléka számolt be arról, hogy a felmérést megelőző két hétben nem bővelkedtek napjai érdekes eseményekben, 14 százalékuk pedig az aktivitás és élénkség hiányát

tapasztalta. A fiatalok aktuális közérzete tehát inkább pozitívnak tekinthető, ugyanakkor egyes állításoknál – különösen a kipihent-ségben és frissességben – egy kisebb csoportban a negatív tapasztalatok is markánsan megjel-
lennek.

9.1. Infokommunikációs eszközök

Az ezredforduló óta eltelt első két évtizedben az internet a háztartások alapvető infrastruktúrájává, az egyének mindennapi használatú technológiájává vált. A 2020-as adatokhoz képest, amikor a fiatalok 93 százaléka számolt be arról, hogy otthonában hozzáfér az internethez, a 2024-es adatok érdemi növekedést az eleve magas penetráció miatt nem mutatnak. A friss adatok szerint **a 15–34 évesek 96 százalékának van internet-hozzáférése otthonában.** Az otthonok televízió-előfizetése kisebb, azonban a streamingszolgáltatásra előfizetők aránya jelentős mértékben növekedett: **a fiatalok közel**

kétharmadának van otthon streamingszolgáltatása.

Alapvető eszköz a fiatalok számára az okostelefon, amellyel tízből kilencen rendelkeznek, ugyancsak többségüknek van laptop, notebook a tulajdonában. Növekedett a játékkonzolok és táblagépek penetrációja is, de az okosórák, aktivitásmérők körében történt a legnagyobb növekmény 2020 óta. **2024-ben a fiatalok 38 százalékának volt okosórája** vagy aktivitásmérője. Figyelemre méltó a számítógépek arányának jelentős csökkenése, illetve a mobiltelefonok arányában bekövetkező trendváltás.

Érdemben nem változott az internethasználók aránya sem: **szin-**

te minden fiatal napi internethasználónak számít. A naponta tévézők aránya 2020 óta tovább zsugorodott; jelenleg 43 százalék néz tévéműsört naponta. Hasonló gyakoriságot láthatunk a zenehallgatásban, amelyet szintén a 15–34 évesek 43 százaléka említett. **A legnépszerűbb zenei stílus a pop,** ezt 58 százalék nevezte a kedvencének, míg a második, harmadik helyen a rock (23 százalék) és a hiphop (21 százalék) stílus található. A rádióhallgatás szinte minden ötödik fiatal számára napi elfoglaltság, podcastot kisebb gyakorisággal hallgatnak a 15–34 évesek.

A könyvolvasás csupán a fiatalok kis része számára rendszeres elfoglaltság; **26 százalékuk egyáltalán nem olvas könyveket,** és ennél is kisebb közönséget vonzanak a nyomtatott újságok, amelyeket a megkérdezettek fele (49 százalék) teljesen elkerül.

6. táblázat | Van-e otthon (ebben a háztartásban, ahol lakik)...? (%)

	2012	2016	2020	2024 (15–29)	2024 (15–34)
internet-hozzáférés	74	87	93	96	96
televízió-előfizetés	–	84	86	95	94
streaming-előfizetés	–	–	24	62	62

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

7. táblázat | Van-e Önnek saját...? (%)

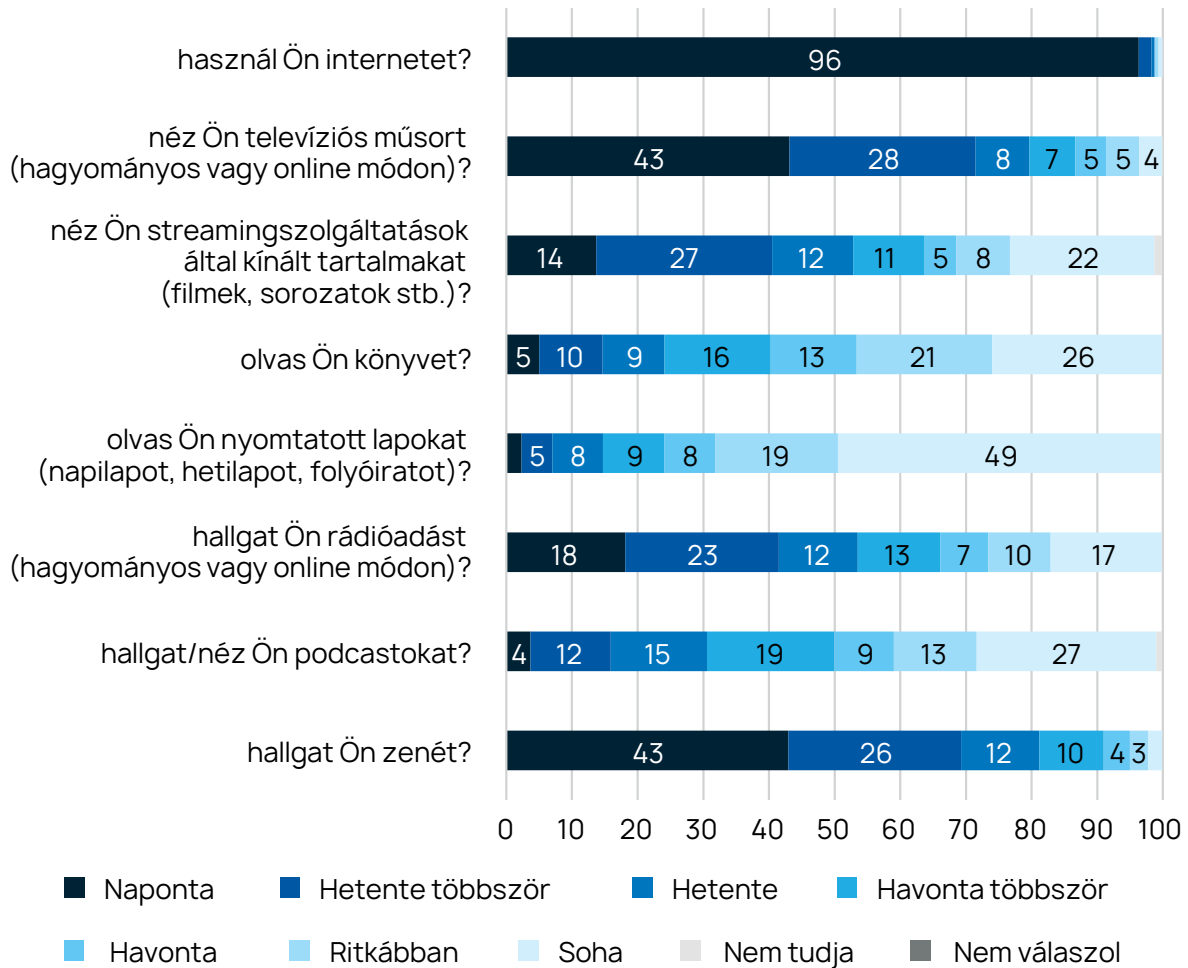
	2012	2016	2020	2024 (15–29)	2024 (15–34)
okostelefonja	31	85	97	96	96
mobiltelefonja	62	65	10	13	14
számítógépe, PC-je	63	55	46	36	37
laptopja, notebookja	–	57	67	66	68
tabletje, táblagépe	7	25	31	37	37
játékkonzolja	7	12	20	26	26
okosórája, aktivitásmérője	–	6	22	38	38
elektromos biciklijé/rollere/hoverboardja	–	–	5	14	13

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

9.2. Közösségi oldalak

A közösségi média továbbra is rendkívül népszerű; a fiatalok nyolctizede tagja valamely közösségimédia-oldalnak. **A legnépszerűbb továbbra is a Facebook,** amelyet a közösségimédia-oldalakra regisztrált 15–34 évesek közel kilenctizede naponta felkeres. A Facebookot naponta többször látogatja a 15–19 évesek közel 60 százaléka, a 30–34 éveseknek pedig a fele. A TikToknál már jelentősebb eltérés tapasztalható az egyes korcsoportok között: minél fiatalabb valaki, annál gyakrabban lép fel (a 15–19 évesek 42 százaléka használja naponta többször, a 30–34 évesek között viszont mindössze feleannyian). Ugyanez

33. ábra | Milyen gyakran... (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

a tendencia mutatkozik az Instagramon és a YouTube-on is, mivel a leggyakoribb felhasználók között a legfiatalabbakat találhatjuk. **A második helyen immár a TikTok szerepel, amely a fiatalok 63 százalékát tudhatja napi felhasználói között.** A 15–34 évesek 18 százalékának legalább egy nyilvános profilja (is) van a közösségi média valamely felületén.

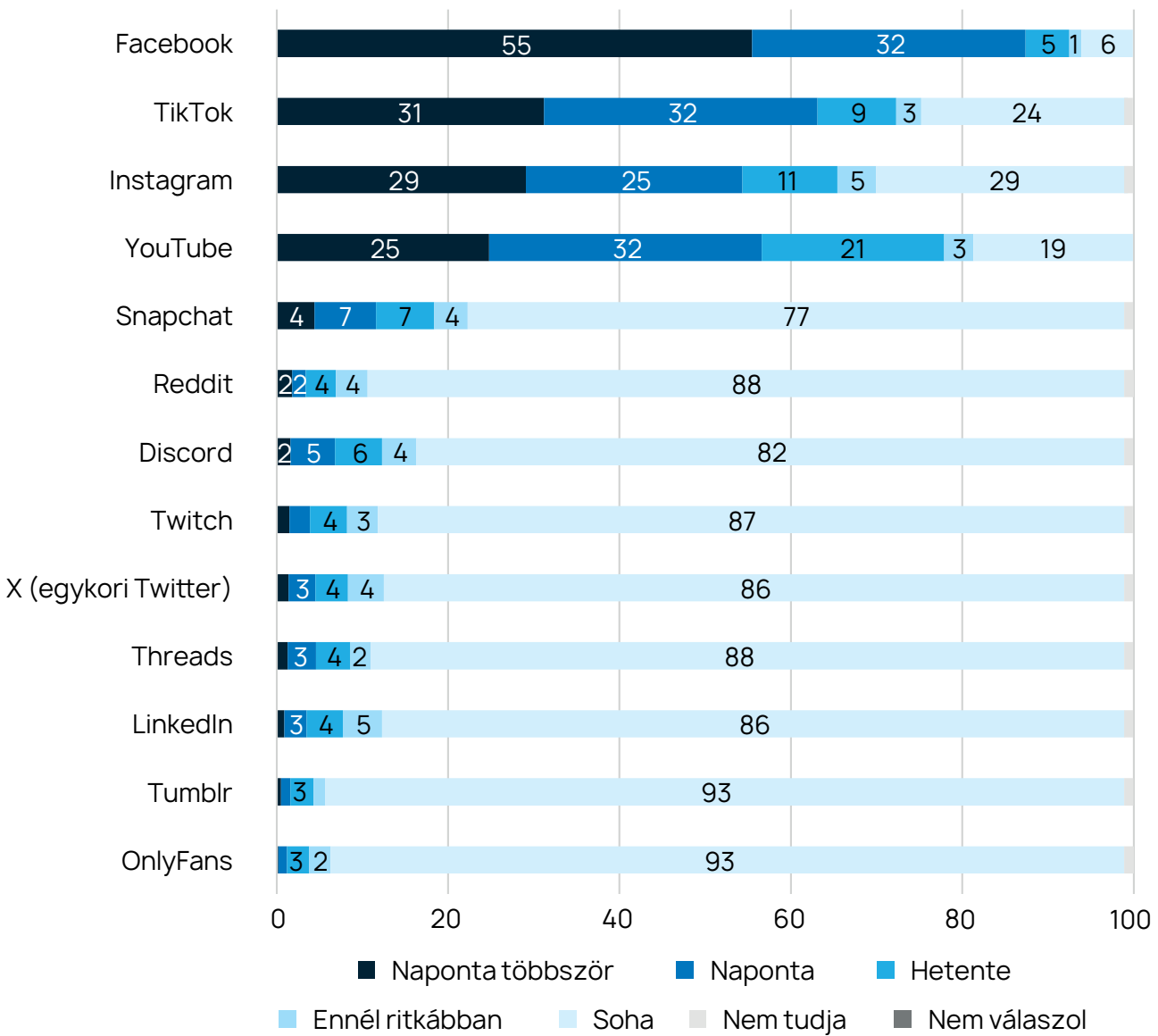
A 2024-es kutatásban azt is vizsgáltuk, hogy milyen káros tartalma-

kal, visszaélésekkel találkoznak a fiatalok a közösségi médiában. A vizsgált kilenc eset közül a fiatalok átlagosan eggyel találkoztak már, és leggyakrabban az álhíreket említették: **a 15–39 évesek 36 százaléka állította, hogy találkozott már álhírrrel a közösségi médiában.** Nagyon hasonló arányban próbálták már anyagilag megkárosítani őket (16 százalék), illetve találkoztak kéretlen erőszakos tartalommal (15 százalék), kaptak

bántó üzenetet (14 százalék), találkoztak kéretlen szexuális tartalommal (13 százalék). Jellemzően független a szociodemográfiai jellemzőktől az, hogy hány ilyen eset történt, azonban látható, hogy a magasabb iskolai végzettséghez nagyobb gyakoriság társul.

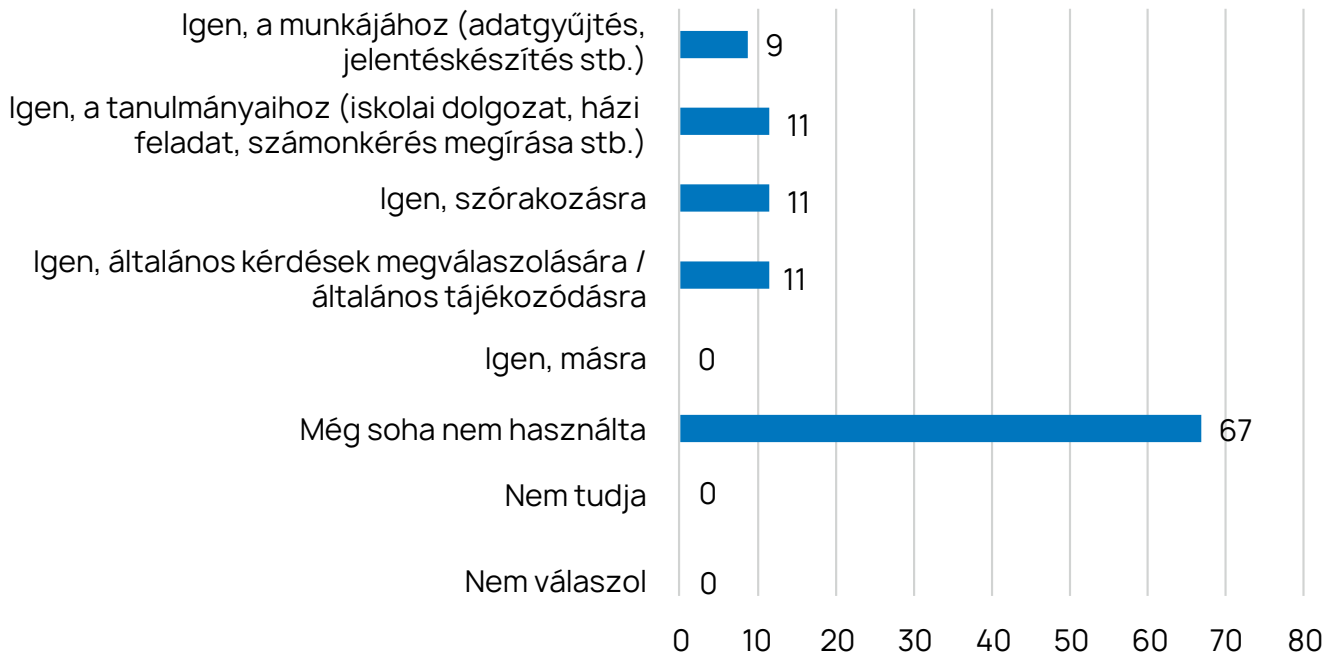
Általában az internetes tevékenységek veszélyei között az online zaklatás áldozatává válásától tartanak a legkevesebben, de itt is minden negyedik 15–34 éves nyi-

34. ábra | Milyen gyakran használja Ön az alábbi közösségi oldalakat/szolgáltatásokat? (aki használ közösségi oldalakat, gyakoriság szerinti sorrendben, N = 1038 %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

35. ábra | Ön használta-e már a ChatGPT-t vagy valamely hasonló mesterségesintelligencia-szolgáltatást? (több válasz lehetséges, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

latkozott úgy, hogy inkább vagy nagyon tart attól, hogy áldozattá válik. A legnagyobb arányban az adataik és a pénzük biztonsága miatt aggódnak a fiatalok. **Egyharmaduk tart attól, hogy online tevékenysége során ellopják a pénzét vagy az adatait.**

9.3. Mesterséges intelligencia

Az elmúlt néhány év során az MI a közérdeklődés fókuszába került, és egyes megoldásainak tudatos használata is elterjedt. Az MI-alapú megoldások természetesen nem ennyire újak, de ahhoz nem férhet kétség, hogy a ChatGPT volt az a

szolgáltatás, amely a mesterséges intelligenciát láthatóvá tette. A fiatalok mint a technológiai újdonosságok iránt legfogékonyabb társadalmi csoport elsőként használta tömegesen a ChatGPT és más nagy nyelvi modellek szolgáltatásait, hiszen az oktatási környezetben rendkívül hasznosnak bizonyultak.

2024-ben a magyarországi 15–34 évesek harmadának volt tapasztalata a ChatGPT-vel vagy valamely hasonló alkalmazással. A felhasználói motivációk között egyenragúnak számít az iskolai feladathoz, általános információkhoz kötődő vagy szórakozásként

való használat. A kutatásból az is megállapítható, hogy a nagy nyelvi modellek már fontosabbak a fiatalok számára, mint a nyomtatott újságok: míg előbbit 29 százalék, utóbbit 25 százalék tartja fontos információforrásnak.

Az információforrások fontossági sorrendjét – hasonlóan a korábbi évekhez – a család vezeti, majd a barátok következnek. Az interperszonális információforrásoktól leszakadva a harmadik helyen az internetes hírportálok, a tévéműsorok és a közösségi oldalak szerepelnek meglehetősen hasonló megítéléssel.

10.1. Társadalmi közérzet

A nagymintás ifjúságkutatások korábbi hullámai elsődlegesen a fiatalok társadalmi közérzetét vizsgálták a múltbeli események által formált társadalmi attitűdök tükrében, míg a 2024-es adatfelvétel a jövőorientációra is hangsúlyt fektetett. A hazai fiatalok többsége bizakodó a jövőt illetően, és csupán egy kisebb részük nyilvánított ki a jövőbeli kilátásoktól való félelmet. Tekintettel arra, hogy a 15–34 éves korosztály közel fele optimistán, 40 százaléka semlegesen, 15 százaléka pedig kisebb-nagyobb félelemmel tekint a jövőre, összességében a fiatalok jövőképe semleges, enyhe pozitív irányultságot mutat. A jövő miatti aggodalmak azonban erőteljesebben jelennek meg az alacsonyabb iskolai végzettségűek és a községekben élők körében, vélhetően kiszolgáltatottabb, bizonytalanabb társadalmi helyzetük okán.

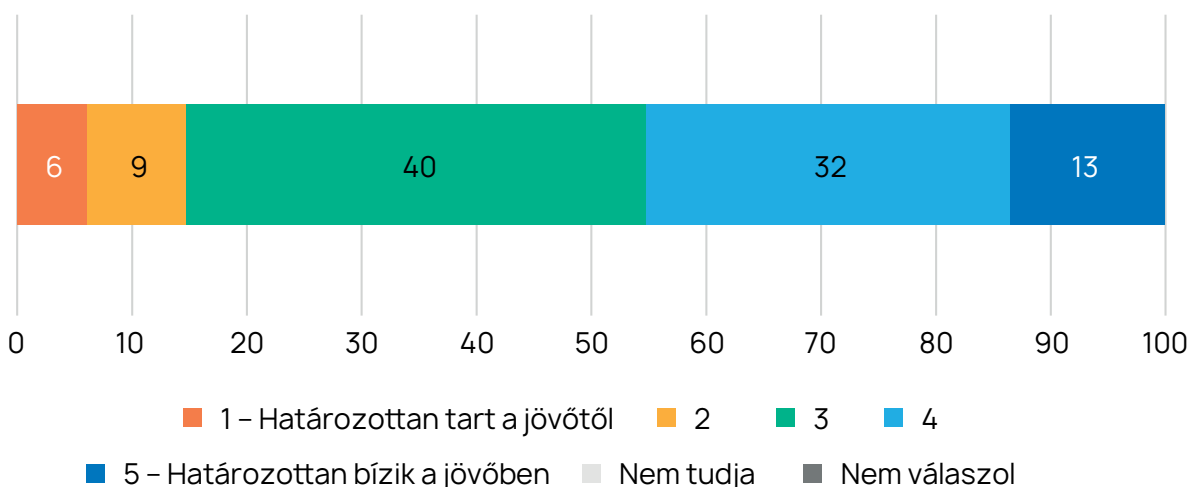
10.2. Ideológiai karakter

Az értékorientációkat négy skálán mértük: mérsékelt–radikális, liberális–konzervatív, baloldali–jobboldali, a nemzeti önrendelkezés híve – a nemzetek feletti kormányzás híve, mely utóbbi csak 2020-tól képezi a hazai ifjúságkutatások részét. A közelmúltban Magyarországon – és általában a nyugati világban – egyre erőteljesebben megfigyelhető politikai polarizáció a fiatalokat sem hagyja érintetlenül. A 2020-as adatokhoz viszonyítva valamennyi ideológiai dimenzióban markáns tendenciaként figyelhető meg a középértéket választók arányának csökkenése, ezzel párhuzamosan pedig a határozottabb álláspontot képviselők részarányának növekedése. A legszembetűnőbb átrendeződés a 15–29 éves korosztályban a liberális–konzervatív értéktengely mentén mutatkozik, ahol 14 százalékponttal mérsék-

lődött a magukat középre helyezők aránya. A fiatalok ideológiai értékorientációjában elmozdulás figyelhető meg a konzervatív értékek preferálása és a jobboldali ideológiával történő fokozottabb azonosulás irányába. Ennek hátterében részben a politikai és társadalmi diskurzus határozottabb álláspontok felé való elmozdulása áll, amelyet a fiatalok is lekövetnek, határozottabb identitást alakítva ki. Másfelől azonban figyelembe kell venni, hogy az utóbbi években folyamatos válsághelyzetekkel kellett szembenézniük. A koronavírus-járvány, a háború és az infláció egy olyan társadalmi és gazdasági környezetet teremtett, amely a határozottabb politikai és ideológiai állásfoglalás irányába terelhetette őket.

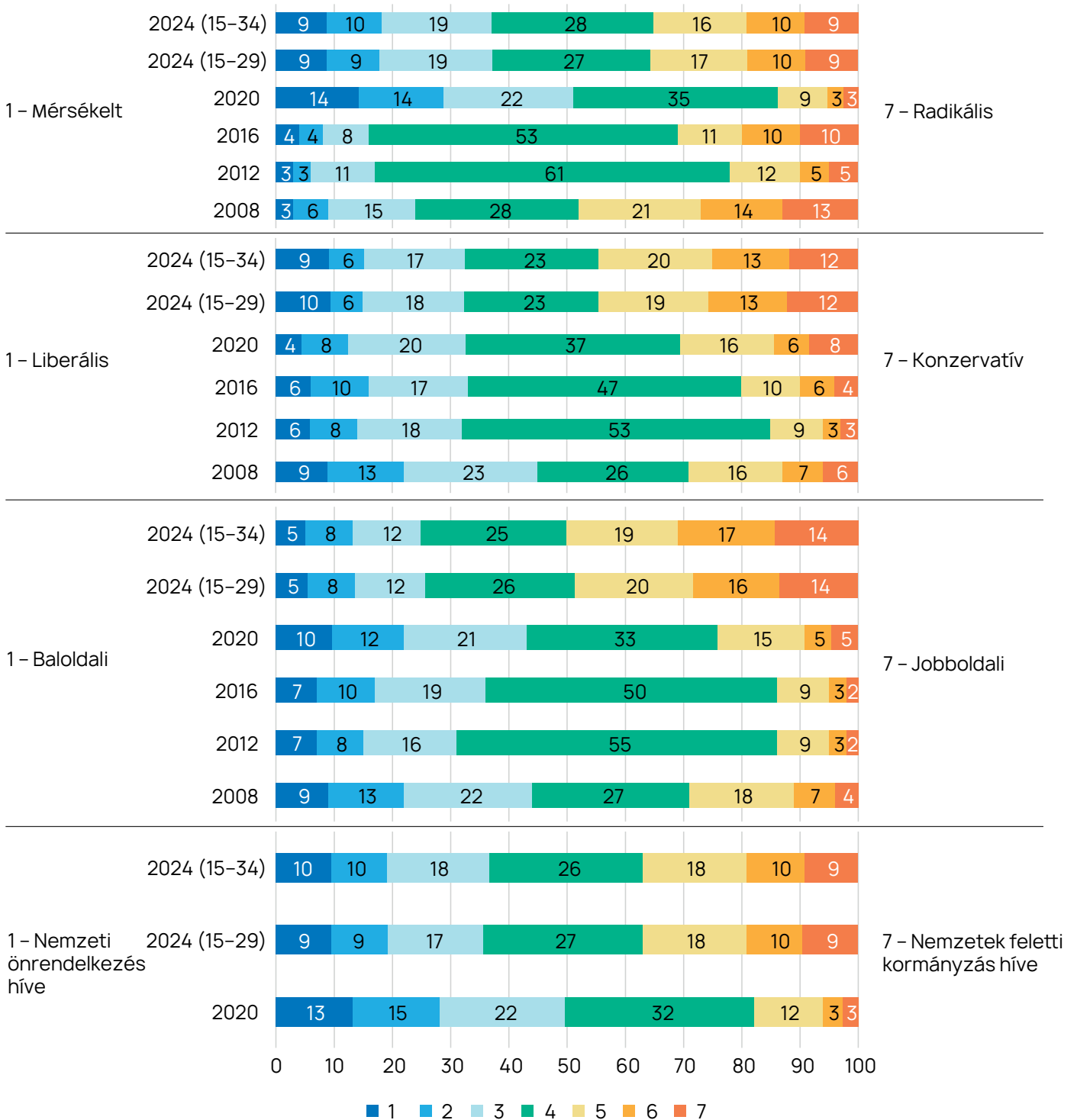
E tendenciával azonban némiképp ellentétes jelenség, hogy növekedett a nemzetek feletti kormányzást előnyösebbnek íté-
lők

36. ábra | Összességében Ön inkább bízik a jövőben, vagy inkább tart tőle? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

37. ábra | Kérem, jellemezze önmagát a tulajdonságpárok segítségével! (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

aránya a 2020-as felméréshez képest, amely nézet nehezen illeszthető be a választadók által megjelölt egyéb ideológiai karakterek közé, ugyanakkor egyfajta pragmatikus gondolkodásra is vall: miközben a nemzeti identitást és konzervatív értékeket hangsúlyozzák, a globális problémák (például klímaváltozás, migráció, geopolitikai konfliktusok) miatt szükségesnek tarthatják az államok közötti erősebb együttműködést.

10.3. A diktatúra és a demokrácia megítélése

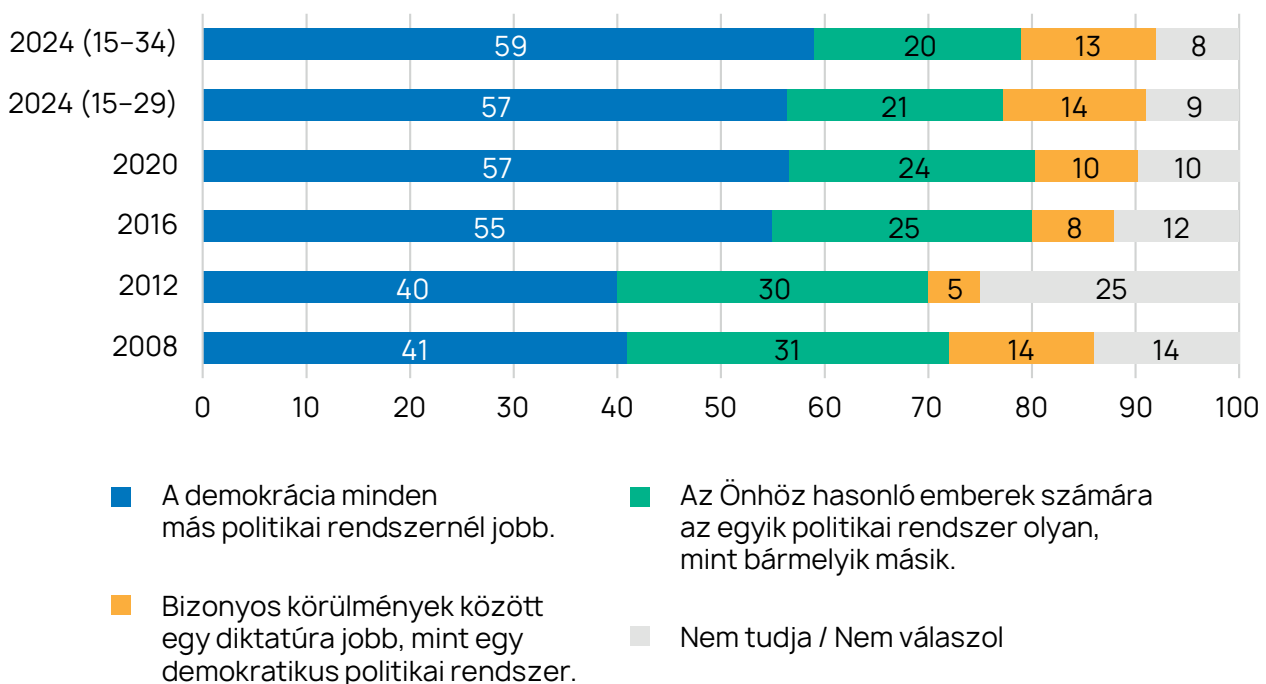
A korábbi ifjúságkutatások eredményei a demokráciát mint ideális politikai berendezkedést választók túlnyomó többségét mutatták ki a 15–29 éves magyar fiatalok kö-

rében. Ez a tendencia 2024-ben is folytatódni látszik, hiszen az e korosztályba tartozó választadók 57 százaléka preferálná a demokráciát, míg a 15–34 éves korcsoportban ez az arány már 59 százalékra emelkedik. Figyelemre méltó viszont, hogy valamelyest növekedett azok hányada is, akik bizonyos körülmények között elfogadhatónak tartják a diktatúrát, miközben csökkent azoké, akik nem tudnak vagy nem kívánnak választani a két rendszer között. A demokráciát minden más politikai rendszernél előnyösebbnek leginkább a 30–34 éves korosztály tagjai (63 százalék), a felsőfokú végzettséggel rendelkezők (69 százalék), valamint a fővárosban élők tekintik (77 százalékkal). Ezzel szemben a 15–19 évesek

(15 százalék), illetve a kisvárosi és községi fiatalok (18 és 24 százalék) körében felülreprezentáltak azok, akik bizonyos feltételek mellett a diktatúrát is elfogadhatónak tartják.

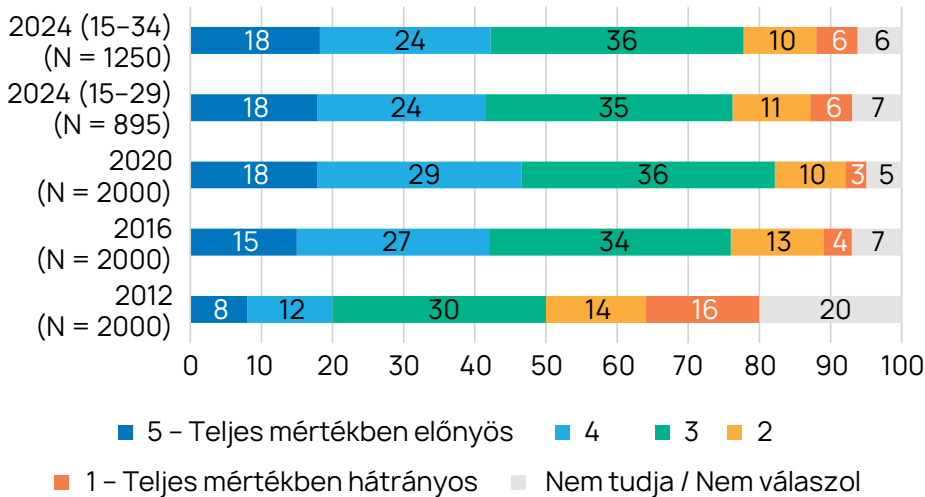
Az EU-tagság megítélésében a 2020-as kutatáshoz viszonyítva **5 százalékponttal mérséklődött azok hányada, akik szerint hazánk számára előnyös, miközben enyhén emelkedett azon megkérdezettek száma, akik szerint inkább kedvezőtlen hatással van országunkra.** A fiatal korosztály azonban továbbra is bizakodóan tekint az Európai Unióra, hiszen a választadók közel fele pozitívan értékeli a tagságot, harmaduk semleges álláspontot képvisel, s mindössze egyötödük vélekedik úgy, hogy hát-

38. ábra | A következő kijelentések közül melyik áll a legközelebb az Ön véleményéhez? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

39. ábra | Ön szerint az európai uniós tagság Magyarország számára inkább előnyös vagy inkább hátrányos? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

rányos ez a kapcsolati forma Magyarország és az Európai Unió között.

10.4. Politikai érdeklődés

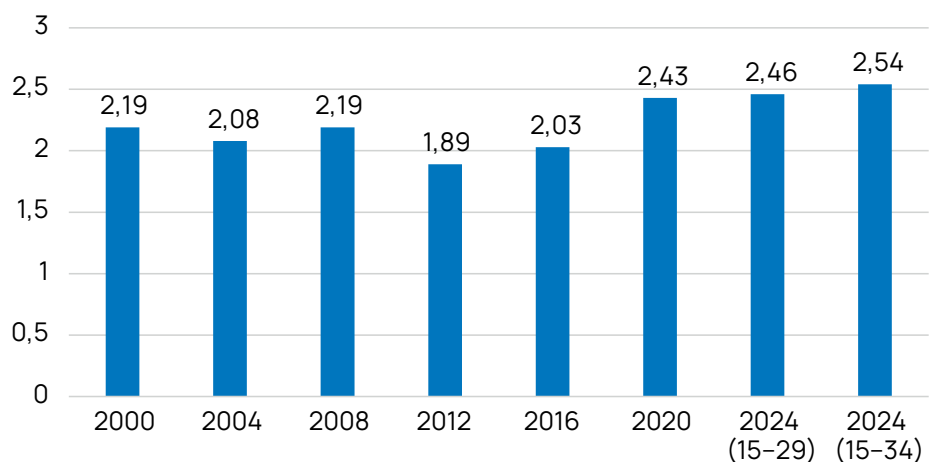
A politikai érdeklődés alakulása az ezredforduló óta nyomon követhető a nagymintás ifjúságkutatások révén, immár két évtizedes időtávlatban. Az érdeklődés hullámmó tendenciát mutat: 2012-ben érte el mélypontját 1,89-es átlagértékkel, ezt követően azonban fokozatos növekedési pálya rajzolódott ki. Ez a tendencia 2024-ben is folytatódik: a 15–29 éves korosztályban 2,46-os átlagérték figyelhető meg, ami – más hazai kutatásokkal szinkronban – meghaladja az előző felmérés eredményét, míg a kiterjesztett, 15–34 éves korcsoportban még magasabb, 2,54-es értéket mértünk. A trendemelkedés mögött a digitális kommunikációs eszközök elterjedését és az online politikai diskurzusok térnyerését

sejthetjük, amelyek jelentőségét a világvárvány okozta bezártság és az elektronikus tartalmakra való fokozott támaszkodás is tovább növelhette. Szociodemográfiai szempontból kiemelkedő politikai érdeklődés mutatkozik a 30–34 évesek (2,75), a férfiak

(2,6), a felsőfokú végzettségűek (3,03), valamint a fővárosban élők (2,99) körében.

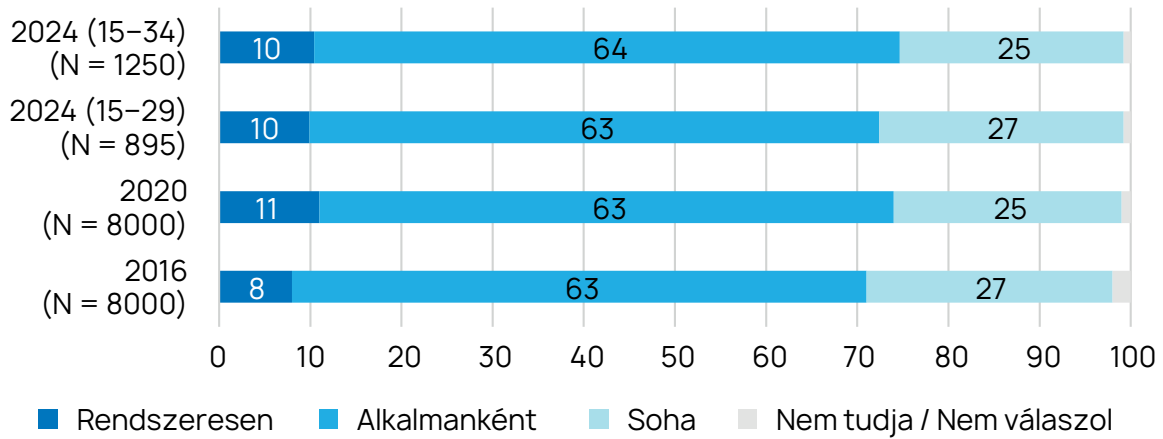
A politikai érdeklődés másik megbízható indikátora a közéleti témákról folytatott társalgások gyakorisága a fiatalok különféle közösségi színterein (család, baráti kör, oktatási intézmény). Az előző felméréshez viszonyítva nem tapasztalható számottevő változás sem a családi körben, sem a baráti társaságban megvitatott közéleti kérdések előfordulási gyakoriságában. Továbbra is az alkalmasszerű eszmecsere dominál, ugyanakkor a megkérdezett fiatalok mintegy tizedének mindennapjaiban rendszeres, állandó elemként jelenik meg a közéleti diskurzus. Az idősebb korosztályba tartozók (különösen a 30–34 évesek: 13 és 14 százalék) és a diplomások körében (20 és 22 százalék) gyakoribb a rendszeres társalgás közéleti témákról családtagokkal és barátokkal egyaránt. Figyelemre méltó jelenség, hogy míg családi környe-

40. ábra | Mennyire érdekli Önt a politika? (átlag)

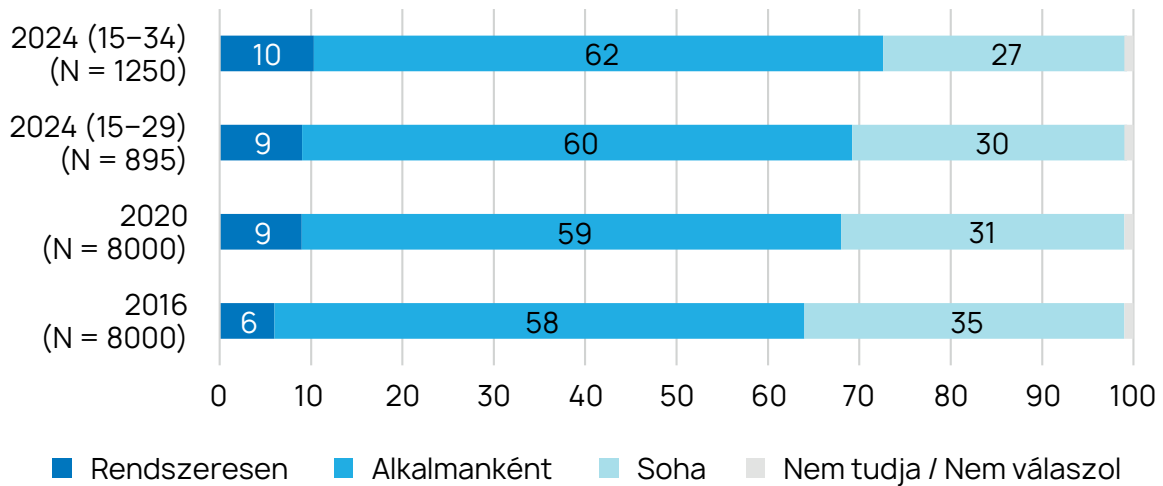
Forrás: Századvég – saját szerkesztés

41. ábra | Milyen gyakran szokott Ön a családjával közéleti kérdésekről, társadalmi problémákról beszélgetni? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

42. ábra | És a barátaival, közvetlen ismerőseivel milyen gyakran szokott közéleti kérdésekről, társadalmi problémákról beszélgetni? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

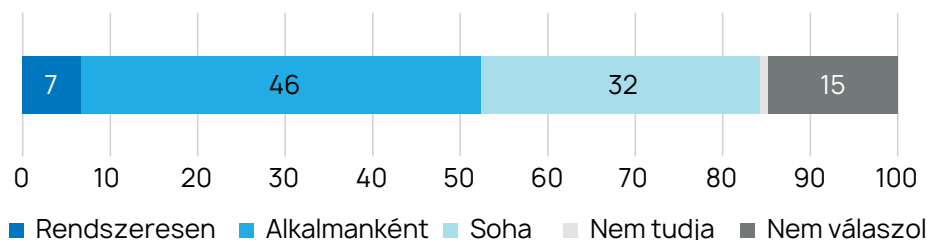
zetben a nők szignifikánsan nagyobb hajlandóságot mutatnak ilyen témák megvitatására (12 százalék), addig baráti körben nem mutatható ki hasonló összefüggés.

A 2024-es ifjúságkutatás újdonságként vizsgálta a társadalmi

problémák középiskolai tanórák keretében történő megvitatását. A fiatalok politikai szocializációjában a családi és baráti közeg mellett az oktatási intézmények is jelentős szerepet tölthetnek be, ezért fontos górcső alá venni, mi-

lyen mértékben találkoznak/találkoztak már a 15-34 évesek közéleti, társadalmi kérdések iskolai feldolgozásával. A megkérdezettek közel fele alkalmanként részesült ilyen jellegű tapasztalatban, 7 százalékuk rendszeresen is lehetsé-

43. ábra | És az iskolában (középsiskolában) a tanórákon milyen gyakran beszélgettek közéleti kérdésekről, társadalmi problémákról? (N = 1250, %)

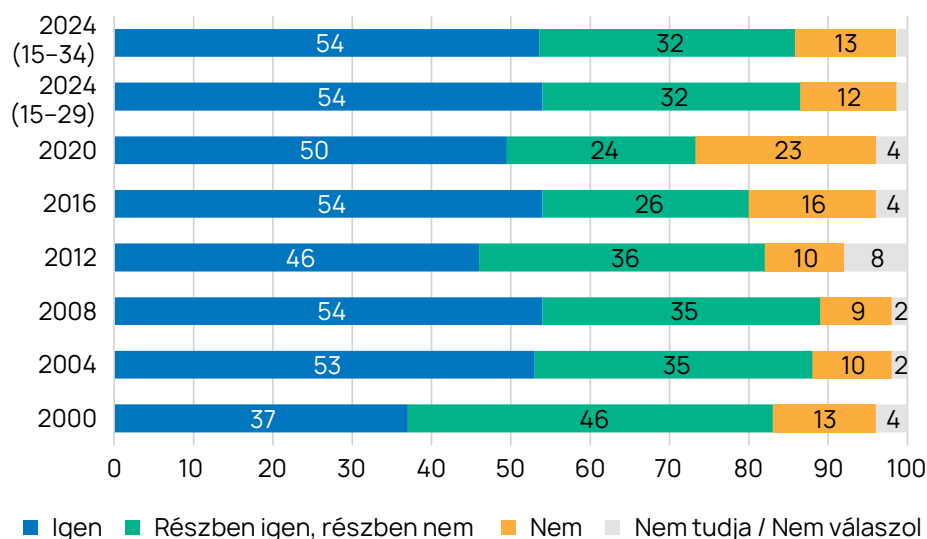
Forrás: Századvég – saját szerkesztés

get kapott közéleti témák tanórai megvitatására, míg harmaduk soha nem szembesült hasonló témafelvetéssel az iskolában. Az arányok megoszlásának hátterében azonban részben az is állhat, hogy a pedagógusok és diákok vagy szülei egy része vélhetően nem tekinti az iskolát megfelelő terepnek e kérdések tárgyalására, így nem kezdeményeznek ilyen jellegű diskurzusokat.

10.5. Szülői minták elfogadottsága

A magyar ifjúságkutatás a kezdetektől kétféle megközelítésben vizsgálja a szülői minták elfogadottságát a fiatalok körében: egyfelől a szülői eszmények követését, másfelől a szülők politikai nézeteivel való azonosulás mértékét elemzi. A korábbi hullámok eredményei azt mutatják, hogy a fiatalok többsége elfogadóan viszonyul szülei

44. ábra | Az ember különbözőképpen ítélni meg azt, amilyen elvek szerint szülei élnek. Megfelel-e az Ön eszményeinek szülei élete? (%)

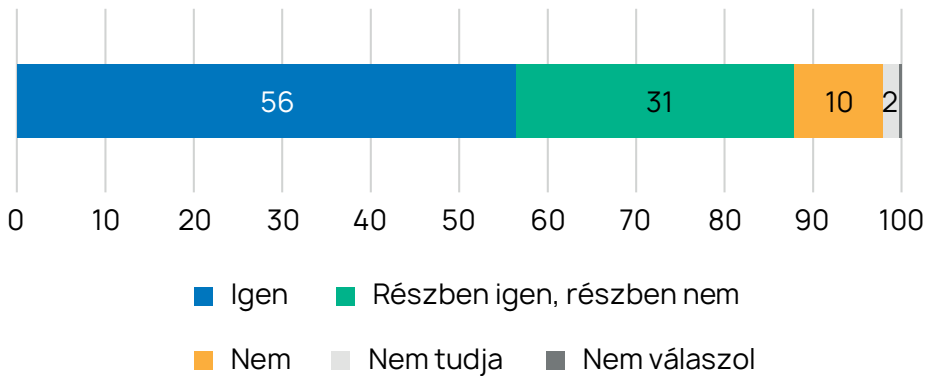

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

értékrendjéhez, és csupán egy kisebb csoport utasítja el a szülei által képviselt elveket. Ez arra enged következtetni, hogy a szülői minták, beleértve az eszményeket is, jelentős mértékben továbbörökölődnek a következő nemzedékekre, akik többnyire azonosulnak is ezekkel az értékekkel. Érdekes azonban, hogy a 2020-as hullámban kiugróan nagyobb volt a szülei életmódját elutasítók hányada, amely a 2024-es adatfelvételben konszolidálódott a korábbi mintavételek során tapasztaltakhoz közelebbi szintre. Csak feltételezni tudjuk, hogy a 2020-as eredmények mögött a világvármány és az azzal járó kényeszerű összezártság húzódnak meg, mivel ebben az időszakban a fiatalok hosszabb időt töltöttek szüleikkel, ami jobban felszínre hozhatta a szülők gyermekeik számára kedvezőtlennek ítélt életfelfogását, így növelve a nonkonformista válaszadók jelenlétét a mintában. A járványhelyzet elmúltával azonban ez a mutató visszarendeződött.

2024-ben újdonságként a fordított perspektívát is felmértük, azt vizsgálva, miként vélekednek a fiatalok saját életmódjuk szülői megítéléséről. Az eredmények szerint a magyar fiatalok több mint fele úgy véli, szülei teljes mértékben elfogadnák jelenlegi életmódjukat. További 31 százalékuk szerint részben elfogadnák, részben elutasítanák, és mindössze tizedük gondolja úgy, hogy elutasítóan viszonyulnának életvitelükhöz. E következtetések megerősítik a korábbi kérdéskörrel (szülői eszmények elfogadása) tett megállapításokat, hiszen mindkét

45. ábra | És Ön szerint a szüleinek megfelel-e az az életmód, ahogy Ön él? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

irányú vizsgálat hasonló eredményeket mutat. Az elemzés társadalmi rétegződés szerinti mintázatot is kirajzol: mindkét megközelítésben a magukat alsó középosztályba sorolók mutatták a legnagyobb elutasítást (17 és 15 százalék), míg a felső osztályba tartozók körében volt a legmagasabb (80 és 81 százalék) az elfogadás mértéke.

A 2024-es ifjúságkutatás másik tradicionális vizsgálati területe

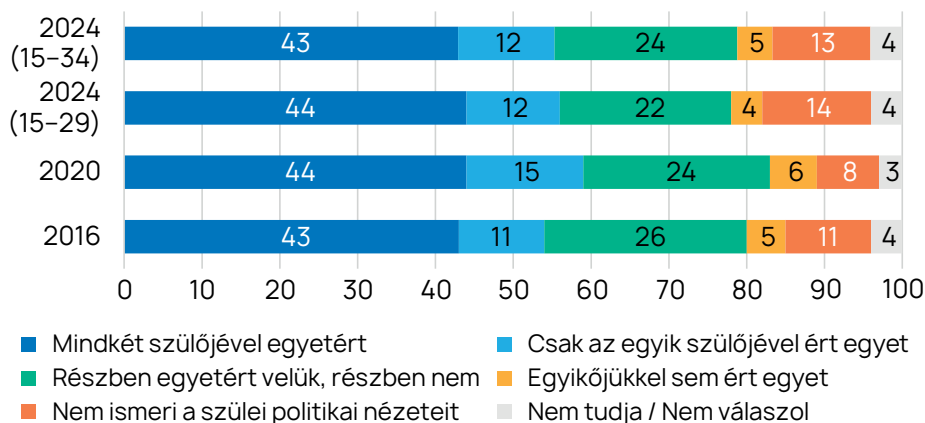
a szülők politikai nézeteivel való azonosulás mértéke. A felmérés szerint a 15–29 éves korosztály 44 százaléka mindkét szülőjével egyetért politikai kérdésekben; 12 százalékuk csupán az egyik szülő nézetével azonosul, míg 22 százalékuk részleges egyetértést tanúsít. Mindössze 5 százalék jelezte határozott egyet nem értését, ugyanakkor figyelemre méltó, hogy hetedik egyáltalán nem ismeri szülei

politikai álláspontját, így nem képes megítélni az azzal való azonosulás fokát. A korábbi kutatásokhoz viszonyítva növekedett a szülei nézeteit nem ismerők részaránya, ami arra enged következtetni, hogy a fiatalok egy meghatározott csoportjának családi környezetében nem jelenik meg a politikai, közéleti témákról folytatott párbeszéd. A szülők politikai nézeteit legkevésbé a 15–19 éves korcsoport tagjai (17 százalék), az alapfokú végzettségűek (18 százalék), a közösségekben élők (17 százalék), valamint a magukat az alsó társadalmi osztályba sorolók (18 százalék) ismerik.

10.6. Magyar identitás

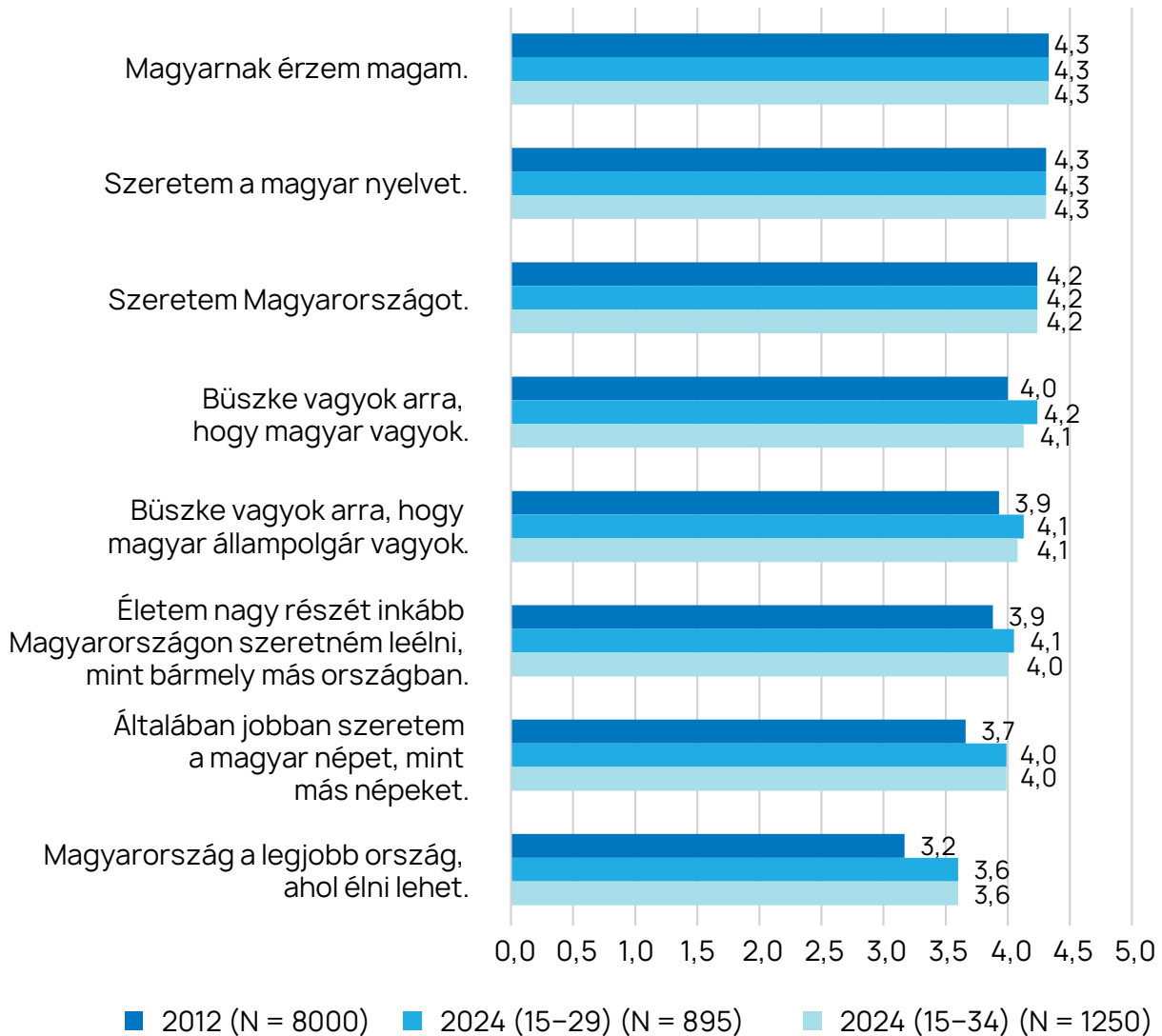
A nagymintás ifjúságkutatás 2012 óta szisztematikusan vizsgálja a fiatal generációk nemzeti identitástudatát, amit a kérdőívben olyan állításokkal mérnek, amelyeket a fiatalok magukra vonatkoztatva igaznak érezhetnek, akár a saját identitásuk szerves részét képezik, mint magyaroknak. Arra voltunk kíváncsiak, hogy hogyan változott az egyes hullámok alatt a magyarságtudathoz köthető érzület a fiatalok körében. 2012-vel összehasonlítva az eredményeket a magyarságtudatra vonatkozó állítások erősödését láthatjuk. Elemezve 2012 óta a fejlődést, a longitudinális kutatási adatok tanúsága szerint a fiatalok nemzeti identitástudata töretlen. A megkérdezettek döntő hányada erőteljes kötődést mutat a magyar kultúrához, nyelvhez és nemzeti közösséghez. **A vizsgálat legfőbb konklúziója, hogy bár kisebb ingadozások észlelhetők, a fiatalok magyarságtu-**

46. ábra | Politikai kérdésekben Ön mennyire ért egyet a szüleinek? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

47. ábra | Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? (átlag)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

data 2012 óta határozottan erősödött, amelyet az anyanyelv és a nemzeti közösséghez tartozás pozitív percepciója jellemez.

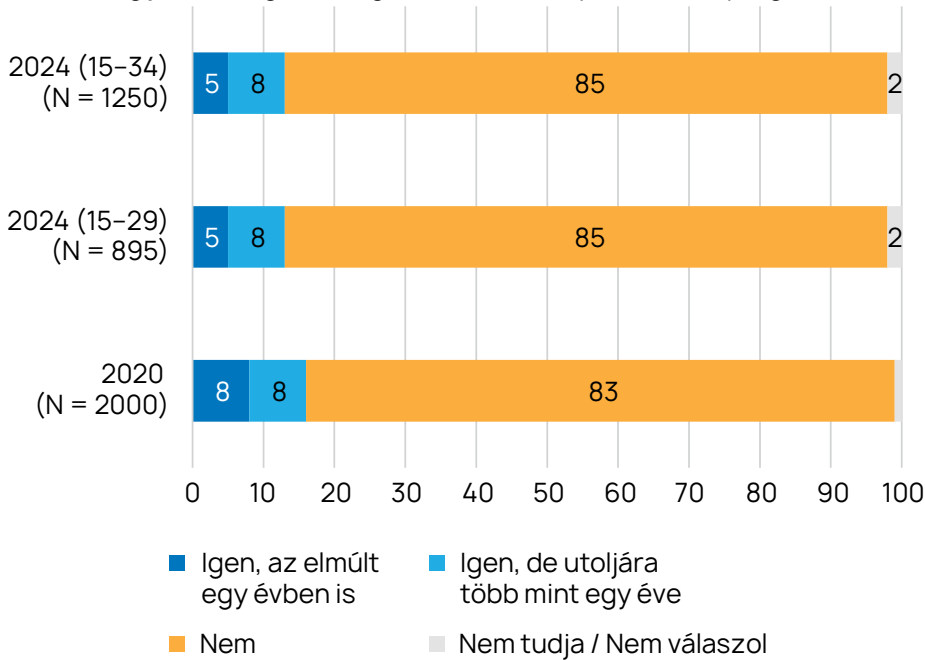
10.7. Önkéntesség

Az önkéntesség a 2008-as év után a 2020-as, majd a legutóbbi hullámban is témája volt a kutatásnak.

Fontos azonban látni, hogy az ifjúságkutatás-sorozat – más hazai kutatásokkal ellentétben (vö. KSH: Munkaerő-felmérés, Századvég: Önkéntesség Magyarországon 2023) – rendre alulbecsli az önkéntesek arányát a korcsoportban. Ennek módszertani okai lehetnek, hiszen a dedikált, önkéntesség te-

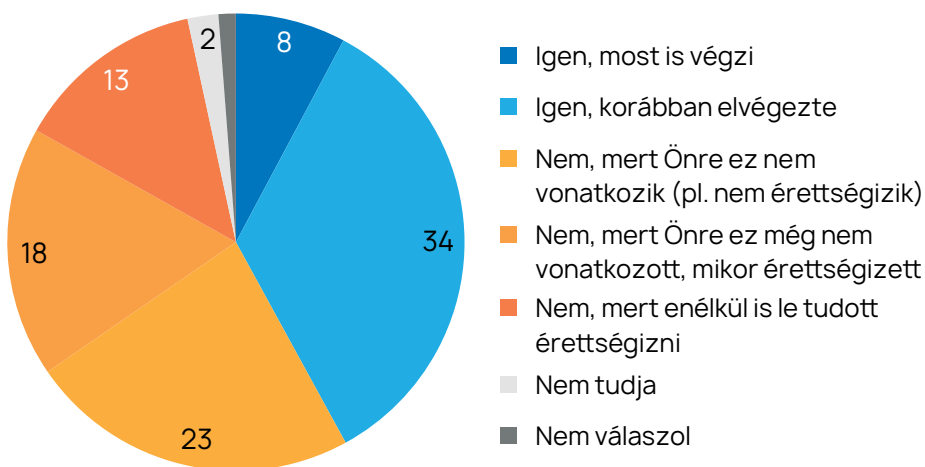
matikájú kutatásokkal ellentétben itt egészen eltérő kérdéskörnyezet után kérdezzük rá az önkéntes-ségre, így vélhetően csak az erős önkéntesidentifikációval rendelkező résztvevők válaszolnak igennel a Nemzeti Önkéntes Stratégiában foglalt definícióra épülő kérdésre. Mindazonáltal olybá tűnik, hogy

48. ábra | Önkéntesség, amikor valaki szabad akaratából, a pénzügyi házszerzés szándéka nélkül végez valamilyen tevékenységet mások vagy a közösség javát szolgálva. Végzett Ön valaha ilyen tevékenységet? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

49. ábra | Végzett Ön iskolai közösségi szolgálatot annak 2016-os bevezetése óta? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

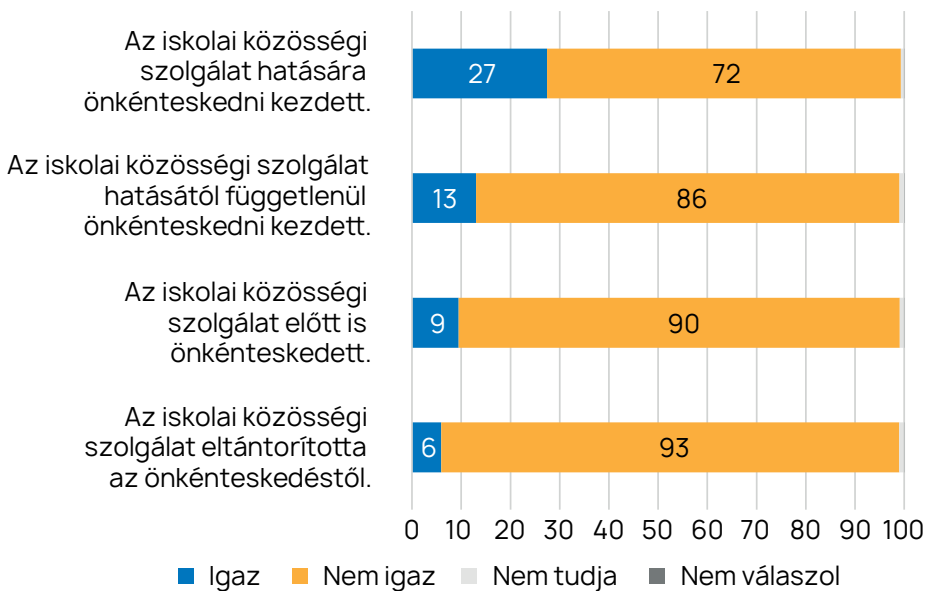
2020-hoz képest – az erős önkéntesöntudattal rendelkező – válaszadók aránya mintegy 3 százalékpontos csökkenést mutatva 5 százalékra esett, további 8 százalék pedig egy évnél régebben végzett ilyen tevékenységről számolt be.

Szignifikáns összefüggés mutatkozik azonban a jelenleg is közösségi szolgálatot teljesítő fiatalok és az önkéntes tevékenység között. Ezen túlmenően megfigyelhető, hogy a korábbi iskolai közösségi szolgálatot teljesítők hajlamosabbak az önkéntességet a közösségi szolgálattal szinonimaként kezelni, ami módszertanilag félrevezető értelmezési keretet eredményez.

Az iskolai közösségi szolgálat – 2016-os bevezetése óta – egyre több fiatalt érint és eredeti célja szerint az önkéntesség előszobája lehet a középiskolás fiatalok életében. Nem meglepő, hogy a megkérdezett fiatalok közel tizede jelenleg, harmada pedig korábban végezte el az ötvenórás szolgálatot. A teljes minta 41 százaléka úgy nyilatkozott, rájuk nem vonatkozott az iskolai közösségi szolgálat, vagy azért, mert annak bevezetése előtt érettségiztek, vagy pedig azért, mert nem tettek érettségit.

Kérdésünkre, hogy miként hatott az érintettekre a közösségi szolgálat, kiderül, hogy inkább pozitívan, mint negatívan befolyásolta a fiatalok önkénteskedvét: több fiatalt bevonzott, mint amennyit eltántorított. Bö negyedük úgy vélekedett, hogy ez a tevékenység egyengette útjukat az önkéntesség felé, azaz később maguk is szívesen vállaltak ilyen feladatokat. Ezzel szemben csupán 6 százalékuknál

50. ábra | Melyik állítások igazak Önre az alábbiak közül? (akik korábban vagy most végzik az IKSZ-t, N = 2102, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

váltott ki ellenérzést a tapasztalat, tizedük a közösségi szolgálattól függetlenül talált rá az önkéntesség világára, hasonló arányuk pedig már korábban is aktív volt ezen a téren. Nekik tehát a program nem változtatott a hozzáállásukon.

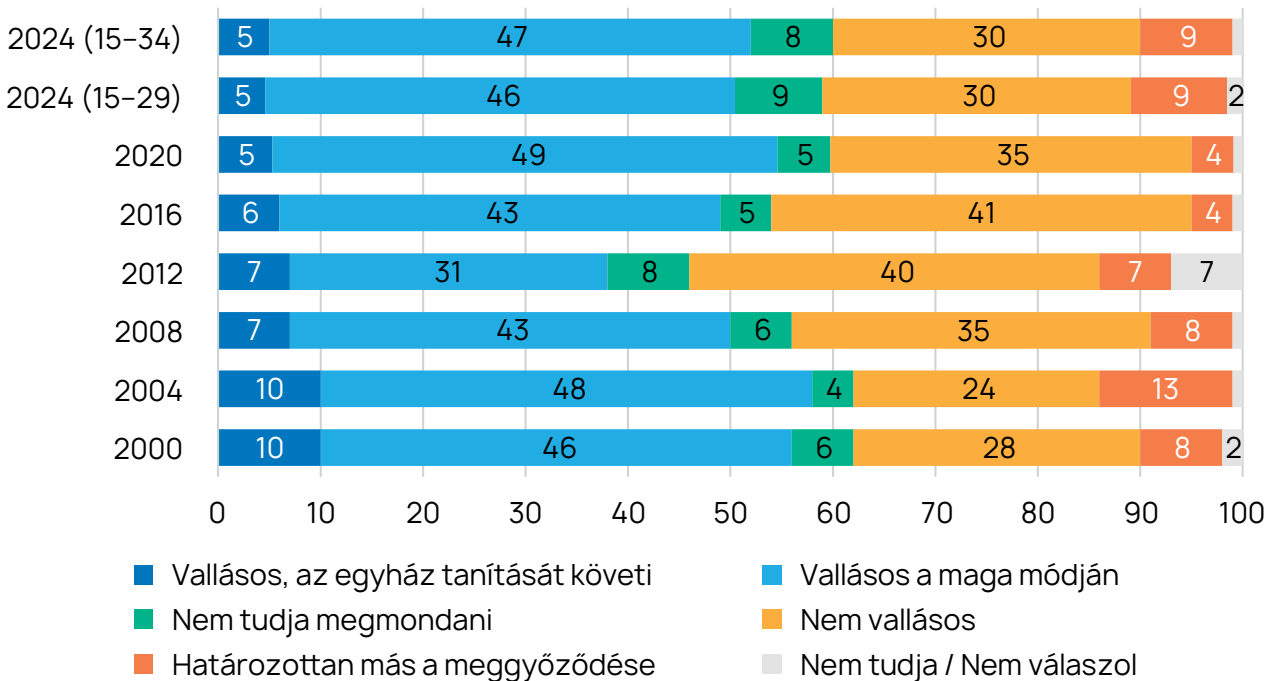
10.8. Vallásosság

Az elmúlt két évtizedben komoly átalakulás történt a vallási önmeghatározás terén, amelyben a vallásosság hagyományos formái visszaszorulni látszanak, míg az egyéni, intézményektől függetlenített hit továbbra is meghatározó maradt. A 2024-es eredmények ebbe a trendbe illeszkednek bele, amelyben a legmarkánsabb változás az egyházas vallásosságban figyelhető meg. Míg 2000-ben a fiatalok tizede sorolta még magát ebbe a táborba, a korcsoportba

négyévente belépők nagyon lassan lefelé húzták az arányt, amely 2020-ra 5 százalékra esett vissza, ám látni kell, hogy 2024-ben is ezen a szinten maradt a 15–29 és a 15–34 évesek körében egyaránt. Ezzel szemben a maguk módján vallásosak stabilan a legmarkánsabb csoport. Arányuk ugyan 2012-ben jelentősen visszaesett, de ezt követően ismét növekedés volt megfigyelhető: 2024-re a 15–29 évesek 46, a 15–34 évesek 47 százaléka tartozik ebbe a csoportba. A maguk módján vallásosak tehát a minta közel felét teszik ki, kapcsolódásuk a valláshoz éppen ezért feltételezhetően egyben rendkívül heterogén, ugyanakkor számosságuk arra is utal, hogy a hagyományos vallásosság bár csökken a mindenkori ifjúság körében, még

51. ábra | A következő kijelentések közül melyikkel tudná önmagát a leginkább jellemezni? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

megfigyelhetők a transzcendencia-igenlés bizonyos formái. Mellettük a nem vallásos és határozottan más meggyőződésű fiatalok aránya mutatta a leginkább hullámzó képet az évek során. Arányuk 2012-ben volt a legnagyobb, összesen 46 százalék, ám 2024-re 39-re mérséklődött. A fiatalok vallásossága tehát egyre inkább az egyéni megélés irányába tolódik.

A maga módján vallásos almintha nagy aránya okán a Századvég 2021 óta alkalmazza hétfokú Likert-skáláját a vallásosság mérésére, ami valamivel differenciáltabban mutatja be a lakosság vallásosságát. Az eredmények szerint a fiatalok vallási önmeghatározása nagyrészt a skála középső és alsó értékei között oszlik meg, ami összhangban van az előző kérdésben

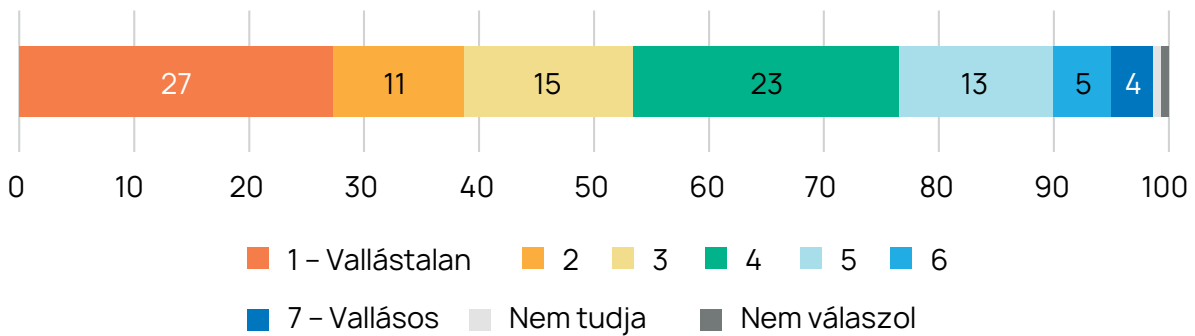
tapasztalt tendenciákkal. A válaszadók relatív többsége teljesen vallástalannak tartja magát. Ehhez kapcsolódva a skála alsó részén elhelyezkedő 2-es és 3-as értéket is negyedük jelölte meg, a vallásos elköteleződés szintje tehát összességében alacsony a korcsoportban. A skála középső értékét további szűk negyedük választotta, a magasabb vallásossági szinteket választók aránya ennél jelentősen alacsonyabb, ám a 6-os és a legmagasabb, 7-es kategóriába így is 9 százalék sorolta magát.

A vallásosság bevallott mértéke több társadalmi-demográfiai tényező mentén is különbségeket mutat. Így a nők – összhangban korábbi kutatásokkal is – általában vallásosabbnak tartják magukat (átlag: 3,3), mint a férfiak (3,0).

A vallásosság szintje az életkor előrehaladtával is enyhén, ám szignifikánsan emelkedik. A legfiatalabb, 15–19 és a 20–24 évesek között még nem érzékelhető különbség (3,0), ám a 25–29 (3,18) és a 30–34 évesek (3,24) átlaga már kimutathatóan eltér a fiatalabbaktól. A vallásosság területi eloszlása viszont nem követi a feltételezett város-vidék megoszlást. A budapesti fiatalok körében a vallásosság önértékelése magasabb (3,5), mint a megyei jogú városokban (2,8), a kisebb városokban (3,3) és a községekben (3,0), a település-szerkezet tehát önmagában nem feltétlenül meghatározó tényező e kérdésben.

Ehhez kapcsolódóan azonban fontos észrevétel, hogy a vallásosság mértéke – más vonatkozó ku-

52. ábra | Mennyire tartja magát vallásosnak egy hétfokú skálán, amelyen az egyes jelentése, hogy vallástalan, a hetes jelentése pedig, hogy vallásos? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

tatásokkal és a 2012-es ifjúságkutatási eredményekkel összhangban – az iskolai végzettséggel is negatív irányú összefüggést mutat az ifjúsági rétegben, azaz a legfeljebb nyolc általánossal rendelkezők és érettségi nélküli középiskolai végzettségűek körében a vallásosság alacsonyabb szintet mutat (2,9), míg az érettségizettek esetében (3,2) és a diplomások körében valamivel magasabb érték (3,5) figyelhető meg.

A felekezeti hovatartozást két elkülönülő, de egymással összefüggő aspektusból elemeztük: az adminisztratív regisztráció (formális bejegyzés) szerint, valamint az egyén szubjektív vallási identifikációja alapján. Az adminisztratív

adatok figyelemre méltó stabilitást mutatnak. A római katolikus felekezethez tartozók aránya domináns, statisztikailag nem szignifikáns ingadozással: 2016-ban 50, 2020-ban 52, míg 2024-ben 49 százalékot mértünk mind a teljes populációban, mind pedig a 15–29 éves korcsoportban. A református egyházhoz tartozóknál hasonló, statisztikai értelemben elhanyagolható csökkenés figyelhető meg (16-ról 15 százalékra). Az evangélikusok reprezentációja ugyanakkor enyhe emelkedést mutat: a nyolc és négy évvel korábbi 2–3 százalékos arányról 4 százalékra növekedett. Az egyéb vallási közösségekhez tartozók jelenléte a 2016 óta eltelt időszakban konstans és

marginális. Ezzel együtt a felekezeti kötődéssel nem rendelkezők aránya az elmúlt nyolc évben konzisztensen 27–29 százalék között ingadozott.

Az adatokra egyfajta magyarázattal szolgálhat többek között az, hogy a 2020-ban mért egyötödös arány után immár a kérdezettek negyede állította, hogy vallásos szemléletben nevelték. Továbbá míg 2020-ban 55 százalék jelezte, hogy soha nem látogat szertartást, addig 2024-re már csak 46 százalék (ugyanakkor a templomlátogatás intenzitása némileg megcsappant, és növekedett az évente vagy ritkábban látogatók hányada).

11. HATÁRON TÚLI MAGYAROKKAL VALÓ KAPCSOLAT

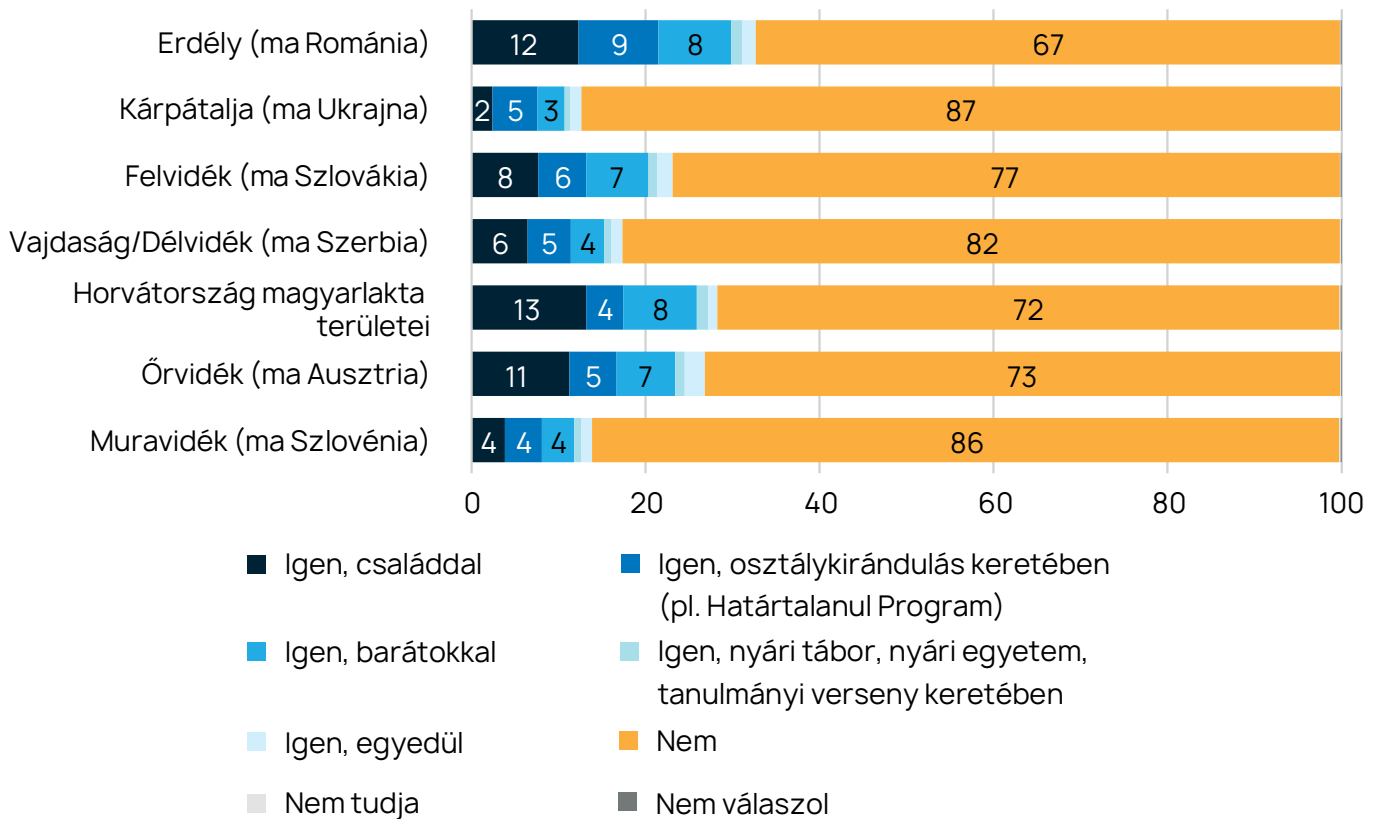
A magyar identitás és a határon túli magyarsággal fenntartott kapcsolatok vizsgálata komplex szakpolitikai kérdés, amelynek alaposabb megértéséhez az ifjúságkutatás legújabb hulláma fontos adalékokat szolgáltat. A 15–34 éves magyar fiatalok Erdélyt keresik fel a leggyakrabban a magyarlakta térségek közül. A látogatások jellemző formái a családi utazások, az oktatási intézmények által szervezett csoportos kirándulások, illetve baráti társaságok közös útjai. Kiemelt jelentőségű a Határtalanul

Program, amely hajlamos nagyobb látogatottsági arányt eredményezni osztálykirándulások támogatásával. Erdélyen túl Horvátország magyarlakta területei és az Őrvidék népszerű úti cél, ezzel szemben a Muravidék és Kárpátalja a kevésbé látogatott régiók közé tartozik.

Jól magyarázza ezt a jelenséget az is, hogy a 15–34 évesek túlnyomó része – mintegy 85 százaléka – nem rendelkezik közvetlen rokonni vagy baráti kötődéssel a határon túli magyar közösségekhez. A meg-

lévő személyes kapcsolatok elsődlegesen baráti viszonyokban nyilvánulnak meg, míg a rokon szálak jelenléte csekély mértékű: mindössze 5 százalék számolt be különben élő közeli családtagról, szülői vagy nagyszülői kapcsolatokat pedig elenyésző arányban (1–1 százalék) fordulnak elő. A külföldi magyarsághoz fűződő kapcsolatok tehát már kevésbé a családi kötelekre, sokkal inkább egyéni ismeretségekre épülnek.

53. ábra | Járt-e a szomszédos országok magyarok által lakott területein, vagyis azokon a területeken, amelyek egykor Magyarországhoz tartoztak? (%)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

A 2024-es ifjúságkutatás során megvizsgáltuk a 15–34 éves korosztály által azonosított legjelentősebb kihívásokat. Az idei adatfelvétel módszertani szempontból eltért a korábbiaktól, mivel többválaszos formában tettük fel a kérdést, hogy a fiatalok adott esetben

több érzékelt problémát is jelezhessenek, így pontos összehasonlításra nincs lehetőség a korábbi évekkal, a főbb tendenciák azonban továbbra is nyomon követhetők.

2024-ben a megkérdezettek harmada kiemelkedő problémaként azonosítja a bizonytalanságot, míg

közel 30 százalékuk a céltalanságot is megjelölte. Emellett az elmúlt felmérésekhez hasonlóan megjelennek az anyagi nehézségek. E problémák markáns jelenléte – bár nem volt kérdése a kérdőívnek – vélhetően a járvány utóhatásait, a háború miatt is bekövetkezett

54. ábra | Ön szerint ma Magyarországon mi az ifjúság legégetőbb problémája? (több válasz lehetséges, %)

Forrás: Századvég – saját szerkesztés

gazdasági instabilitást és a globális kihívásokat tükrözi.

A lakáshoz jutás és a lakásproblémák a negyedik helyen végeztek, míg a korábbi kutatásokban még nem szerepeltek a hét legégetőbb probléma között. Ez egyfelől utal az ingatlanpiac elmúlt években tapasztalt dinamikus változásaira.

A klasszikusnak számító problémák továbbra is jelen vannak: a kábítószer és az alkohol elterjedése, valamint az elhelyezkedési nehézségek szintén a jelentősebb kihívások között szerepelnek. Ez nem meglepő annak fényében, hogy a függőséget okozó szerek terjedése évtizedek óta aggodalomra ad

okot a fiatalok körében, míg az elhelyezkedés nehézségeitől való félelem közvetlenül kapcsolódik az anyagi bizonytalansághoz.

Pozitív eredményként értékelhető azonban, hogy a baráti társaságok és a közösségek hiánya mindössze a megkérdezettek 15 százaléka szerint tartozik a legégetőbb problémák közé, szemben a járványt követő felméréssel, amikor még a negyedik helyen szerepelt, így a közösségi kapcsolatok helyreállni látszanak a járvány megszűnésével.

Mindezzel együtt pedig érdekesség, hogy a tematika médiareprezentációja mellett a klímaváltozást

és a környezet rossz állapotát mindössze 7 százalék emelte ki.

A fiatalok által megjelölt legégetőbb problémák tehát főképp a mindennapi élet reális nehézségeiből adódnak, amelyekről úgy érzik, leginkább képesek befolyásolni jövőbeli kilátásaikat. Ebből következik, hogy a magyar fiatalok láthatóan tudatosan tekintenek a saját életükre és a kortársaikéra, azonosítanak olyan jelentős gondokat, mint az anyagi nehézség vagy a lakásproblémák, míg az életüket közvetlenül nem érintő kihívásokat jelenleg nem érzik annyira égetőnek a saját korosztályukra nézve (például a klímaváltozást).

A kutatás Magyarország 15–34 év közötti fiataljaira irányult, **TAPI (tablet-assisted personal interviewing)** módszertan alkalmazásával. Az adatfelvétel során **ötezer** fővel készítettünk személyes interjút, 45 perces kérdőív segítségével. Az alkalmazott minta reprezentatív a 15–34 év közötti magyarországi népességre nem, életkor, iskolai végzettség, településtípus, valamint régió szempontjából.

Az adatgyűjtés a Belügyminisztériumtól igényelt címlisták felhasználásával valósult meg. A mintavétel többlépcsős, rétegzett valószínűségi mintavételi módszert alkalmazott. Az első lépcsőben a vizsgálandó települések kiválasztására, a második lépcsőben az adott településekhez tartozó címlista összeállítására került sor. Az elsődleges mintavételi keretet a magyarországi települések listája képezte, a másodlagos mintavételi keret pedig az adott településeken élő, 15–34 éves, állandó magyarországi lakóhellyel rendelkező fiatalok csoportja volt. A kutatás során 15–34 évesnek az 1990.

január 1. és 2009. december 31. között születetteket tekintettük. Ezen csoport létszáma a mintavétel időpontjában 2 181 333 fő volt.

Az első lépésben a településeket földrajzi elhelyezkedésük és a fiatalok létszáma alapján rétegekre osztottuk, összesen 95 réteget kialakítva. Ezt követően rétegenként véletlenszerű mintavétellel választottunk ki 355 települést. A második lépcsőben az adott rétegek elemszámával arányosan, a Belügyminisztérium lakcímnnyilvántartási adatbázisából véletlen valószínűségi mintavétellel jelöltük ki a mintába kerülő személyeket.

A kutatás során összesen 25 ezer címet dolgoztunk fel, amely egy 5000 címet tartalmazó alapcímlistából, valamint négy, egyenként 5000 címet tartalmazó pótcímlistából állt. Az 5000 fős alpminta és a négy, egyenként 1250 fős alpminta településmintái külön-külön is tükrözik az ország településstruktúráját regionális elhelyezkedés és településméret szerint. A négy 1250 fős alpminta önállóan, valamint az összevont 5000 fős

alpminta egyaránt reprezentatív a magyarországi 15–34 évesekre a fenti szempontok szerint.

A terepmunka 2024 szeptemberre és novemberre között zajlott. Az adatfelvétel minőségbiztosítása érdekében az ellenőrzésnek az alábbi szempontokra kellett kiterjednie, három egymástól független módszert alkalmazva:

1. A kérdezőbiztosok munkájának folyamatos ellenőrzése a területi instruktorok által, akik figyelemmel kísérték az adatgyűjtés helyszíni megvalósulását és az előírások betartását.
2. A tabletek GPS-jeleinek ellenőrzése, amely biztosította, hogy az interjúk tényleges helyszínei megfeleljenek az előírt címeknek, és kizárta az esetleges helyszíni eltéréseket.
3. Telefonos ellenőrzés a sikeres kérdések legalább 40 százalékában, amely során visszaigazoltuk az interjúk hitelességét és az adatgyűjtési folyamat megfelelőségét.

GYORGYOVICH MIKLÓS szociológus. A Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány Társadalmi Folyamatok és Média Kutatóintézetének szakmai vezetője, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara Szociológia Tanszékének tanára, korábban az International Business School tanára és modulvezetője, a Magyar Fiatalok 2024 kutatás operatív vezetője.

KISS-KOZMA GEORGINA politológus, a politikatudományok doktora. Az Ifjúságkutató Intézet kutatásvezetője, valamint az MCC Társadalom- és Történelemtudományi Iskola Szociológiai Műhelyének kutatótanára.

KOLOZSVÁRI KRISZTINA szociológus, végzettségét a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán szerezte. 2019 és 2021 között az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Mérés-Értékelés Munkacsoportjának kutatási és szakmai asszisztense, majd 2021-től a Századvég Konzorcium munkatársa. Jelenleg a Századvég kutatási tanácsadója.

PILLÓK PÉTER szociológus, a szociológiai tudományok doktora. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Társadalomkutatás Tanszékének vezetője és egyetemi docense, a Századvég Társadalmi Folyamatok és Média Kutatóintézet igazgatója, a Magyar Fiatalok 2024 kutatás felelős vezetője.

SZÉKELY LEVENTE szociológus, a szociológiai tudományok doktora, a média- és kommunikációs tudományok habilitált doktora. Pályája elején egyetemi kutatóközpontban dolgozott, majd több mint egy évtizedig irányította az egyik meghatározó piackutató intézet szakmai munkáját. Jelenleg az Ifjúságkutató Intézet és a Mathias Corvinus Collegium Szociológia Műhelyének vezetője. A Budapesti Corvinus Egyetem Marketing- és Kommunikációtudományi Intézetének docense.

VAS ÉVA szociológus, mester szakos tanulmányait a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen végezte. Jelenleg a Századvég Társadalmi Folyamatok és Média Kutatóintézetének, illetve a Magyar Fiatalok 2024 kutatás junior kutatója.

**MAGYAR
FIATALOK
2024**